J. W.
3036

John Windsor
65 Piccadilly
Manchester.

1. 8. C

John Winter

~~Jol Bedford~~
~~Rome May 19 1724~~

Choulant: Geschichte der anat. Abbildung. P. 30.

(Ford's Cat. 1810)

No Acc. No

Anatomia Carpi.

ISAGOGE BREVES

Perlucide ac uberime, in Anatomiam hu/
mani corporis, a, cōmuni Medicorum
Academia, usitatam, a, Carpo in Al/
mo Bononiensi Gymnasio Ordi
nariam Chirurgiæ publicæ
Docente, ad suorum
Scholasticorum
preces in lucē
date.

VENETIIS ANNO .D. M.CCCCC.XXXV.

¶ Niger Cremonensis de Casale maiori
Ad lectorem.

Qui cupit exertos humani corporis artus/
Sectaq; membra suis quęq; videre locis:
Ille legat docti perfecta volumina Carpi:
Nec sibi Mundinum iudicet esse satis.
Ditior hic illo est.& quod Mundinus omittit
Quodq; docet pariter plenius iste refert.
Singula de nostro soluisse Promethea credes
Corpore:quæ tenui finxerat ante luto.

¶ Nicolaus Bargilesius Bonoñ.

Dissecuit varios hominem Mundinus in artus
Subijciens cupidis quæq; videnda oculis.
Mundinum at melior diuisit Carpus: & auxit:
Ne foret/alterutrum qui sibi forte parer.
Idem.
In Carpo seri discent tua scripta nepotes:
Hæc Mundine etenim charta loquetur anus.

¶ Idem Nicolaus Bargilesius Bonoñ.

Iactauit quondam claro se Felsina alumno/
Italiæ summum Felsina docta decus.
Græcia culta suos cui non componere honores
Audeāt:aut celebres promere Roma viros:
Inclyta Mundini quum primum scripta diserti
Assidua vidit uoluere quemq; manu.
Nunc vero quo nam merito te carmine dicam/
Iam tolles nitidum sydera ad alta caput.
Nam cura/& magni effecit facundia Carpi:
Laudibus vt surgas conspicienda nouis.
Dum quicquid studium fugit:mentemq; fefellit
Mudini:(nam quis omnia nosse queat:)
Legit:& in numerum melius:cultumq; redegit:
Plurimaq; ingenti tersit:& auxit ope.
Vt quondam latio fueras quæ prima sub orbe
Vna fores eadem gloria:& orbis honos.

¶ Illustriss. Ac Clarissimo Dño. D. Alberto Pio/ Carpoꝝ Comite & Dño meritiss. Iacobus Berengarius Carpensis S. P. D.

CVm diuturna/ & pene ęterna Illustriss. Princeps ea censeri soleant/ quibus/ a/ primis annis assuescere solemus/ mihi persuasum est/ nullam obliuioné delere potuisse q̄plurima' honestissima studia/ quæ tecū in mansuetioꝝ musaꝝ rudimentis sub fœlici memoria Aldi Manutij Ro. præceptoris nostri conferebā. Et illud in primis nequaq̄ de alta/ ac diuina mente tua excidisse existimarim: quod per iocum experiri placuit (nam ætas illā ioco plurimum gaudet) placuit autem: vt porci Anotomia/ a/ nobis fieret: mihiq̄ sectionis munus demandatū est: vtpote qui sub genitore meo in Chirurgica arte ab infantia pene exercitatus forem. Tanta (testor Deos immortales) ex illo tempore Anatomiæ dulcedo/ mentem animūq̄ meum tenuit: vt omnē ætatem ijs Medicinę elemētis: non minori bonorum professorum vtilitate / q̄ priuata voluptate cōtriuerim: libros huiusce disciplinæ q̄plurimos: sed indigestos lectitando: quos eoꝝ authores ad alia trāsferentes uolumina/ fabulas potius q̄ Anatomiā scribere videbantur: quo factum est/ vt pauci/ vel nulli: hac nostra tempestate/ tam necessariæ/ ac preciosissimæ artis finem nouerint. Accedebat insuper ad eius ignorationem (sic mea fert opinio) fœda/ ac multis stomacosa membrorum sectio/ creberrimaq̄ illorum atrectatio/ Et cū ego q̄plurima centena cadauerū secuerim: q̄ pauci ætatis nostrę Medici hanc artem nouerint: intellexi. Quare præsenti/ ac futuro sæculo prodesse cupiens: non minus pium/ q̄ saluberrimū fore putaui: cōmentaria quædā/ & digressiones super Anatomia Mundini componere: quæ antiquorum philosophorum: pariter & medicorum sapienter scripta de humani corporis admirabili mole demonstrant: illaq̄ copiose tradita / a / q̄plurimis medicinæ studiosissimis viris rogatus in lucē Dedi. Cum autem actu & oculata fide. Academici Anatomiā cognoscere cupiant: Ars in illis cōmentarijs diffusa est: q̄ vt breuiter cognosci possit. Et propterea ad cōmunem omnium bonorū vtilitatem præsens perlucidum Enchiridion omni alio sibi pari vberius de ipsa Anatomia composui: in quo omnia in cōmuni lectione designata apparent: eiusq̄ beneficio: omnis longę inquisitionis laboraberit: Hocq̄ Alberte clarissime/ ac sapientissime Princeps nuncupatim tibi dedicaui: eoꝝ adductus exemplo: qui labores suos alicui deorum consecrarunt: vt sub illorum numine securius in manus hominum peruenirent: idq̄ instantius egi: q̄ tu vnus inter reip. Christianæ

primores/nõ solũ bonorꝫ fortunæ: Sed cuius uis Mineruæ sis facile princeps. Naturalis.n. ac moralis Philosophia: & quæ Deum contemplatur. Theologia: & omnes deniq; scientię sunt tibi tanta amicitia/ ac affinitate coniunctæ: vt sapientis nomen apud omnes merito tibi vendicaueris. Et cũ semper benignus fueris: sisq; Carporum patrię meæ/meiq; meritissimus Princeps/fortunas meas/ingenium/cogitationem/mentẽ deniq; omnem/benignitati tuę Debere nõ eram inscius/& eo maxime: q in ædibus tuis omnium bonarũ disciplinarum nido: huiusce preciosissimæ artis principia/tuo sub fœlici auspicio iniciauerim: Suscipe igitur gloriosissime Princeps læto animo/ ac serena fronte: hoc de Anatomia Enchiridion/ a fido ac sincero mancipio tibi dicatum: quando non minus Regium sit/munera quãtulacunq; fuerint/hillari fronte suscipere: q̃ p̃ciosissima elargiri. Oblationes siquidẽ lacteas a cretensi pastore Ioui datas gratissimas fuisse constat: nec eorum munera aspernũtur/ qui cum Thus non habeant/mola salsa litant / tantum.n. ex labore meo ętatis nostræ medici tibi debebunt/quantum & voluptatis: & vtilitatis ex hoc libello suscipient/ quo: cum in hac materia alius breuior: & lucidior nõ fuerit: Celsitudini tuæ ad decantandas laudes semper obnoxij mecum dicent: deus tua vota fœcundet. Vale.

ℭ ISAGOGE IACOBI CARPI IN ANATOMIAM HVMANI CORPORIS.

Illumina me domine ſpiritu veritatis & manifeſtabo opera manuum tuarum.

HOC OPVS DVAS HABET PARTES. Prima vniuerſalia. Secunda particularia tractat. Prima notat ſecundum aliquos hoc nomen Anatomia deriuari ab Ana. Græce: quod latine ſignificat per ſurſum/Re Aequaleq; rectũ: & tomos: quod diuiſio ſeu ſectio dicitur: quaſi recta per partes: uel circa partes diuiſio.

ℭ Sed verius interpretando/Ana in cõpoſitione/ prẹter alia/ſignificat per ſingulas partes inueſtigationem quandã/vnde in compoſitione huius verbi temno/quod eſt incido / ſignificat in ſingulas partes ſeco/ inueſtigandi cauſa quæ & quot ſint : & quãq̃ ratio videatur dici de omnibus / quæ partes habent / vſus tamen obtinuit/ vt de animalibus & maxime de hominibus dicatur.

ℭ Eſt igitur Anatomia ſeu Anatome diuiſio omniũ corporis animalis partium: inueſtigandi cauſa: earum ſubſtantiam: quantitatem/numerum/figuram/ſitum/& colligantiam: & hẹc in mortuis. Et ideo dicebat Gal. in libro de conſtitutione artis medicatiuẹ: puto neceſſarium eſſe nobis cum hanc conſtituimus artem non ſolum cognoſcere particulas & illarum compoſitionẽ/ſed etiam operationes earũ: & in hoc differunt medici ab ædificatoribus. Illi. n. domorum particulas ſolas & compoſitionem ſciunt: nulla tamen earum operatur eo quia non eſt animal: a medicis autẽ membrorum hominis: inquantũ eſt animal: operationes ſunt querendæ: & quia vere in viuo homine & nõ mortuo operationes: complexiones/& paſſiones ſunt: Ideo hẹc tria in eis vltra ſex prẹdicta inueſtigantur. Sunt igitur in reali anatomia oĩa p̃dicta nouẽ cõſiderãda.

ℭ Sed quia a toto tãq̃ a notiori eſt incipiendũ. Primo ſituato aliquo cadauere ſupino in loco inciſioni ac oſtenſioni apto. Prius loto & a pilis raſo & a ſordibus optime mundato/a capite vſq; ad pedes. Sciẽdum eſt corpus diuidi. In quatuor partes. ſ. in tres ventres notabiles: & in extrema. ſ. manus & pedes cum alijs quibuſdam.

ℭ Prima pars eſt teſta: caput dicta eo quia ibi ſenſus initium capiunt: in quo mẽbra animalia cõtinentur. hẹc pars ſupremus venter appellat.

¶ Secunda pars eſt concauitas intra coſtas & oſſa eis annexa/in quæ principaliter ſpiritalia ſeu vitalia & aliqua alia membra ſunt. Et hæc pectus & etiam caſſus: & venter medius dicitur.

¶ Tertia pars eſt concauitas: quæ eſt intra abdomen & partem dorſi infra ſeptũtranſuerſum alias diafragma deſcendendo ante vſq; ad pectinem & retro vſq; ad anum/in qua membra nutritiua & etiã generatiua pro parte continentur: & hęc venter inferior nuncupatur.

¶ Quarta pars eſt totum corporis reſiduum: vti collum/manus/& pedes/ac illis ſeruientia.

Hęc pro prima parte.

DE ANATOMIA VENTRIS INFERIORIS.

VISA parte vniuerſali ad particularem deuenio: in qua operator incipere debet ſectionem a ventre inferiori: in quo ſunt multa membra prius anatomizanda & abijcienda: ne corporis reliquũ ſua putredine & prauo odore (ſi poſtponantur) impediant:

¶ Dicamus igitur iſtũ ventrẽ iuxta prędictas nouẽ cõditiones conſiderari debere: Et primo circa ſubſtantiã: quæ eſt diuerſa tam ſecundũ partes cõtinẽtes q̃ cõtentas. Subſtantia partium cõtentarum loco ſuo apparebit: Continentium vero in parte anteriori & laterali: pãnicularis & muſculoſa eſt: vt conſtrictioni & dilatationi apta ſit propter impregnationem & cibaria & alia ijs ſimilia.

¶ In iſtis partibus eſt etiã in corpore pingui notabilis pinguedo: In demacrato vero eſt pauca: & interdũ nulla: & pinguedo nõ eſt proprie membrũ: ſed eſt adueniens & recedens tãq̃ ſuperfluitas/vtilis tamen.

¶ Poſterior vero ſubſtãtia huius ventris: eſt carnoſa/muſculoſa: oſſoſa: ac etiam parum membranoſa.

¶ Quantitas eius & figura patent: ſitus & locus ſuus: eſt ſub ventre vitaliũ membrorum ſeptotranſuerſo mediante: Incipiendo a furcula pectoris inferiori & a cõfinibus ab vtroq; latere quinq; coſtarũ inferiorum: & tranſit vſq; ad partem in qua corpus bipartitur a magnis pedibus/ quibus alligatur. Sua etiã colligantia eſt cum cerebro mediantibus neruis: & cũ corde mediantibus arterijs: & cum ventre medio per muſculos aliquos. De colligantia ipſius cum hepate & membris generationis omnibus notum eſt.

¶ Numero est vnus venter: Numerus tamen partium eius est diuersus: quia aliquæ partes sunt contentę/aliquę continentes. Cōtentę sunt Iecur cum sua parua cysti continente bilem: & Lien: & Ventriculus a multis stomachus dictus: licet male: & sex intestina cum venis per ea dispersis: & renes cum suis emulgentibus: & vesica cum poris vritidibus: qui dicuntur emulctoria renum: & Mesentereon cum suis glandulis: & vena portæ: & vena chilis cum Arteria Aorta descendentes: & venæ ac Arteriæ vmbilicales: & vasa seminaria cum Didimis & Testibus: & Matrix in fęmina: & licet Didimi & testes cū suo scorto seu oscheo sint exteriores: ponuntur tñ in isto ventre quia alligantur ei imediate.

¶ Partium vero continentium: Alię sunt cōmunes: alię proprie: & aliæ magis proprie/communes sunt omnes illæ partes quę istum ventrem circundant: scilicet anteriores: laterales: & posteriores: anteriores & laterales latine dicuntur. Sumen/ antiquitus vero abdomen: græce epigastrion & ab aliquibus hetron: & arabice mirach/posteriores dicitur Imum dorsi.

¶ Partes vero proprie: aliæ sunt ante / aliæ a lateribus / aliæ posterius / quæ sunt ante a recentioribus medicis communiter ponuntur quinq́.

¶ Prima a superiori incipiens quę est in medio corporis circa furculam inferiorem pectoris dicitur gladialis: & scutalis chartilago/& etiam pomum granatum/hæc tamen pars est cōmunis ventri medio & inferiori paruum occupans locum.

¶ Secunda sub ista immediate est pars dicta stomachalis: quia stomachus. i. ventriculus est in ista regione cum sua parte anteriori: & hæc pars se extendit vsq́ ad vmbilicum.

¶ Tertia est pars vmbilicalis dicta: & est ea pars in qua est vmbilicus clausus in medio abdominis iam frustratus in nato a suo principali opere.

¶ Quarta pars est dicta a Mundino sumen: quia est pars eminentior ipsius sumen/& ibi sumitur pars pro toto: hæc regio est ab vmbilico vsq́ ad pectinem.

¶ Quinta est pars pecten dicta/intra quam est os pubis seu pectinis. In ista regione intra ventrem incipit collum vesicæ in vtroq́ sexu & matricis in fœmina.

¶ Partes laterales proprie ab vtroq́ latere equaliter diuisæ. Cōmuniter a medicis sunt positæ duæ. s. superior & inferior: superior dicitur hypocundriū/inferior dicitur iliū vel flancus: ilia etiā dicuntur lagona & cenona: in hypocundrio dextro est Iecur siue hepar: Lien vero est in

finistro. Iliorum pars superior incipit a supremo ossium ancharum & finitur versus inferius in extremo huius ventris/ipsorum infima pars dicitur inguen & bubo. hypocundria vero incipiunt ab extremis castarum mendosarum/& inferius terminantur ad ilia: inter ilia & hypocundria apparet certa cauitas quando homo ad anteriora flectitur quæ ab aliquibus vocatur colago & ab aliquibus itrum.

¶ Partes posteriores proprie dictæ/aliæ sunt in medio/aliæ a lateribus/ quæ sunt in medio dicuntur spina inferior & filum inferius dorsi.

¶ Laterales aliæ superiores & aliæ inferiores/superiores dicuntur regiones lumbares & renales: iferiores dicūtur partes supra clunes seu nates.

¶ Partes vero magis proprie nominatæ/aliæ etiam sunt anteriores/aliç laterales/& aliæ posteriores. Anteriores & laterales coincidunt / & sunt cutis primo occurrens/sub qua est pinguedo & octo musculi/ quorum quatuor sunt obliqui/& duo longi/& duo lati omnes dilatati & vniti ad instar pāniculi: qui potest vocari immo ab Auic. vocatur panniculus carnosus: nec ibi est alter pāniculus carnosus: vt putant moderni.

¶ Sub musculis est membrana subtilis & dura. Græce peritoneon alias peritonion dicta/& arabice sifac. hec oīa cōponūt abdomē siue mirach.

¶ Posteriores vero partes etiam magis proprie dictæ sunt cutis: interdum aliqua pinguedo / Caro musculosa ab vtroque latere spondiliū scilicet ante & retro lumbaris ab aliquibus vocata: & caro non musculosa simplex replens huius partis loca vacua: & spondili renum siue alkatim / & tria ossa ossis sacri: siue tres spondili arabice alhouius dicti: & tres spondili alhosos siue caudæ/& suæ chartilagines/cum suis pāniculis & neruis/venis & arterijs: & pāniculo peritonio: istarum partium anatomia dicetur loco suo: Nunc autem ad Anatomiam abdominis me conuerto.

¶ De cute ventris inferioris & de vmbilico.

COnsiderabis primo locum vmbilici qui dicitur radix hominis: qui habet extra corpus versus matricem duas venas & sepissime vnam: & duas arterias putamine cuticulari obductas: qui Innouiter natis ligatur & secatur prope abdomē & per se cōsolidatur & clauditur: eius pars media sic consolidata acrophalū dicitur: & quia corugata est dicitur vetula: & græce grea: prędictis cōsideratis seca cutem secundum crucem in lungum & latum in toto abdomine: & excoria ipsam seruando vmbilicum ilesum: quem sepissime videbis ingredi ventrem cum vna vena notabili & duabus arterijs: quæ innatis sunt frustratæ a proprio opere.

¶ Vena est ascendens penetrans in cōcauo hepatis in vena portæ,
¶ Arteriæ descendunt per partem interiorem abdominis fere vsq̄ ad pectinem:& transeunt ad dorsum a lateribus vesicæ/& implantā tur vna a dextris alia a sinistris in arteriā aortam circa os sacrum ista renes bifurcatam.
¶ Ex istis vasis meat sanguis & spiritus ad Iecur & ad cor infantis in vtero matris istum vmbilicum melius videbis post Anatomiam abdominis/quem cum diligentia seruabis cutem considerando:quæ duplex est:prima est exterior:quæ est membrorū grossa superfluitas ideo renascitur:secunda est interior neruea non renascens/sub qua vel in qua circa latera in quolibet sexu sunt duæ venæ:vna a dextris alia a sinistris cum difficultate in nato visibiles:sed in fœtibus triū mensiū optime apparent quæ ascendunt vsq̄ ad mām̄illas:quas considera & conserua pro Anatomia mām̄illarū maxime in femina.
¶ In tota tamen cute corporis sunt pręteneues venæ in fibras dispersę & adeo tenues & angustę vt per eas penetrare sanguis nō possit aliud ue q̄ exilis humor/qui sudor & sanguinis serositas appellatur.

¶ De pinguedine.

POst cutim est semper aliqua pinguedo maxime in corpore non resoluto ab egritudine/maior in vno q̄ in alio/quā remoue vt melius videantur membra sub ea contenta.

¶ De musculis ventris inferioris.

POst pinguedinem sunt videndi octo musculi abdominis:quorum primo occurrunt quatuor obliqui nominati/Eorum duo locantur a dextris & duo a sinistris:qui cum suis cordis tegunt a sumo ad Imū totum istum ventrem anterius & superequitant omnes alios: In quolibet enim latere ventris & ante ĩ medio abdominis vnus ipsorū est descendens:& vnus ascendens/Descendentes sunt supra ascendentes:quos videbis duce docta manu.
¶ Primo separabis caute descendentes ab ascendentibus & reperies in quolibet latere ventris eos inuicem incruciari vna Crux est a dextris alia a sinistris/eorum pars carnea sese inuicem incruciat sicut neruea seu cordosa etiam se inuicem incruciat/sui vili tendunt semper oblique a lateribus versus medium ventris/itaq̄ cordæ istorum musculorū dextri lateris tendunt ad sinistram partem eiusdem lateris dextri:&

contrario modo tendunt cordæ musculorum sinistri lateris, s. in quolibet latere suæ proprie cordæ sese inuicem incruciant.

¶ Et musculi obliqui incipiunt facere cordam cum obuiant musculis longis/& corde musculorum dextri lateris & etiam sinistri terminantur vbi musculi longi sunt cōtigui: qui locus est in medio ventris per lineā rectā a pomo granato vsq ad pectinem.

¶ Descendentes trahunt ortum a pectore / ascendentes a regione suprema & anteriori ossium ancharum/ipsorum cordæ sunt bitunicales: latæ valde/de difficili seperabilis: ortæ a panniculis tegentibus eos: & a vilis nerueis per eos dispersis.

¶ Duę tunicæ cordarum musculorum descendentiū in quolibet latere & vna tunica cordarum musculorum ascendentium supra tegunt musculum longum sui lateris: a summo ad imū: Vna etiam tunica musculorum obliquorum tegit seu inuoluit musculum longum sui lateris versus inferius. s. versus cordam musculi lati: quia musculi longi carent proprio panniculo eos tegente/ vt sensus demonstrat: & prędictos musculos obliquos optime videre potes in tribus imediate sequentibus figuris: Omnes tamen eorum cordas in secando diligenter vide: quas non moueas integre nisi supra musculos longos existentes: quæ autem sunt sub musculis longis seruande sunt vsq quo Anatomizasti eos.

¶ In hac figura habes duos musculos obliquos descēdentes unū a dextris alium a sinistris: qui sūt supra oēs musculos: Eorū pars carnea apparet a lateribus & ī medio ventris: Supra musculos lōgos sunt eorū cordę .s. vna a dextris: alia a sinistris: pelliculares & latę quę terminātur in linea: quæ est ī medio ventris: vt uides & cordæ istæ sūt duarū pellicularum .s. secūdū sub: & supra.

¶ In hac figura habes duos musculos obliquos ascendentes: qui se incruciãt cũ duobus descendẽtibus in alia figura positis: qui q̄dẽ descẽdẽtes sunt supra istos ascendentes: & totus vnus ex p̄dictis musculis descendẽtib⁹ supra positis in alia figura cũ corda sua sup̄equitat oblique musculũ vnum ex istis ascẽdẽtib⁹ oblique: & faciunt simul figurã. x. l̄re græce: & istorum musculoꝶ etiã pars carnea est a lateribus: cordæ vero eorũ sunt in medio vẽtris: q̄ sũt ẽt duaꝶ pelliculaꝶ: & habent vnã pelliculã tantũ sup̄equitantẽ musculos longos: alia vero pellicula est infra musculos longos: q̄ adheret cordis latitudinaliũ musculoꝶ: & istę cordæ ẽt terminãtur in linea: q̄ ẽ i medio uẽtris: ut vides.

In hac figura vides qualiter eleuatis musculis lõgis: sub eis est vna pellicula/ quæ est de corda musculorũ obliquorũ/ quæ habet villos obliquos: & est vna sub quolibet musculo lõgo vt vides in hac figura: & musculi lõgi sunt illi q pendẽt iter coxas: vt appareant elleuati a locosuo naturali/ut possint videri cordæ prędictorũ musculorũ obliquorũ ascendentium.

ℭ De Musculis longis.

MVsculi longi seu recti: sunt duo/in medio abdominis sub & supra cordas antedictas locati / a furcula inferiori pectoris tendentes cum suis villis per longum ventris vsq; ad os pectinis: & ideo dicuntur longi: isti sunt sibi contigui/ occupantes partem anteriorem vẽtris per latum/in quantitate latitudinis in totum octo digitorum vel circa. Isti musculi non habent proprium panniculum sicut alij: habent tamen cordas breues terminatas in pectine: & non habent alias cordas. Sua substãtia carnea est: & diuisa in latum per duo intermedia neruea seu ligamentalia: quorum vnum est supra regionem vmbilicalẽ: aliud infra: taliter quod quilibet musculis videtur diuisus in tres partes carneas notabiliter distinctas: vt potes videre in figura sequente.

¶ In hac figura vides duos musculos lõgos denudatos a cordis musculorꝶ obliquorꝶ qui musculi lõgi sũt supra cordas musculorꝶ latitudinaliũ: & quilibet muscul⁹ habet duas diuisiões neruea seu ligamẽtales in se ꝑ latũ tendẽtes.s. vnã supra vmbilicum & aliã infra vt vides/& ita quilibet muscul⁹ lõgus videt̃ diuisus in tres partes seu in tres musculos: & hoc fecit natura q̃ quãto villi musculorũ sunt breuiores: tanto melius & facilius contrahuntur.

ℭ De Musculis latis.

Visis prędictis: musculos tam obliquos q̃ rectos abijcias: vt melius videas latos: qui sunt sub longis cũ suis cordis mediante vna ex tunicis cordarũ musculorũ obliquorũ ascendentiũ/quã vide cum diligentia/postq̃ remoti sunt musculi lõgi: quę tunuica est subtilis valde: alligata notabiliter cordis musculorum latitudinalium: qui musculi lati habent suam partem carneã sub parte carnea obliquorum: & isti dicuntur lati quia positio suorũ villorũ est per latum ventris / & isti sunt magis supra regionem vmbilicalem q̃ infra: quia a superioribus ad inferiora est sua principalis operatio: quę est expulsiuam intestinorum iuuare: eorum pars carnea est dorsum versus: Terminantur in cordas in illa regione vbi est situs longitudinalium: & dexter obuiat sinistro mediante sua corda/ipsorũ pars carnea est sub carne obliquorum & corde sue sũt imediate sub cordis obliquorũ ascendentium p̃dictorũ: istę cordę sunt etiã multum latę: & etiã bitunicales: durę: inuicem compactę: pãniculo peritonio seu siphac alligatę & suę cordę icruciãt se cũ musculis lõgis ad angulos rectos.

ℭ Ex prędictis apparuit situs musculorũ ventris inferioris. sua substantia sua q̃titas/sua figura: est cõspicabilis: Numero sunt octo: quattuor obliqui: duo longi/duo lati: colligãtia est ostensa: Firmissime. n. inuicẽ sunt cõcatenati & taliter sunt vniti q̃ iudicãtur vnus pãniculus qui dicitur carnosus. Complexio eorum in viuo patet ex sua substantia.

ℭ Iuuamẽta eorum sunt calefacere intestina/ & manutenere vnita omnia membra nutritionis: & iuuare retentiuam: expulsiuã tamen principaliter: iuuant & interdum membra anhelitus: maxime in flamine cũ ictu: & in violenta expiratione: passiones omniũ modorũ possunt pati.

ℭ Prędictos musculos videbis in prima figura subsequente & in secunda figura videbis sitũ: locũ & etiã figuram octo musculorum abdominis: seu epigastri: alias mirach: qui tamẽ melius hos musculos: & multa alia perscrutari intendit/ad nostra super Mundino cõmentaria recursum habeat de quorum labore post mortem me amabit inuidia.

¶Habes i hac figura duos musculos latos supra quos erant musculi lõgi & obliq: q nũc sunt elleuati ab eis: vt vides / & istoꝝ musculoꝝ latitudinalium pars carnea est a lateribus / ps vero coꝝ neruea, s. cordã eorum sunt i medio uẽtris / & sunt ex duabus pelliculis cõposite, s. secũdũ sub & supra / & sũt alligatæ cũ pãniculo siphac / & isti musculi sũt magis i superiori pte huius ventris q̃ in inferiori: vt vides: vt melius expellant inferius quod in intestinis est.

¶ In hac figura sunt tres species musculorũ .s. oblig: lõgi & lati: & habes ĩ dextra parte duos musculos/ qui nõ sũt regẽtes totam partem dextrã sicut faciũt naturaliter & vt monstratũ est in prima & secunda figura: & sic in hoc loco facti sunt: vt melius videatur eorum incruciatio ĩ sinistra vero parte habes vnũ musculũ longũ & vnũ latũ cuius latitãtũ apparet pars carnea corda vero ipsi⁹ musculi lati ẽ sub musculo lõgo prædicto.

ℭ De Peritonio seu Siphac.

VIsis prędictis Eleua cũ cautela cordas musculoꝝ latorũ ab una mẽbrana sibi annexa versus intestina: quę est subtilis & Dura: Peritonion & Siphac nominata: ista ambit totam vacuitatẽ ventris inferioris circũquaq;: Rotonda est non perfectę tamen, Sua substãtia est Nervea: Dura: sua figura Dicta est.

ℭ Ab isto pãniculo oriuntur Duæ bursę vel facci: in qbus sunt Duo testes. intra scortũ locati: quæ sunt partes ipsius scorti/sua quãtitas est quãta est vacuitas ventris inferioris/ situs patet/numero est vnus pãniculus solus: colligantia sua est cum musculis latis & cum omnibus mẽbris cõtentis in isto ventre: & omnia membra huius ventris habent pãniculum proprium ea inuoluentem: ortum ab isto peritonio.

ℭ Colligatur ẽm Auic. cũ pleura/colligatur etiam septotransuerso & testibus/sua complexio est illa: quæ est aliorum panniculorum.

ℭ Iuuamenta sua: sunt ligare Dorso mẽbra nutritiõis & generationis: & calefacere intestina: & ea seruare a Ruptura: & ea habet manutenere ab exitu extra ventrẽ. Iuuat etiã simul cũ septotranuerso expulsionem contẽtorũ in ventriculo: & in intestinis: & in matrice.

ℭ Passiones oĩum modoꝝ patit/sua ꝓpria passio est crepatura & mollificatio. Cura oĩum vide alibi: qa ĩ Demõstratiõe anatomię nõ cõuenit ponere curã asclitis: neq; curã vulneꝝ abdñis/nec ĩtestinoꝝ/nec modũ castrãdi nec extrahẽdi lapidẽ/sicut fecit Mũdin⁹/nec ẽt alteri⁹ ęgritudinis: Dicem⁹ tñ aliqd De fiobotomia venaꝝ Guidez: & forte aliqua alia singularia.

ℭ De Omento siue Zirbo.

PRędicta mẽbra abijcienda sunt: vt melius videatur residuũ mẽbrorum: & primo occurrit Zirb⁹ seu Omẽtũ: Rete a vulgaribus Dictũ quod est membrũ compositũ Duabus pelliculis nerueis subtilissimis: cũ multa pinguedine sibi annexa.

ℭ Habet hoc membrũ plures venas pulsantes & quietas/manifestiores tamen in macro corpore q̃ in pingui: Sui pãniculi sunt discontinui per totum: nisi circa circunferentiã ei⁹/habet formã marsupij seu facci: est.n. inter ipsas pelliculas maxima concauitas.

ℭ Sua substantia est Dicta: Colligantia est cũ Siphac/cũ Colon: & cum Splene. Suus situs est antè versus: supra intestina extensus a ventriculo vsq; ad inguina. Sua magnitudo est cõspicabilis: Numero est vnũ membrũ solũ. Sua figura est tacta: Sua cõplexio est cõplexio partiũ eũ cõponentiũ: Sua iuuamẽta sunt iuuare Digestiuã & remollire feces. Passiones omniũ modoꝝ põt pati: Causat Ramicẽ in scorto. In vmbilico & in iguinibus: & alibi in sumine: si rumpatur vel mollificetur peritonion.

De Inteſtinis.

ELeua Zirbum & videbis inteſtina quæ ſunt continua/a ventriculo ad Anum: voluta & reuoluta: vt longo tempore retineant cibum gratia boni finis/& numero ſunt ſex.

Primo ab inferiori aſcẽdendo: eſt Rectũ: longitudine palmi vel circa.

Secũdo eſt Colon: quod aſcendit per partem ſiniſtram vſq ad regionem Renis & lienis/Deinde trãſit a ſiniſtro in dextrum: ſuperequitando ſtomachũ: & in dextro vnitur inteſtino ſacco: circa ſupremã partem oſſis Anche locato.

Hoc inteſtinum ſaccus & Cecus dictus: eſt tertium in ordine numerandum: Et iſta tria dicuntur groſſæ ſubſtantiæ: Carnoſa enim ſunt: & poſſunt conſolidari ſi ſoluantur.

Quarto eſt inteſtinũ longũ. Ileon & Reuolutum ſeu inuolutũ dictum: q͞a reuoluitur vndequaq per ventrẽ. Quinto eſt Ieiunum. Sexto Duodenum: Et iſta tria ſunt ſubtilia: ab aliquibus lactes dicta: quorũ ſolutio non conſolidatur ſi eſt notabilis: Subtilia ſunt ſuperiora per colligantiam/& groſſa inferiora/omnia habent duas tunicas & panniculum cõmunẽ ortũ a peritonio/ſupertegentem & alligantem ipſa dorſo.

In interiori corũ parte Pituita alias Flegma adhęret: vt reſiſtat corõſioni & lubricet feces/in eis ſunt villi omniũ modorũ: plures tamen lati/Sua cõplexio eſt frigida & ſicca: & Gracilia ſunt frigidiora Groſſis: quia ſubſtãtia ſua eſt Neruea/in Groſſis eſt aliqua caro/Sua figura apparet: Suus ſitus particularis apparuit & apparebit ex dicẽdis: Iuuamẽta ſunt nota: Paſſiones omnium modorum patiuntur.

Ad particularem anatomiam inteſtinorum videndam. Primo vide cũ diligentiá Situm eorum: & anteq̃ ea ſepares a meſenterio conſidera eorum Venas: quæ lactes ab aliquibus dicuntur: quæ portant chilum ad portam venam/in quarum ramis minimis incipit ſanguificatio duce Iecinore: Nota etiam Situm Venæ Portæ: quæ eſt extra concauũ Iecinoris tendens verſus inteſtina: & verſus ſtomachum: Omentũ: & Lienem cũ octo ramis: quos oẽs vide cũ diligentia ſi potes anteq̃ inteſtina abijciantur.

De inteſtino Recto.

IStis expeditis. Primo videndum eſt Rectum ſeu longaon: q͞p eſt fece mundandum: ipſam manibus exprimendo in Colon: & ſuum extremum verſus Colon eſt in duobus locis ligandum: & inter ligaturas ſecandum. Sua enim poſitio eſt ab Ano ad ſuperiora per Ventrem aſcendes circa palmum/paucas habens Venas meſeraicas/ quia ſuum contentum parum nutrit/ terminatur circa Ilium ſiniſtrum: vbi incipit Colon: Rectum vnitum.

De Colo inteſtino.

NOtabis Colon eſſe ſitũ in ſiniſtro: & circa Renẽ ſiniſtrũ aſcendit: & ibi eſt ſtrictus: vt cedat locũ Spleni quẽ cooperit & cui alligat/ tendit ab hinc ad dextrũ latus/ & ſupequitat Ventriculũ & ei alligatur: hinc fit ſyncopis ſeceſſus tpe: hinc ſuus dolor creſcit ſumpto cibo/ ſed dolor Renalis creſcit in ſecũda digeſtione/ alligat Omẽto: a quo & ẽt a ventriculo humectatur/ tegitur penula Iecinoris in qua eſt Cyſtis bilis/ ideo ſub nigrũ eſt & amarũ: eſt cameratũ ſeu cellulatũ/ pituita abundat. Cucurbitini & etiã alij vermes in iſto generãtur: in ipſo etiã ſtercus acquirit figurã inequalẽ/ in iſto fit rugitus paꝝ ante aſcelandi horã: Taliter eſt ſituatũ vt a ſuperiori ad inferius melius graue deſcendat. Ex ſuo ſitu habere ſitus cliſterizandi: & locus applicationis medicaminũ in colica: Sua quantitas eſt conſpicabilis: Sua ſubſtantia eſt carnea parũ: & neruea: ac pinguis & Solida: ut reſiſtat duris & acutis. Notabiles etiã habet venas Meſeraicas per quas meat chilus & ſanguis.

¶ Sua propria paſſio eſt dolor ventoſus: in hoc generantur lapides & coria a pituita exiccata: iſtis viſis potes excarnare Colon a Meſenterco cui alligatur/ & dimitte Rectũ in loco ſuo vſq; ad Anatomiã Ani: quæ nõ põt perfecte uideri: niſi quãdo facies anatomiã virgæ: & veſicæ.

¶ De Sacco Inteſtino.

HVic inteſtino circa os anche infra Renẽ in latere dextro locatur inteſtinũ vnũ: Cecus: Saccus & Monoculus dictus / quia pendet vt Saccus/ & vnicũ habet orificiũ per ꝙ trahit & expellit feces in diuerſis tamẽ horis trahit ab Ileo & expellit ad Colon / in iſto fit maior digeſtio q̃ in alio inteſtino: Eſt.n. alter ventriculus/ primo attrahit/ deinde digerit/ poſtea ad Colon expellit.

¶ Sua quantitas eſt circa palmũ per longũ/ latũ eſt vt Colon & etiam plus/ non eſt Menſeterco alligatum: ſed pendet in ventre. In iſto generantur vermes/ ſerpentes dicti.

¶ Hoc tñ inteſtinũ ſępe repit̃ fruſtratũ ĩ natura: qa nihil opat̃ de p̃dictis/ & tũc repit̃ etiã alligatũ Colo inteſtino & ileo/ & eſt tãq̃ additamentum quoddã: & ſua figura apparet cõpacta ſtricta: ĩtus tñ eſt vacua/ & eſt minor digito minimo manꝰ p latũ/ & eſt longitudinis triũ vnciaꝝ vel circa.

De Ileo Inteſtino.

HVic inteſtino Sacco aſcendendo ĩmediate alligatur primum de gracilibus dictũ Ileon/ & longũ/ & reuolutũ ſeu inuolutũ/ cuiꝰ ſubſtantia eſt gracilis/ ſua figura oblonga eſt & rotunda / quantitas eſt longior q̃ oĩa alia inteſtina ſimul/ in iſto ĩteſtino ſunt plures meſeraice q̃ in aliquo alio propter ſuam longitudinem/ Situs ſuus eſt magis circa

ilia est tamen alibi per ventrē: Alligatur Mesenterio: a quo debet excarnari/ vt alia intestina superiora bene videas: Sua propria passio est iliaca dispositio/ & passio dicta miserere mei: in qua stercora transeunt ad os.

De ieiuno intestino.

HVic ileo continuatur Secundū de gracilibus: Ieiunū/ hira/ & hilla: & sterile dictum/ siue vacuū: & est vacuum / quia est propinquum iecinori a quo euacuatur: attrahēdo ab eo chilum/ & expellendo in eo contenta/ mediante bili a Cysti circa Duodenū in ipso ingrediente/ plures Meseraicas habet aliquo alio intestino sibi pari in longitudine: vt cito succurrant iecinori/ est tamen magis vacuū in sua supiori parte iuxta Duodenum/ & non est totaliter rectum / sed incipit reuolui vbi alligatur ileo: & ideo pro parte est tectum: & pro parte inuolutum / color eius est citrinus: qa iecinori vicinus: est similis ileo in substātia & figura: Sua quantitas est conspicabilis/ non multa tamen/ & suus situs est circa regionem Hepatis/ & parum infra: in medio tamen ventris.

Istis visis potes excarnare etiam hoc intestinū sicut alia a Mesentereo/ vt melius videas Duodenū: quod cognosces in sua longitudine a stomacho infra: esse in quantitate quantū sunt duodecim digiti per latum a stomacho versus inferius.

De Intestino Duodeno.

VLtimo loco est videndum supremū de gracilibus dictum Duodenum & Dodedactilon: cuius quantitas per longū apparuit supra: & sua latitudo est minor omni alio intestino: & est tantā quāta est porta inferior ventriculi dicta græce Pyleron/ latine Ianitor.

Sua substantia est gracilis: Non est reuolutū sed rectum: alligatū ventriculo versus suū superius: & alligatur Mesentereo/ circa Ieiunū etiā alligatur Cysti bilis: per canale ꝙ portat bilem ad intestina mundificanda/ a pituita principaliter & a fecibus.

Iste canalis ingreditur diagonaliter in isto intestino inter tunicam & tunicam: ne reascendat bilis & forte Chilus ad Cystim.

Istud canale cū cautella considera/ & conserua pro Anatomia prædictæ Cystis: sua iuuamēta/ sunt suscipere a ventriculo digesta: & transmittere ea ad alia intestina: patitur omne genus morbi.

De Mesentereo.

HIs visis incide Duodenum infra porum ad ipsum venientē a Cysti bilis: primo ligando eum/ ne in ventriculo cōtenta exeant/ & alia intestina eijcias/ si ea prius excarnasti caute vt prædictū est a Mesentereo seu Eucaro: quod ab aliquibus etiam dicitur lactes. Hoc membrum est inter ipsa intestina locatum, in eorum centro ea ligans dorso: &

compositũ est pelliculis duplicatis: & ex Pinguedine & Glandulis/in quo sunt Venæ multæ ab Hepate venientes/quæ communiter vocantur Meseraicæ/ & a Gal. dicuntur manus Hepatis/quia rapiunt ab intestinis materiã sanguinis/& illã dant hepati. Et istæ Venæ sunt ex Ramis venæ portæ: in isto membro sunt etiam aliquæ Arteriæ.

¶ Hoc membrũ est bipartitum: Prima pars est in superiore parte ad Ieiunum & Duodenum alligata/quæ est valde glandosa/& habet suas pelliculas simplices: & per istam partem transeunt Venæ portæ ad Ventriculum/ ad Splenẽ/ & ad Omentum/hæc pars in porco est saporosi gustus/ & vulgariter vocatur Dolce morso/& etiam Brisaro/& Bocca saporita/ in istis magnis glandulis continetur interdum materia causans ægritudinem: quæ vocatur melancholia mirachia.

¶ Alia pars hui⁹ mẽbri est alligata alijs intestinis. Cuius pelliculę sunt duplicatę: quia magna alligant mẽbra dorso: & hæc secũda pars ab omnibus habetur pro vero Mesentereo ista duo mẽbra nutriuntur a venis portę.

¶ Sua quantitas & figura apparent/prima est minor secũda: sua complexio est frigida: Colligantur dorso/mediante Siphac.

¶ Iuuamenta eorũ sunt ligare intestina dorso: & substentare Venas meseraicas: & alias venas portæ/& humectare feces intestinorum.

¶ Numero sunt duo membra etiam apud vulgares/possunt pati omne genus morbi: istud membrũ seu mẽbra debet dimitti in suo loco vsq; quo visa sit Anathomia Venarum portę.

¶ De ventriculo qui cõmuniter dicitur Stomachus.

EXpedito mesentereo per duodenum supra relictum infla. Ventriculum: quantum potes: propter eius magnitudinem vltimã videndam: Deinde reducas ipsum ad inflationem mediocrẽ: vt melius videantur in eo requisita.

¶ Et primo notabis eius locũ: qui est in medio totius remotis extremis: & est immediate subseptotransuerso/a dextris habet Hepar: & a sinistris Splenẽ/infra se intestinum Colon/& alia intestina/ante Omentũ & Abdomen/posterius Dorsum & contenta in eo /suus situs est obliquus: sub diafragmate dorso alligatus/pars eius superior est in sinistro: vt cedat hepati in dextro/& in alto locato: & vt ad os eius facilius vadat melancolia a Splene/pars eius inferior est in dextro: vt cedat Colo/qui est ĩ sinistro magnũ occupans locũ: est tamẽ sua pars inferior in dextro versus portanariũ minor q̃ in sinistro versus Colon: q̃a in dextro Iecur occupat maiorem locum q̃ Colon in sinistro locatũ: pars etiã eius inferior est in dextro aliqualiter ne orificia sint directa: & vt cibus retineat̃ melius/& vt colera a Cysti facilius intret Duodenũ continuũ: parti ipsius inferiori.

¶ Sua subſtãtia eſt neruea a p̄dñio/ſuus color patet: ſua figura eſt rotun-da arcualis ad modũ maurę cucurbitulę/ſua quantitas patet.

¶ Colligant̄ cordi p̄ Arterias/hepati & Spleni p̄ venas/cerebro p̄ ner-uos deſcēdētes/alligat̄ Ano p̄ inteſtina/& Ori mediãte gula/alligat̄ Zirbo ante verſus/hēt duas tunicas veras/intrinſecã magis nerueã pp̄ appeti-tũ: & magis groſſam: rugoſam: & durã: q̄a obuiat cibarijs duris / quæ du-rior eſt in p̄te ſup̄iore: & ēt magis ſenſibilis/hēt extrinſecã ſubtiliorē decli nantē ad naturã paucę carnis/intrinſeca aliquo modo nutritur a chilo/ex-trinſeca nutritur a vena portę/intrinſeca habet verſus interius villos lon gos: attractioni ſeruientes: verſus exterius habet obliquos retinētes/ex-trinſeca habet Villos latos expellentes.

¶ Suũ fundũ ſeruit digeſtiuę mediante exteriori tunica: & mediante ca-lore membrorꝫ circũſtantium: Eſt tamen ei virtus propria occulta dige-rendi: ſicut Matrici generandi: & hepati ſanguificandi: ſuum ſuperius ſeruit appetitui adiuuante melancholia a Splene ad os eius emulgente: & propter hoc Reperitur ſæpe nigrum.

¶ Habet ēt Ventriculus tunicã cõem inuoluentem ipſum: & alligantem dorſo ortam a peritonio groſſiorem quocũq; alio membro in ventre infe-riori cõtento: excepto Meſentereo in quo eſt duplicata/& eſt talis in Ven triculo propter extenſionem cibariorum.

¶ Corpus eius eſt alligatũ dorſo cũ orificio ſuo ſup̄iore.ſ.inter.xij.&.xiij. Sphõdiliũ dorſi: q̄d orificiũ p̄prie dr̄ Stomachus/& ibi ponunt̄ medicinæ pro cõfortatiõe appetitus: & hoc orificiũ ē ī extrēo inferiori Gulę ſeu Me ri: q̄ p̄forãdo diafragma aſcēdēdo cõtinuat̄ Oris extremo/maxīe ſua inter-na tunica: & hoc orificiũ claudit̄ a dyafragmate ne corporis īclinatiõe cib⁹ facile redũdet: Alligat̄ ēt dorſo cũ ſua p̄te inferiori.ſ.cũ pyloro alias pylo-ron/ſeu portanario in loco vbi Duodenũ a Meſenterio alligat̄ dorſo/re-liquũ vero ipſius eſt ſolutũ: & mouet̄ de facili vndeq̄q;: Et portaariũ eſt altius fundo continente cibaria: ne de facili deſcendat cibus.

¶ Numero ē vnũ mēbrũ: ſua cõplo ex p̄te cõponētiũ eſt frigida & ſicca.

¶ Sua iuuamēta ſunt appetere/Retinere: & cõcoquere cibũ: & dare p̄tē groſſam inteſtinis/benignã ãt & digeſtã alijs mēbris: mediãte Hepate.

¶ Paſſiones omniũ modorꝫ patit̄: & pp̄ ei⁹ magnũ ſenſum ei cõpatit̄ cor & cerebrũ.

¶ De Splene.

RElicto Ventriculo in ſuo loco pro venis portæ videndis: Sple-nis ſeu Lienis anatomiæ eſt vacandum: & primo videbis ipſum in hypochondrio ſiniſtro ſitum: hærentem ſ̄m ſuum paruum cõ cauum Ventriculo: & ſ̄m gibbum contiguum coſtis dorſum verſus & ver ſus latera: tectum peritonio,

Eleuabis tamen cadauer: ac si sederet: vt melius videas eius situm/ qui est infra dyafragma/ immediate in hypochondrio: maxime in viuo: in mortuo vero iacente/ videtur esse sub costis: quia sua grauitas impellit dyafragma de facili ad superiora: quia pulmo est vacuus & Rarus/ de facili cedens: potes etiã aliquas costas mendosas eleuare: vt melius videas Splenis situm: sic etiam facies in Anatomia hepatis: propter prædictam causam: Conueniret etiam aliqualiter hic modus in demonstrando stomachi situm: qui etiam iacendo cadauere propter inanitionem pulmonis: videtur esse cũ aliquali sua supiori parte sub ossibus pectoris magisq̃ naturaliter sit in viuo.

Figura sua est quadrata aliqualiter lunata/ Raræ substantię: colligatur cordi per magnas arterias (quas videre debes) subtiliantes sanguinem grossum/ qui subtiliatus Splenẽ nutrit: hepati ligatur per ramum portæ. Cerebro per neruos: Mesentereo & Omento per Venas: & Siphac per panniculum tegentem/ stomacho per plures Venas: alique quarum nutriũt sinistrum ventriculi: & vna emulget ad os eiusdem melancholiam: quantitas sua est nota/ sua complexio ponitur calida & humida: & propter contentum ponitur opposita. Numero est vnum membrum/ iuuat totum corpus expurgando massam sanguinariam a fece: & ideo Risum prouocat/ interdum sanguificat/ incitat appetitum/ iuuat digestionẽ Stomachi/ omne genus morbi patitur: & in eo est aliquando peculiare cursus & fortis motus impedimentum: & traditur eo exempto per vulnus animalia interdum viuere: & sunt qui putant sui magnitudine risum adimi: & interdum mutauit locum cum Iecinore: sed prodigiose.

De Hepate siue Iecinore.

Visis prædictis cadauer vt supra patuit est eleuandum: vt hepar monstret suum situm/ qui est immediate infra Dyafragma in hypochrondio Dextro/ in homine magnum: quia est animal calidum & humidum/ lunaris est figurę: eius concauum est versus ventriculum/ gibbum vero est contiguum costis versus Dyafragma superius tamen & versus latera: & Dorsum versus.

Sua substantia est caro ipsius & Rete ex venis cõtextum in Ipso Dispersis: sua caro est sanguis coagulatus/ habet quinq; penulas interdum quattuor & tres/ interdum duas.

In concauo/ est vna Vena Dicta porta: quæ ipsum ingreditur cum quinq; Ramis ad minima per totum versus gibbum Dispersis: vt chilus in eis ad minima Diuisus/ melius transmutetur in sanguinem.

In concauo etiã est Cystis parua mundans sanguinem a bili siue a colera anteq̃ transeat ad gibbũ. In concauo etiam in vena portę ingreditur

Vena vmbilicalis adnutriendũ fœtũ in utero matris.

¶ In gibbo est vna vena: Chilis dicta: etiam cum quinq; ramis ad minima per totum corpus eius dispersis/ Minimi rami chilis coastomantur seu vniuntur cum Ramis portæ & ab eis sugunt sanguinem depuratũ a colera & a melancholia: mixtum tamẽ aquositati: qui in gibbo vlteriorem acquirit decoctionem.

¶ Hepar euentatur in parte eius gibba a septotransuerso & a Vena Chili per ipsum ascendente ad Cor: per quam alligatur ei/ habet etiam Arterias paruas in concauo eius: per quas euentatur: hæ arteriæ veniũt ab Aorta ibi propinqua cum difficultate visibiles/ alligatur Metaphreno per pãniculum suum suspendentem: & Abdomini per Venam vmbilicalem/ Cerebro per neruum/ Mediante tamen panniculo orto a peritonio a quo circũuoluitur: Alligatur etiam omnibus membris habentib⁹ venam/ sua complexio est calida & humida. Numero est vnum / partes ipsius sunt propria caro: Vena portæ: & Vena chilis/ Arteriæ: Neruus cum pãniculo/ & Cystis choleræ: sua operatio est sanguificatio: Sua propria passio est hydrops: patitur tamen omne genus morbi.

¶ De Vena Portę.

EXtra substantiam hepatis est etiã vena Portæ: teste Gal. sic dicta a viro versuto circa naturam: & ab illo remansit nomen vsq; nũc quod Hyp: & totus cetus Asclepiadis laudauit / quia portant sui Rami præelaboratum in ventre cibum ad totius animalis digestionis locum: quem vocamus hepar.

¶ Hęc vena extra hepar habet octo partes: Duę sunt paruæ/ sex maiores/ vna ex minoribus habet duos ramos/ unus nutrit Duodenũ: & alter Mesenterium/ Duodeno cõtiguum.

¶ Alia vena minor nutrit ventriculum iuxta portanarium.

¶ Prima ex sex maioribus nutrit partẽ latam exteriorem ventriculi.

¶ Secunda cum aliquibus ramis vadit versus Splenẽ: a qua primo vn⁹ Ramus vadit ad Mesentereon nutriendum: Deinde vnus alter magnus ramus vadit ad Splenẽ: qui in uia in plures diuiditur ramos/ quorum vn⁹ magnus nutrit sinistram partem inferiorem ventriculi.

¶ Hicmet Ramus sequitur ingrediens Splenẽ: & emittit a se duos Ramos/ quorum unus ascendit/ alter descendit: ascendẽtis tres sunt partes: vna pars nutrit Splenẽ/ alia nutrit superiorem partẽ ventriculi: altera ps transit ad os eius emulgendo melancholiam ponticã pro appetitu incitando: quæ ut plurimum egreditur cũ fecibus per intestina.

¶ Vena prædicta descendens bipartitur: vnus ramus nutrit Splenẽ: alter vadit ad Omentũ in parte sinistra & ipsum nutrit.

¶ Tertius ramus ex sex prædictis vadit a sinistris ad Rectum intestinum suggendum.

¶ Quartus etiam ramus ex sex maioribus in capillares spargitur Ramos/quorum aliqui ad Dextram partē ventriculi nutriendam vadunt: & aliqui vadunt ad nutriendam partem Dextram Omenti.

¶ Quintus ramus vadit ad Mesentereon in loco: vbi alligatur colo.

¶ Sextus vero vadit ad Mesentereon in parte: vbi alligatur ieiuno & ileo cū suis ramis: qui dicuntur Venę meseraicę: & hæc est satis magna: Substantia harum venarum est qualis aliarum. Sua quantitas & suus principalis numerus: & situs: & figura ac colligantia patent: sua cōplexio est frigida & sicca/sed ratione contenti est calida & humida/suum iuuamentum est pręelaboratū cibum ducere ad hepar: digestionem etiā secūdā inchoat cum suis ramis: portat etiam nutrimentum ventriculo: Spleni & omento/& intestina nutrit: passiones omnium modorum patitur: & pręsertim opilationes & etiam apertionem suarum meseraicarum: & interdum scisuras: & cōpatitur hepati in omnibus eius morbis.

¶ De Cysti (cōtinente colerā siue bilem) quę Dicitur Fel.

CYstis bilis uel colerę Fel Dicta: est folliculus siue saccus in cōcauo hepatis adhęrens penulæ mediante eius: cōpositus est ex substātia panniculari: subtili: solida: carente sanguine: vnā sola hn̄s tunicā: rectā panniculo tegente hepar: in ea sunt villi omniū modorū: interius habet longos & obliquos: exterius latos.

¶ Sua substantia est subtilis: quia nō Digerit aliquid/& Dura est vt resistat acuitati colerę/habet vnū porū intrantē folliculū immediate (qui Dicitur cōis) maiorē alijs/qui secundū aliquas tripartitur.

¶ Vnus vadit ad hepar cōtinuatus cū vena portæ: a qua trahit colerā per angustas vias/in isto poro sunt villi longi tantum.

¶ Vnus alter porus vadit versus intestina: qui est binus: in certa Distātia/cuius vna pars vadit ad Duodenū versus ieiunū: ut mundet intestina a flegmate & fecibus: propter acuitatē colerę per eū transmisse: & istæ porus ingreditur Dyagonaliter in Duodeno inter tunicā & tunicā eius: ne colera: & in intestino contenta: retrocedant & opilent eum.

¶ Alius secundū aliquos vadit ad pyloron ventriculi ad confortandū Digestiuā cū sua colera/qui si est magnus facit hominē infelicē própter continuū colerę vomitū: & istū porum aliqui negant: per collū cōmune fit attractio & expulsio:

¶ Sua quātitas & figura patet: Numero est vnū membrum/colligatur cordi per arteriā paruā q̄ habet: & cerebro per neruum paruum/cōplexio eius innata est frigida & sicca.

¶ Sua iuuamenta sunt expurgare sanguinẽ a colera: & calefacere hepatis digestiuã: & ipsum a putrefactione seruare: cõfortat etiã vẽtriculũ: & ipsum mundat a pituita: & iuuat expulsiuã intestinoꝝ/interdũ: homo caret felle/hic tamẽ est valitudine infirma: & breuioris vitæ.

¶ Passiones omnium modoꝝ patitur: Sua propria passio est oppilatio: per quã causatur morbus regius seu Icteritia: & si est oppilatio, in poro cõmuni: & corpus nõ expurgetur a colera: tunc fiunt ęgritudines colericę diuersorũ modoꝝ/feces tamen possunt esse colorate.

¶ Si vero est oppilatio in colo tendente ad intestina & ad portanariũ: tunc feces sunt discoloratæ: & etiã colera nõ expurgatur a Cysti sed regurgitat ad hepar: & causat diuersas ęgritudines colericas.

¶ Et si in colo versus hepar fiat oppilatio: feces poterunt esse coloratę aliquo tempore: & causabit etiam ęgritudines colericas diuersorũ modorum: sed durante oppilatione feces erunt discolorate/cætera diximꝰ in cõmento supra Mundinum.

¶ De magna vena Chili: & Aorta descendentibus: & mulgentibus.

Visis prædictis abijcias Mesentereon: Splenem: & Hepar: de cuius parte gibosa reserua illam partẽ a qua immediate exit cannalis magnus Venæ Chilis: vt possis uidere eius ortum: relinquendo tamen ventriculum detumefactum in suo loco: vt de eo videãtur etiã aliqua alia.

¶ Primo videbis a gibo hepatis exire venam magnã: quæ dicitur parigiba: & Chilis: & concaua: & venarum mater: a qua ad omnes partes animalis mediantibus suis ramis dispensatur sanguis: cuius sunt concepta bula: Hæc vena est subtilis: porosa & lenis/non bitunicalis sicut Aorta Arteria/ne plurimum temporis contineat sanguinem: qui grossus est: sed vt cito membra nutriat: est etiam talis quia motu caret: Arteria vero subtilem vehit sanguinem qui ab aliquibus spiritus vitalis nominatur: hæc continue sistolat & diastolat/ideo dura / grossa & compacta est: ne rumpatur: & est talis vt diu contineat subtilem in ea contentum sanguinem: qui propter motum resolutioni disponitur: Huius venę pars superior ascendit ad cor & vltra perforando dyafragma: quæ vocatur chilis ascendens de qua suo loco dicetur.

¶ Hæcmet vena descendit dorso herẽs directa: & vocatur chilis descẽdens: quã cõcomitatur magna arteria descendens: Aorta vocata: quam cum diligentia vide simul cum vena: Vena tamen est supra arteriam/ & sunt ambæ peritonio inuolutæ.

¶ In descensu ab vtroq; earum: primo diuiduntur Rami: qui vadunt ad fascias seu panniculos Renum: cum vero sunt in directo Renum:

Vena pariter & Arteria emittunt a se vnum notabilem Ramũ a dextris: alium a sinistris: qui sunt Renibus cõtinui: hi rami dicuntur emulgentes/ vt plurimũ dexter Ramus est altior sinistro : quia debet esse propinquus epati/ vt cito mundet ipsum ab aquositate in chili contenta: & sinister est depressior: vt suus Ren cedat Spleni depressiori hepate: ista orificia nõ sunt sibi directa: vt attrahatur a propinquis primo: a longinquis secũdo: & ne attractio sit se se impediens.

¶ Ab ista Vena simlr & ab Arteria magna sub Renib⁹ aliæ multæ separantur Venæ & Arteriæ: quæ Rectum/ Vesicam/ Matricem/ & partes sibi vicinas nutriunt. Sꝫ in directo cuiuslibet sphondyli ab vtraq; earum/ vnus Ramus ipsum ingreditur; & spargitur in musculis sibi vicinis/ ex prędictis etiam Ramis intra quẽlibet sphondylum: ingrediũtur Rami subtilissimi: qui Nucam/ pãniculos/ & ligamenta sphondylos ipsam Nucã inuoluentes & ligantes cibant: vt in ipsoꝝ sectione videbis/ ex prædictis etiã Ramis/ aliqui vadunt ad musculos & ad membranam Abdominis.

¶ Hæc Vena pariter & Arteria: circa os sacrum infra sphondylos Renũ bifurcatur in duas partes ęquales ad formam litteræ græce: quæ Lamda dicitur/ istas Arterias bifurcatas aliqui vocant sempiternas: in quibus ingrediuntur duæ Arteriæ Vmbilicales/ vna quaꝝ est a dextris/ alia a sinistris/ quæ ad latera vesicę in ipsas descendunt.

¶ Istę Arterię & venę bifurcatę/ vna a dextris/ alia a sinistris versus coxas descendendo: ꝭm aliquos in quolibet latere in decem diuiduntur partes/ quaꝝ vna nutrit inferi⁹ dorsi ꝑ lũbos vesus Renes dispersa/ ĩtra & extra.

¶ Et vna alia pars in capillares Ramos diuisa nutrit peritonion.

¶ Et vna nutrit musculos profundos coxę.

¶ Et vna nutrit musculos ani. & ab ista oriuntur venę hemoroidales.

¶ Et vna nutrit collum & os matricis/ a qua etiam duo Rami vadunt ad Vesicam: vnus ad fundũ: alter ad collum ipsius: & qui ad collum: in fœminis paruus est/ in viris vero magnus propter virgam.

¶ Et vna alia de decem vadit ad partes pectinis.

¶ Et vna alia tendit ad musculos longos Abdominis: cuius Rami ascendendo continuantur cũ venis pectoris descẽdentibus versus ipsos: & isti simul vniti tendunt ad Mamillas : & ab isto Ramo in fœmina notabiles partes ẽt vadunt ad matricẽ/ a quo Duæ Venæ Arterijs nõn associate per abdomen vsq; ad Mamillas ascendũt/ per quas ipsę alligantur matrici. Et ideo in prægnantibus/ & in tempore retentionis præter naturalis menstruorum: vt plurimum tument Mãmę.

¶ Et vna alia ex decem vadit etiã ad matricem in fœmina: in Mare vero vadit ad virgam & ad scortum.

¶ Alia vero vadit ad vniuersos musculos coxę.

¶ Et alia pars quæ decima est: etiam ad coxam tendit: & ista est notabilis: & descendit per interius coxę: & cū est prope genu sub poplite diuiditur in tres Ramos: quorum vnus obliquatur versus exterius cruris: & tendit vsque ad paruum pedem: & hic ramus vocatur sciatica: quia in ipsius dolore incisus confert/ & ortum istius Rami non cognouit Mundinus/ vnus alter ex tribus prædictis descendit per interius vsque ad pedem: & hic vocatur Saphena: Tertius vero Ramus tenet medium inter prædictos Ramos/ qui omnes cibant crus & pedem/ & de istis fiet sermo in Anatomia magni pedis.

¶ Aduerte tamen quod sunt plures venę q̃ Arterię: teste Gal. xvi. de vtilitate partiū cap. xiij. & xiiij. & teste sensu: & ratio est/ quia sunt multa mēbra frigida naturaliter euentatione non indigentes: quibus etiam sufficit paucus spiritus. Ideo non habent arterias multas: & in manibus & in pedibus & in cerebro & in parte superficiali colli: & in cute totius: sunt venæ aliquæ absque Arterijs: Nulla tamen Arteria est siue vena sibi coniuge: aliquę quarum maxime notabiles / sunt alligatę simul per pāniculum ortum ab Arteria: & sunt simul vnite: vt firmentur & fortificentur Venę a panniculo prædicto: & vt Arteria viuificet venam: & quod vena det sanguinē arterię in necessitatibus: de quo fit spiritus vitalis / & nutritur ipsa arteria: Arterię vero paruę non sunt ligate cū venis per pāniculū prędictum quāuis sint inuicem sotie: sed sunt sotie/ vt viuificent & nutriant membra/ teste Gal. vbi supra.

¶ Et venę & arterię appropinquioribus locis vadunt ad sua membra cibanda/ exceptis venis & arterijs Testium & Mamillarum: quæ a remotis vadunt ad ipsa: vt sanguis diu in eis moram tradat: per quā melius digeritur/ & facilius in bonum conuertitur sperma & in lac: & sunt multę arterię & venę sensu in perceptibiles: vt quæ ad ossa: & ad cutem: & quæ ad extrema membrorum tendunt.

¶ Situs harum venarum & arteriarum: & etiam substantia & quantitas & figura patent: Numerus Ramorum ipsarum in perceptibilis est: sua colligantia apparet ex dictis & dicendis: sua iuuamenta sunt nutrire & viuificare totum corpus/ passiones omnium modorum patiuntur.

¶ Accidunt tamen eis morbi cōpositionales de summa opilationum/ quę sunt deteriores opilationibus narium: & intestinorum: & similium locorum: tum quia sua opilatio prohibet membra nutriri: non permittens sanguinē ad ea fluere: tum quia Regugitare faciunt sanguinem ad hepar/ qui facit in ipso opilationem/ vel putrefit/ vel aliquas malas inducit ægritudines: Sua etiam opilatio est mala/ quia sæpe est incognita: & quia male eis ap-

plicantur medicinę: tam intra corpus q̃ extra: suæ solutiones possunt esse a causa intrinseca & extrinseca: cuius tres sunt species: vna cõmuniter dicitur dyabrosis/quæ est venę corosio/a dya quod est de: seu compositio: & brosis seu rosis: quod est comestio: alia species dicitur Rixis/quæ incisio interpretatur. Tertia dicitur Anastomosis/ quod est idẽ quod apertio & dilatatio venarum: vnde versus/ Dyabrosis venas corodit: Rixis easdem scindit: Anastomasis eas aperire facit.

¶ Venis vero emulgentibus euenire potest iter alios morbos debilitas attractionis soliti sanguinis aquosi: Sicut etiã renibus: quare aut non attrahunt aut debiliter/& inde euenit difficultas vel totalis vrinę ablatio: etiã non existente vrina in vesica/in quo casu errant Rudes medici tentantes extrahere vrinã cũ Siringa vel alia operatiõe manus de vesica: & iste est casus singularis: vt plurimũ inferens mortẽ: Quẽ ego vidi pluries: & inter alios cũ multis alijs honoratis medicis fui ĩ cura Magnifici ac Illustris. D. Dñi Galeatij de nobili familia Palauicinoꝝ: qui ab vrinali aquositate in venis totius aggregata suffocatus est: & hæc aquositas induxit ei squinantiam: pro qua applicauimus ventosas sine scarificatione diuertẽdi causa: & ventose per poros cutis implebantur pura aquositate/hęc tamen incidenter scripsi ad iuuenum vtilitatem & honorem.

¶ De Renibus.

RAmis emulgẽtibus prædictis cõtinuantur duo corpora carnea: solida: peritonio tecta: Renes seu Renões dicta: fuerint. n. duo & nõ vnum: sicut Cystis colerę: & Splen: q̃a aquositas est maior fece & spuma sanguinis: cui requiritur vnũ magnũ expurgatoriũ vel duo parua: & nõ fuit vnus Ren magnus: ne coartaret & exprimeret intestina: & ne dorsum redderẽt inquale: & fuerint duo/vt si lędat vnius operatio alterius firma maneat: & fuere solidi: vt occurrãt multo cũ paruo spatio: & ne sanguis exeat cũ vrina per aliquem eius porũ: & vt non attrahant nisi subtile suggendo ipsum: & vt resistant acuitati Vrinę: fuere etiã solidi quia corpus spissum est fortius ad attrahendum.

¶ Sua quantitas patet/sua figura est conspicabilis: quæ est similis grano faseoli legumini/sua complexio est calida: colligantur cerebro per neruos mediantibus pãniculis inuoluentibus: hepati per venas prædictas: cordi per magnas Arterias: Notauit Gal. magnas arterias in Renibus non esse solum nutritionis & viuificationis causa: cũ Renes sint parua mẽbra: quibus sufficiebat parua arteria: sed in eis sunt magnæ arterię: quia ipse etiã mundant cor ab aquositate & colera/& dixit etiã: multotiens Aorta trahit a stomacho & ab intestinis sanguinem non purum: immo chilum: quẽ emulgentes arterię expurgant ad Renes.

¶ Ego ipse etiã vidi anno.1521.in studio nostro Boñ.in Anatomizato publice Arteriã vnã ex emulgentibus facere vnũ poꝝ in parte Dextra extra Renẽ/qui in notabili Distantia infra Renẽ ingrediebatur porũ vritidem a prædicto Rene ortũ:& ambo per vnũ cãnale tendebant ad vesicam: Hæc tñ etiã arteria emulgens ingrediebatur Renẽ in loco solito:& i isto Indiuiduo Renes erant cõtinui ac si esset vnus Ren:& habebat Duas venas:& Duas arterias emulgentes:& Duos poros vritides cũ uno solo pãniculo inuolueute/qui occupabat loco solita Renũ:& etiã mediũ dorsi: quod est in loco inter Splenen & hepar parum infra ea.

¶ Dimitte ergo Renẽ sinistrũ in loco suo propter vasa spermatica videnda: & scinde dextrũ in eius cõcauo per mediũ secundũ sui longitudinẽ vsq; ad eius centrũ/cõsiderando locũ Venę & arterię magnę ipsi⁹: quę Renis substantiã in parte eius cõcaua ingrediuntur quibus Ren trahit spiritũ:& nutrimentũ:& supfluitates aquosas totius corporis colera mixtas/hæc omnia mixta per totã Renis substantiã licet solidã transeũt/ qa sunt subtilia.Sanguis.n.non trãsiret solus ad minimas partes Renũ: quia solidi sunt:nisi esset aquositati & colerę mixtus/ quæ omnia mixta assimilantur loturæ carnis a Renibus attractę per emulgentes ab epate & a corde chili Vena & Aorta arteria mediante.

¶ Hic sanguis multę aquositati mixtus solus retinetur a Renibus pro suo nutrimento:et aqua cum colera simul a sanguine Desecata transit ad certam vacuitatem notabilem existentem in centro Renis:tanq̃ ad lacunam/quam fluuius seu cannalis porus viritides Dictus eam Ducit ad vesicam:hic porus.Vretra a græcis Dictus:est corpus oblongum / pãni/ culate/solidum/perforatum/a/corpore vesicæ(qa ei assimilatur vt fert) ortum:& ad Renẽ terminatum/quem cum cautela considera & cõserua simul cum Rene pro Anatomia vesicę.

¶ Et in Rene non est Rete nec aliud colatorium pãniculare vt putant aliqui:sed Renes facti sunt organa concaua orificijs alijs quidem attrahentia/alijs autẽ emittentia subtilẽ aquosam superfluitatem.

¶ Dicebat ergo Gal.4.De vtilita.c.xij.multi Deniq; ebrioꝝ amphoras integras bibentes & ꝓportionale multitudinis potus mingẽtes nõ impediũtur circa Discretionẽ/sed paratissime & fallaciter sanguis q venit ad cõ cauã expurgaĩ a renib⁹ totus nõ tangentib⁹ venã.Prędicta lacuna habet circa se pãniculũ solidũ perforatũ vltra Decẽ foraminibus magnis:p quę mediante certa Renis substantia parua similis papillis mamillaꝝ mulierum in prędictã concauitatẽ natura emulget vrinam.

¶ Renũ colligantia patet ex prædictis / colligantur etiã per paruum neruũ cerebro/mediante pãniculo eos tegente.

Eorum iuuamenta sunt expurgare totũ corpus ab aquositate superflua & colera. Principaliter tamẽ hepar & cor: multa tamẽ aquositas ẽt remanet in alijs venis cũ sanguine mixta/quę dicitur vehiculũ nutrimenti: quæ apparet in sanguine flobotomato vel alia via a corpore extracto.

¶ Patiuntur omne genus egritudinis/quę fere oẽs sunt difficilis sanationis: sicut est diabetes. s. quasi cõtinuũ vrinæ stillicidiũ. Patiuntur etiã debilitatẽ attractiue virtutis/qua mediante vrina non vadit ad vesicã: & isto modo interdũ suffocatur animal vel aliã via perit: fit etiam asclitis a tali debilitate. Patiuntur etiã lapides/arenas: & pilos: sed pili generantur seu cõdensantur in poris viritidibus/lapides eius sunt rubei parui sępe oblongi in prędictæ lacuna geniti/quãdo renes sunt debilitati nõ potẽtes retinere sanguinẽ vrina exit sanguinolẽta: exit etiã talis quãdo hepar ẽ debile: nõ discernẽs aquositatẽ a sanguineitate separatiõe & quãtitate q̃ oportet.

¶ De vasis seminarijs.

ISTis expeditis in vtroq; sexu. Primo notabis in vena magna chili & in Aorta arteria/interdum supra renes/interdũ infra: vnã Venulam & vnam arteriã/quæ ambo ad aliquã distantiã vniuntur se contangẽtes descendendo vsq; ad testiculos dextri lateris.

¶ Notabis etiam duo similia vasa simili modo descendentia & vnita in latere sinistro: ab emulgente vena sinistri renis vnum: & aliud ab arteria Aorta/iste omnes venulæ & arterie sic descendentes vocãtur vasa spermatica pręparãtia: hęc mẽbra sũt circũtecta a pãniculo orto a peritonio: a Celso dictus Aegitroides: supiacet vena: subiacet autẽ arteria.

¶ Ista vasa sunt latiora & duriora in Mare q̃ in fœmina / excepto tẽpore impregnationis & menstruorum: vt patet ad sensum p multũ sanguinẽ tunc in eis retentũ/sed in alijs tẽporibus in Mare sunt duriora & latiora: & etiã semp sunt longiora: quia ad longiorẽ distantiã habent ferre suũ cõtentũ: & sunt talia quia maschulinũ sperma est plus & grossius fœmineo/per quã etiã longitudinẽ vasorũ Maris: suum sperma est magis digestũ: & sperma dextri lateris Mares generat: quia sua materia est magis digesta & mundificata ab aquositate: sinistri vero fœminas/quia frigidũ est & aquosũ: ab emulgentibus prædictis sanguine aquoso repletis veniens.

¶ Hæc vasa ĩ vtroq; sexu cõueniũt in loco/a/quo: sed disconueniunt ad quẽ: Eorum terminatio ĩ fœmina est intra corpus: vt dicet in anatomia Matricis: quę postponitur anatomię virgæ & Ani melioris ordinis gratia.

¶ Hæc vero vasa in Mare descendunt ab vtroq; latere vsq; ad os pectinis in fine Iliorum supra lumbos: & ideo vocantur etiã Lumbaria: quæ vasa supra os pectinis descendendo ingrediuntur ab vtroq; latere in vno velamine pãniculari ab extremis Siphãc pro parte orto/ q͏̃ dicitur cõmu-

niter Didim⁹& Cremasteras:& trāseūt i scorto vsq₃ ppe testes: vt pōt vi deri i vno solo latere reliquēdo aliud lat⁹ i tactū pro Anatomia Didimi vi dēda: Caue tñ ne destruas scortū i aliquo latere: sed trahe ad supiora ver sus pectinē illud vas solū qđ videre intēdis simul cū Didio suo & testiculo.

¶ Hæc vasa descēdentia vsq₃ prope Testes sunt valde dura: & sunt sicut varices reuoluta/ vnde variciformia vacantur/ quæ cū obuiant Testibus (circa quos reuoluuntur) ne eos sua duritie lędant/ efficiuntur mollia: & ibi hæc vasa vocantur Epydidima/& Anēdor/& Andros.

¶ Ab istis vasis īmediate trāsit materia spermatis ad Testes: in substātia quoq₃ acquirit albedinē & virtutē generatiuā: & a Testiculis euomiť iterų ad prædicta vasa mollia Epydidima noīata: a quibus transit ad alia vasa inferiora ipsis cōtinua/ quæ vocantur deferentia/ quorų substātia alba est: & alijs durior: hæc Vasa deferētia in Mare ascendūt a testibus vsq₃ ad pe ctinem cū præparantibus prædictis descendentibus cōtiguata: quæ defe rentia sic in supremo ōssis pectinis ascensa ab vtroq₃ latere intra ventrē reflectuntur/ quæ simul cū Testiculis cū cautella cōserua: vsq₃ quo vidisti anatomiam Didimorų/& etiam testium.

¶ Hæc vasa intra ventrē reflexa descendūt inter Rectū & Vesicā: & ibi dem se dilatant in plures cauernas spermate plenas: ideo ibidē hæc vasa vocanť cōseruantia & deferentia sperma: & a Gal. duce Eracleo dicuntur parastrata adeniformia: quia ipsa circūdat adenosa caro.

¶ A destris & a sinistris hæc vasa collū vesicę pforāt: & intra Virgā circa Anū euomūt sperma/ quod postea extra pellitur p canale virgę.

De Didimis.

HAec vasa simul cū Testiculis a fundo scorti vsq₃ ad imū iliorum in quolibet latere inuoluūtur vno pāniculo: cuius maior pars orta ē a peritonio/ in fine Abdōminis in scorto descendente/ qui cōmuni ter dicitur Didimus & suspensoriū Testiculi: a græcis diciť Cremasteras: substantiā cuius considera: quæ est ex tribus/& forte secundū aliquos ex quať pāniculorų reuolutionibus.

¶ Prima est exterior orta a pāniculis spondiliū: alia est orta a Siphac/ seu peritonia iuxta femur intra Abdomen cōtento: quæ dariō a Celso dr̄.

¶ Ex istis duabus pp suā fortē colligantiā fit quasi vna pellicula sola.

¶ Alia est ex pāniculo immediate inuoluente vasa predicta a peritonio circa dorsum orta/ quæ dicitur Aegitroides.

¶ Alia est ex cordis musculorų testiculorų: quæ exigua est.

¶ Cōsidera ēt quātitatē & colligantiā: cōplexionē & numerū. Figuram habēt cystis: in supiori strictā: in fundo latā quantū est grossities Testiū.

¶ Iuuamenta sunt suspendere testes & manutenere vasa prædicta.

ℭDe Scorto.

EX istis pāniculis & cute cōponitur oscheū seu scortū.i.bursa testiū/ in qua sunt aliqui nerui sensum ei dantes:& aliquę arteriæ & venæ illud nutrientes:& scortū ēst vnū mēbrū duobus Didimis cōmune: & est sinus seu camera Didimis testibus:& a seminarijs vasis.

ℭHoc mēbrū ē p mediū diuisū a leui mēbrana:quæ ab aliqb⁹ dr̄ sutura: & taurū:& corda:q̄ ēt aliql'r apparet in cute exteriori in medio scorti fm longū corporis:huius mēbri quantitas:figura:situs:numerus:& colligantia patent. Sua cōplexio est frigida & sicca.iuuamenta eius patent.

ℭHoc mēbrū cū didimis:oē genus morbi patit.Sua ꝓpria passio est dillatatio eoꝝ:qua mediāte multę fiūt Ramices hernię dictę.s.Zirbalis:Omētalis dicta:alia intestinalis:in scorto ēt fit hernia siue hymea aquosa/ventosa/humoralis/& carnosa:& ēt varicosa/quæ fit per repletionē vasoꝝ seminaliū factā a sanguine grosso/seu multo & aquoso.

De Testiculis.

INtra p̄dicta suspēsoria ab vtroq; latere sunt duo mēbra glādosa alba silia carni mamillaꝝ q̄ vocant Testiculi:quoꝝ figura ē Oualis:& ideo etiā oua dn̄r:caret sua suba sanguine & omni sensu:Sētit tn̄ p suos pāniculos:eoꝝ quilibet hēt duos musculos pāniculis suis hærentes:vt ipsos custodiant:& eos eleuent ne laxentur.

ℭSua quātitas/suus numerus:& situs patent:sua cōplexio īnata est temperata in actiuis/in passiuis humida:Influens tn̄ est calida:qua mediante teste Arist.trahunt a toto ad se materiā spermatis sicut ventosa:& a medicis ponūtur inter mēbra principalia:colligant alijs mēbris principalib⁹/ per venas/per arterias:& per pāniculos:sua iuuamenta sunt conseruare speciem. Passiones omniū modoꝝ patiuntur.

ℭDe Vesica.

IStis expeditis eleua Renes cū poris viritidib⁹ a vesica ortis:intrā tunicam eius magis versus collum q̄ fundum ingredientibus dyagonaliter ne vrina regurgitet ad eos/per istos poros interdū transit ad vesicam lapillus in Renibus genitus:in eis extensionē faciēs cū intenso dolore/quia sunt neruei vt vesica.

ℭScinde primo corpus vesicæ circa fundū eius : ꝙ est vnica tunica cōpositū/in parte cuius exteriori vadunt duo nerui pro sensu ipsius. Primo notando eius sitū/qui est in inferiori parte ventris in concauitate aqualiculi/in qua est etiam Rectum intestinū dorsum versus:& matrix in eoꝝ medio/in fœmina.

ℭNotabis etiam suam colligantiam:& quantitatem:& figurā:& numerum : substantia cuius est neruea ex neruis ligamenti /inconsolidabilis

si soluatur/in collo carnea est:& ideo ibi cōsolidatur/suū collū est virgæ vnitū per totū usq; ad extremū glandis vnde exit vrina.
¶ Sua cōplexio est frigida & sicca: est circūuoluta vno panniculo aperitonio orto/sua iuuamēta sunt diu retinere vrinā nē cōtinue homo surgat ad eam emittendā: sed quasi cōtinue fluit a renibus ad eā/suam retentionem iuuant certæ carnes glandosæ principiū sui colli extra inuoluentes & cōprimentes: causantes in ipso collo anfractus aliquos / propter quos vesica nō mundatur ab aquositate integrę/& suā retentionē volūtariam: & etiā expulsionē iuuat vnus solus vesicę musculus os eius inuoluens.
¶ Passiones omniū modorū pōt pati vesica/quę sunt interdū incurabiles: sicut est per grandis lapis: & excoriatio in corpore colerico: & in sene.

De virga.

Post prædicta mēbra occurrit virga/quę est de substantia ligamētali: neruosa etiā & cauernosa est vt spōgia cū aliquibus tñ musculis/habet virga pariter & lingua plures & maiores venas & arterias q̄ aliud membrū sibi simile in magnitudine/per prędictas porositates duce imaginatiua virga sola sæpe a spiritu magnificatur & erigitur. In ea enim est virtus naturalis per quā cū animal mouetur ad coitum inflatur & dilatatur: sicut fit naturaliter motus in corde & in arterijs/in his autem fit semper propter necessitatē: in hoc vero aliquādo cū necessariū est/sua origo & situs est ex parte pectinis in medio omnibus nota.
¶ Sua figura est oblonga rotunda/habens in se cānale p quod exit vrina & spma/sūma pars eius Glans & caput virgę dicta est: & ibi est cōpacta: dura/& obtusi sensus ne in coitib⁹ lædat: istā glandē circundat certa pellis mollis: quę dicitur Pręputiū obediens reuersioni in omni confricatione.
¶ Hoc pręputiū in parte inferiori in medio tātū per longū alligat maiori parti glandis per certū pelliculare membrū a vulgaribus dictū el filello. Numerus & etiā q̄titas eius patent. Sua cōplexio innata per influentem est calida & humida: colligatur cū osse pectinis: cū Adenosis parastatis: cū vesica mediante cānali extra riuante vrinā/cū cerebro mediantibus: neruis ad musculos & ad cutim eius venientibus cū corde & hepate mediantibus arterijs & venis descendentibus prędictis.
¶ Virga habet in se tria foramina: vnū latum q̄ est cōmune spermati & vrinę: & duo parua: per quæ in isto cōmuni ingreditur sperma a vasis seminarijs ante dictis veniens: Ista duo orificia seu vasa ingrediuntur hoc cānale in loco dicto perineon/qui est locus inter virgā & Anū/ab istis foraminibus ad vesicam secundū veritatem istud cānale dicitur collum vesicę: ab hinc vsq; ad extremū glandis dicitur foramen cōmune & cannale virgæ: & ab aliquibus dicitur Vretra.

¶ Habet etiam virga quattuor musculos: duos versus suũ inferius ab vtraq; parte vnũ iuxta cãnale vrinę/qui secundũ longitudinẽ extensi sunt & Dilatant virgã: & illã eleuant vt sperma p ipsam cũ facilitate penetret. Duo sunt alij eius musculi a radice ipsius versus os pectinis orti: veniẽtes transuersi versus glandẽ in parte eius superiori/qui cum tenduntur virga eleuatur: & cum cessant a tensione Deprimitur/ꝙ si vni accidit tensio & alteri non/virga Declinabit ad partem musculi tensi.

¶ Vtilitas virgæ est facta principaliter pro conseruatione speciei. Ipsa enim mediante mittitur sperma in Agro naturæ.s. in Matrice: quæ si est moderatæ quãtitatis sicut & lingua laudatur & vtilis est. Ipsius.n.breuitas non Ducit sperma ad locũ Debitum: & sua nimia longitudo est causa resolutionis spirituum in spermate.

¶ Virga etiam p colligãtiã suã euacuat vesicã ab vrina: cuius signũ est ꝙ pediculis orificio eius extremo applicitus mordicando prouocat eam.

¶ Iuuamenta præputij & pelliculę prędictę alligantis cũ glandi sunt prębere aliq̃ Delectationẽ in coitu: & tueri glandẽ a nocumentis extrinsecis. Istud prępútiũ eiiciunt hebrei in circũcisionibꝰ: operãtes cõtra intẽtũ naturæ. Passiones omniũ modoꝝ patiť virga. sua ꝓpria passio est priapismꝰ.

¶ Ad istã anatomiã bene videndã prius notatis antedictis & notato situ Recti intestini: scalpro/falce/vel serra/vel alio ingenio: separa os pectinis a sua parte laterali: & simul cũ osse separa notabilẽ partem cluniũ.s. illã in qua sunt musculi Ani: & eleua rectũ: vesicã: & virgã cũ vasis seminarijs & poris uiritidibus p̃dictis: & pone p̃dicta mẽbra prius lota & mũda a stercore & sanguineitate ĩ eis cõtẽta supra aliquã tabulã: vt p̃dicta melius videas/a/p̃dictis mẽbris cũ Diligẽtia solũ os pectinis abijciendo.

¶ Et primo notabis locũ poroꝝ vritidoꝝ prędictoꝝ vesicã ingrediẽtiũ: in eis ponendo specillũ seu radiũ vel aliquod tale: & videbis penetrare eũ Diagonaliter p substãtiã corpis vesicę in suã cõcauitatẽ vt prędictũ est.

¶ Istis visis videbis ẽt vasa seminaria prędicta inter rectũ & vesicã ingredi/& cũ incisorio aliquo cũ cautela separa rectũ a vesica/quia in loco isto hæc mẽbra sunt firmissime alligata: & videbis prędicta parastata cauernosa & lata: & ea incidendo videbis sperma ibidẽ contentũ pro Duobus vel pluribus coitibus: & hæc vasa terminantur in cãnali virgæ.

¶ Et circa istũ locũ videbis carnem glandosam notabilẽ ad latera colli vesicæ/quæ aliqualiter Digerit & Dealbat sperma ibidẽ cõtentũ/vel saltẽ cõseruat ne exsiccetur: cõseruãdo etiã in eo spiritũ genitiuum.

¶ Tenẽt ẽt istę carnes ne collũ vesicę exsicceť: & ẽt virgã: q̃ prę sua lõgitudine extra pẽdens exsiccari & claudi apta est: & pp hoc ista carne carẽt fœminę. Istę ẽt carnes cũ sua aliquali vnctuositate resistũt a cuitati vrinę.

¶ Istis nõtatis potes scindere virgã per lõgũ: & videbis cãnale prędictũ cũ orificijs: p quę ingreditur sperma: quę sunt duo vnũ a dextris/ aliud a sinistris nõ multũ distãtes a cõcauitate vesicę: videbis ẽt corp⁹ uirgę cauernosũ vel porosũ ad istar spõgię nõ multũ cauernosę sed cõpacte aliq̃liter.

¶ De Recto.

NOtatis prędictis debes reminisci dẽ loco intestini recti supra dimissi pro anatomia Ani: qđ cõsiderabis esse in cõcauitate Aquali culi & terminatur intra Nates in loco dicto Anus a quo exeũt excrementa primę digestionis ordine naturali. Eius pars suprema tendit ad sinistrum vbi intestino colo alligatur.

¶ Considerabis etiã suam q̃titatẽ quę patet: & suã figurã: sitũ/& numerũ vidisti supra: colligantiã habet cũ corde/cũ hepate & cerebro: cũ vesica in Mare/cum Matrice in fœmina.

¶ Considera etiã ei⁹ cõplexionẽ/quæ est frigida. Ideo est intra nates ne lædatur a frigore.

¶ Deinde seca ipsum per longum: & optime lauando: notabis eius inuersionẽ/quę est ab exteriori interius ascendens per. 4. digitos vel circa. Videbis. n. sępæ terminũ suæ inuersionis: & interdũ nõ uidebis: hæc inuersio mundat ipsum a fece/quia egerendo rectũ aliqualiter descendit: & hoc optime videtur in equis egerentibus.

¶ Extremitas ei⁹ inferior dicitur Anus & podex & Sphicter: & alia multa hẽt nomina a me recitata in cõmẽtarijs sup anatomia Mundini.

¶ Sua substãtia est carnea & pãniculosa/q̃ cũ musculis reddit magis carnosa/ĩ eo est aliq̃ pinguedo extra versus/ĩ eo sunt villi multi lati & longi: pauci obliqui: longi sunt extra & ĩtra/iuuãtes expulsionẽ ĩferi⁹ trahẽdo.

¶ In eo sunt. 4. musculi: vnus est in orificio eius extremo: cuti mixto cũ ipso p totũ dispersus: qui constringit Anũ vndequaq₃/quo fit vt stercora integre ab eo mundent: est alter musculus magis intra/versus caput hoĩs eleuatus/qui habet duo capita & hic cõtinuatur cũ radice virgę: hui⁹ vtilitas est extremũ Ani arctare: post istos est vnũ musculorũ par supra alios transuersaliter tendens: cui⁹ iuuamẽtũ est rectũ sursum eleuare/quo mollificato fit recti pręcipitatio extra inter Nates/ad certã distantiam.

¶ In extremitate huius intestini apparent plures venę/in aliquib⁹ notabiles: in aliquibus occultę/quæ dicuntur Aemorroidales/ paroxismaliter fluentes/quas considera.

¶ Istę venę oriũt a Ramis venę chilis descẽdẽtis musculos Ani nutriẽtib⁹ multi eorũ pfluuio vice purgationis vtunt: nec valde debiles ob id fiunt.

¶ Iuuamenta Ani sunt educere stercora hora debita: sui musculi iuuant parastata in emissione spermatis in coitu: cuius signum est q̃ sunt aliqui

coeuntes simul & egerentes: iuuant etiam vesicam in emissione vrinæ.

¶ Passiones omniũ modorũ patitur Anus/quę oēs sũt difficilis sanatione: & inter alias/Recti extremitas sicut & matrix pcidit/quã stypticis Retro ducimus. Condylomata etiã seu Tubercula quędã: ficus & etiã fungi inascuntur: Marisca itē & Ragadas seu Ragadiæ: quæ ex inflãmatione oriri solent. Hos tamen morbos interdũ lasciua luxuriæ procacitas: & extuãs libido in vtroq; sexu diuerticula quęritando/neglecta natura / non sine ipsa & maiestatis diuine iniuria facit.

De Matrice nõ prægnante.

Visis mēbris in Mare in ventre inferiori cõtentis/ ad fœminã anatomizandã transeo/in qua videnda est anatomia Matricis. Suoq; Testiũ cum vasis seminarijs & sua vesica.

¶ Matrix q̃ etiã vulua dicit̃ duas habet partes. s. receptaculũ: seu sinũ vel cõcauitatē: & ceruicē seu collũ: & est mēbrũ ad ppagationē a natura genitũ: substãtia sui Receptaculi est neruea/ex neruis ligamēti & carne cõfusa mixta: ideo parũ sentit: & vnica tunica est cõposita/circũuoluta peritonio: & est Neruea vt extēdatur in coitib⁹: & vt aggreget apud quãtitatē paruã in partu. tota etiã sua cõcauitas mouetur ad centrũ in acceptione spermatis: & illud amplectitur & tangit cũ suis lateribus.

¶ Substantia vero suę ceruicis seu colli est lacertosæ carnis/quãsi cartilaginea cũ aliquali pinguedinē/hñs Rugã supra Rugã: quę dant delectationem in cõfricando in coitibus: Hęc pars est satis sensibilis:

¶ Sua cõcauitas dr̃ Vter⁹: venter: & Receptaculũ fœtus: fixura q̃ est in orificio ceruicis dr̃ pudendũ muliebre & vulua: & natura: & os genitale.

¶ In hac ceruice locatur virga in coitibus.

¶ Inter ceruicē & receptaculũ intrinsecus est certa substantia pellicularis carnea satis sensibilis: in medio pforata: dilatabilis & cõstringibilis/ os Matricis dicta/formam habens capitis mugili: alias Cephali: siue Tencæ piscis: seu Gati nouiter nati: quę in coitib⁹ & partubus & in mēstruis aperitur ordine naturæ: in alijs vero temporibns maxime cũ pręgnãs est: sic clauditur vt nec subtilis Acus eam ingredi posset nisi violenter.

¶ Ceruicis figura est oblonga: rotunda: concaua: inuiolata tãta est quãta est virga secũ coeuntis: in virgine vero est minor.

¶ Huic circa eius mediũ est pãniculus virginalis ut Rete: cõtextũ ligamentis subtilibus & pluribus venis: quo violata caret/quia rumpit in primo coitu cũ Mare: hic pãniculus vocatur Eugion & Cento/& Imen.

¶ Extremo ceruicis Additę sunt a laterib⁹ pelliculæ: quę ṗputia dicuntur.

¶ Intra ceruicem parũ versus os pectinis ingreditur collũ vesicæ breue: cuius orificium clauditur a certis paruis Additamentis carneis & pãni-

cularibus a quibus & a præputius antedictis mediante aere fit in erūb-
gendum aliquis strepitus.

¶ Figura receptaculi est quadrangularis cum aliquali rotunditate: in-
ferius concaua sicut vesica.

¶ Receptaculo versus ceruicem est ab vtroq; latere vnū additamentū
ligamentale dorso versus anchas alligatum cornu limatiæ formā habēs.
Ideo cornua matricis hæc dicta sunt.

¶ Circa hæc cornua vtrinq; est vnus Testiculus durior & minor q̄ in
Mare/nō perfectæ rotundus sed vt amigdala compressus: in eis generat
sperma/non grossum vt in mare: nec calidū: sed aquosū tenue & frigidū.

¶ Isti testes non habent vnicum pāniculum in quo ambo contineantur
sicut est scortum in mare: sed quilibet habet proprium pāniculum ortū
a peritonio eos circa cornua alligantes: & quilibet eorum habet vnum
musculum paruum a quo mouetur.

¶ Istis Testibus implantantur vasa seminaria prædicta / quæ a chili &
ab Aorta & ab emulgentibus descendunt dicta præparantia: inde alia
vasa deportantia nominata/continue se dilatando vsq; ad receptaculū
tendunt: & intra matrices concauitatē sperma ducunt.

¶ Horum vasorū orificia fossulæ & cotilidones dicuntur / per ea fluunt
menstrua/ab eis fœtus haurit nutrimentū per venas & arterias vmbili-
cales fossulis prædictis alligatas.

¶ In fœmina nō sunt parastata vasa/nec epydidimū vas: q̄a in fœmina
vasa mollia sunt nō ledentia Testes sicut in mare propter eorū duritiē.

¶ Matrix tota cum suis Testiculis & vasis seminarijs est similis mēbris
generationis virorū/sed membra virorum sunt completa extra propter
suum calorem expulsa: fœminarū vero sunt diminuta intra retenta pro-
pter suum diminutum calorem.

¶ Et matrix est quasi conuersum instrumentum. Collum.n. matricis est
quasi virga: & eius receptaculum cum testiculis & vasis est sicut scortum.
Scorto.n. inuerso intra ipsum est cōcauitas: & extra ei etiam in verso ia-
cent testes & vasa seminaria sicut receptaculo matricis: virorū tamē testes
& vasa sunt maiora.

¶ Situs fissuræ matricis est inter Anum & os pectinis / & locus qui est
inter vtraq; orificia perinion dicitur.

¶ Ceruix a fissura per ventrem supra ascendit vsq; ad receptaculum:
cuius locus est inter rectum & vesicam. Hæc omnia sunt in concauitate
Aqualiculi per longum sita.

¶ Receptaculū q̄titas in puellis exigua est: & minor sua vesica: nec cō-
pletur sua concauitas nisi cum compelmento augmēti corporis cuius est:

in adultis verò (nisi grauida sit) est non multo maior q̄ manu comprehē datur: Crescit tamē propter menstrua/parietes quasi carneos/densos & grossos habēs: in prægnante vero est maxime dilatata & subtilis magis neruea apperens: & tunc ascendit versus vmbilicum plus & minus secū- dum fœtus quantitatem.

¶ Vnicā cōcauitatē seu cellulā habet: quę tñ aliqualiter circa eius fundū in binas partitur: ac si essent duę matrices ad vnū collū terminatæ.

¶ In parte ei⁹ dextra vt plurimū alligātur mares/in sinistra fœminæ.

¶ Colligatur cerebro per neruos/cordi per arterias: hepati & mamillis per venas/recto intestino per panniculos vesicæ per collū eius: quod est breue nō penetrans extra sicut in mare/anchis per cornua: sed a corni- bus supra: Receptaculum est vndequaq; solutum: & ideo præcipitat ad latera: & interdum suum receptaculum exit totaliter extra corpus per collum seu ceruicem ipsius.

¶ Numerus eius patet: & forte non errat qui dicit esse duas matrices/ quia sunt duæ concauitates: vt duę manus concauæ se inuicem tangen tes vnico pāniculo coopertæ ad vnum cānale terminatæ.

¶ Et vt aliqualiter tibi satisfacias de sua figura: loco: & situ/videas in- frascriptas figuras īmediate sequentes/ad quas videndas/non veniat qui non est ingeniosus & expertus in lineis & vmbra/seu in pictura: quę multum iuuat medicos & alios multos artificis. Complexio matricis in- nata actuata per influentem est calida & humida. Sua iuuamenta sunt expurgare corpus a superfluitate sanguinea naturali: conseruare tamē principaliter spetiem.

¶ Potest pati omne genus morbi/sępe procidit: & tota potest extrahi a corpore durante valitudine: vnam matricē corruptā ego vidi extrahi in- tegre in terra Carpi a genitore meo: quę sanata est & diu vixit.

¶ Ego etiam Bononiæ extrahi vnā aliam integre quæ erat cancrenata anno. M. D. VII. de mense Maij quę superuixit sana.

¶ Vnam aliam corruptam me præsente nepos meus ex fratre Damia- nus extraxit integre in cætu doctorum & multorꝝ scholasticorum anno Domini. M. D. XX. Die. V. Octobris. Ista vltima nomine Gentilis: erat vxor Christophori Brianti de Mediolano/habitatoris Boñ. in contrata dicta lo inferno/quæ hora ista. 1522. decima Nouēbris est sana & exer- cet negocia familiaria.

¶ Si maiora queris vide cōmentaria mea supra Anatomiam Mundini: & ibi habebis de Matrice prægnante & alia multa/ & hæc sufficiant de Anatomia Ventris inferioris.

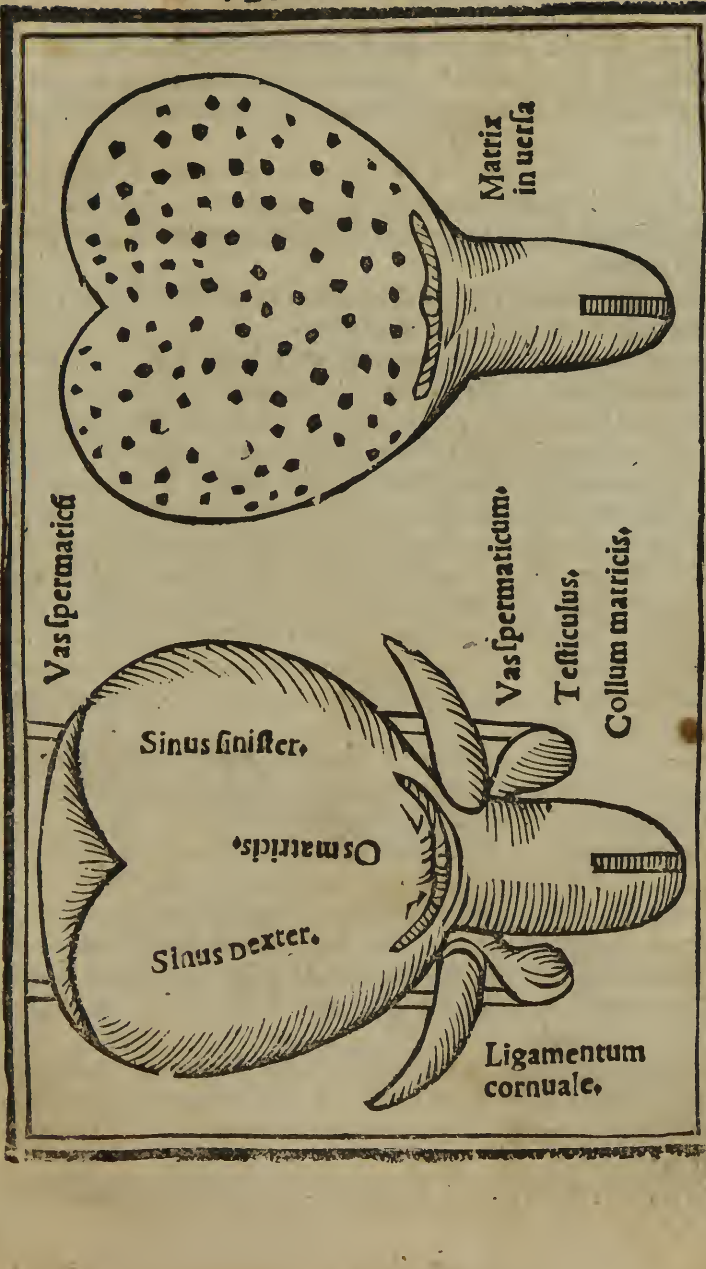
¶Habes i hac figura matricē cū suis cornibus ad latera: īfra quæ sūt testiculi in suo loco naturali alligati vasis seminarijs/ q̄ vasa terminant ad corpus matricis vt vides & oriunt supra circa regionē renū ab emulgēte & a vena chili/ vt supradictū ē: & hæc matrix ē figurata magna / ac si eēt prægnās: in pte cui⁹ anteriori est vesica cū suis poris viritidibus: & collū vesicę terminatī collo matricis partū supra fixurā: quæ dicit vulua: & testiculi in hac figura sunt in loco suo debito: hæc tamē melius videntur anatomizando fœminam prægnantem: & etiam non prægnantem.

¶ Habes ĩ
hac figura
matricẽ in-
tegram cũ
cornibus &
testiculis su
pra cornua
& vides q̃li
ter vasa se-
minaria va
dũt ad testi
culos: & a
testiculis ad
matricẽ sed
testiculi nõ
sunt i suo lo
co naturali
qa loc⁹ suus
naturalis ẽ
ĩfra cornua
sed sic sunt
supra cor-
nua i hac fi
gura qa me
lius vidẽtur
ĩgredi i eis
vasa semia
ria/& vides
in hac figu-
ra q̃liter os
matricis est
supra collũ
quod os est
illud fora-
men ꝙ vſ
supra collũ
matricis.

¶ Habes i vẽtre huius figuræ Matricem apertam in qua vides puncta aliq̃ nigra indicantia capita venaꝶ quę dicuntur cotilidões: habes præterea Matricem inuersá extra vẽtrem: & est illa figura supra q̃ vides Digitũ indicẽ præsentis figuræ & in fundo Matricis est certa depressio vt uides/quę est illa quæ Distinguit sinũ Dextrũ a sinistro: nec in Matrice reperitur alia Diuisio: & illa puncta nigra sunt cotilidones: & vides qualiter collum Matricis est sine cotilidonibus: & vides qualiter collum assimilatur virgæ virili.

Quia decies repetita placere solent: habes hic duas alias Matricis imagies quarũ vna est in uersa: i qua vides qualiter p totũ in receptaculo sũt multa vestigia nigra indicantia rotidẽ Cotilidones: qui tamen non sũt in collo. In alia figura vides matricẽ naturalẽ cũ testiculis & vasis spermaticis: & ligamentis cornualibꝰ quibus alligat anchis: vides etiã collum & os/p qđ exeunt mẽstrua & fœtus: & ingreditur virile semen.

¶ De Anatomia ventris medij.

Visis prædictis scinde Ventrem mediũ: in quo sunt mēbra vitalia: cum quibus etiā anteq̄ venter supremus anatomizetur meliores ordinis gratia videbis aliqua mēbra partis anterioris colli: & aliquas faciei partes intrinsecas & extrinsecas.

¶ Partes primo videndæ sunt mēbra pectoris/quod Cassus/Clibanũ & ab aliquibus thorax dicit: In eo.n.sunt partes cōtinētes & cōtente.

¶ Et continentiũ sicut in ventre inferiori/aliæ sunt cōmunes/ aliæ propriæ: & alię magis proprię.

¶ Partes cōmunes sunt omnes partes circundantes pectoris vacuũ/ quarum alię sunt ante: alię a lateribus/alię posterius.

¶ In isto tñ ventre/neq; in ventre naturaliũ membrorũ/ponuntur partes superiores/neq; inferiores eis determinate/sicut in ventre supremo: quia partes anteriores laterales & posteriores in ventre naturaliũ mēbrorum vniuntur: & faciunt partē eius inferiorē: & pariter faciũt hui⁹ vētris superiorē partē. Hic.n.in ei⁹ supremo: ille vero ĩ suo infimo loco terminat̃ quasi ĩ pũcto: & a p̄dictis partib⁹ hic supra: & ille infra circundātur. Septũ aũt transuersum seu dyafragma mediat inter istos/& facit partē supremā inferioris vētris/& inferiorē supioris: sed q̄a septũ trāsuersum est ambobus ventrib⁹ cōe: ideo nō ponit̃ proprie & determinate pro aliqua parte cōtinente prædictorũ ventriũ: sed auctores ponunt ipsum inter partes cōtentas: Est tamē pars cōtenta & continens: & contenta dicitur/inquātum est intra corporis vacuitatē: & cōitnēs est: quia a superiori cōtinet mēbra naturalia: & ab inferiori vitalia.

¶ Dico ergo q̄ pars cōmunis anterior & lateralis medij ventris dicitur Pectus: para vero posterior dicitur summũ dorsi: & ponentes collum in dorso hanc partē mediā ventris nominant mediũ dorsi.

¶ Partes vero proprie: alię etiā sunt ante/alię a lateribus & alię posteri⁹ quę sunt ante/cōiter ponuntur tres.s.superior/inferior/& media.

¶ Superior est locus vbi ĩmediate sub collo cōiũgunt̃ duo ossa vtrinq; lateraliter tendentia versus humeros/dictæ duę furculæ laterales: & hęc pars vocatur furcula superior/suscipiens nomen a figura & loco/ paruũ occupans locũ/maxime in pectoris longitudine: & hic locus ab aliquibus dicitur iugulum & clauis.

¶ Sub ista immediate est pars media/dicta proprie Pectus/sic dicta/q̄a pexa est inter eminentes mamillarũ partes: & hæc pars: est a prima prędicta parte infra vsq; prope septũ transuersum per longũ: in latũ vero est tanta quanta est latitudo ossium pectoris/costis exceptis.

¶ Inferior vero pars / est locus vbi prędicta ossa pectoris terminantur

circa regionē septitransuersi:& q̄a talia ossa lateraliter tendūt furculā etiā faciētes:ideo hic locus dicit̄ furcula inferior/in medio cui⁹ est cartilago scu talis:dicta pomū granatū:q̄a assimilat̄ pti balaustij.i.floris mali granati.

¶Partes vero laterales dn̄r costat⁹:& latera:& mamillaꝝ regio.

¶Partes vero posteriores:Alię sunt mediæ:& alię laterales/Medię dicū tur interscapiliū & metaphrenō:& notō:laterales dn̄r scapulę/spatulę/& scapiliū:Aliq̄ tamē vocant laterales cū medijs /metaphrenon/& noton.

¶Partes vero magis propriæ:Aliæ etiā sunt anteriores/aliæ laterales: & aliæ posteriores.

¶Quę sunt ante/sunt primo cutis/pinguedo/aliqui musculi: ossa & car-tilagines:& pāniculus pleura.

¶Partes vero laterales/sunt cutis/pinguedo/mamillaꝝ substantia/mu-sculi multi:Costæ & etiam pāniculus pleura.

¶Vltimo sunt partes posteriores.s.cutis/aliq̄ pinguedo/musculosa caro & non musculosa simplex replens ossium vacuitates aliquas / Duodecim spondili costaꝝ siue pectoris:& pāniculus pleura.

¶Partes cōtentæ/sunt musculus dyafragma septūtransuersum dictus: qui secundū aliquos est inter cōtenta pectoris numerādus.inquantū sua principalis opatio est seruire cordi/mediāte suo motu:p quē pulmonem mouet.Est deinde pānicul⁹ mediastin⁹:capsula cordis:Cor cū sua Aorta Arteria: & pulmo cū suis vasis:vena chilis ascēdens/Nerui descendētes: & ascēdētes Reuersiui dicti /glādula dicta Timū & Morū.Gula.i.cibi ab ore ad ventriculū uia/cū pāniculis prędicta mēbra tegentibus.

¶Substantia huius vētris est pelliculosa/pinguis/ossosa/ cartilaginosa: musculosa/& pannicularis.

¶Ossa.n.eius nō sunt vnita sicut in capite/sed diuisa/vt pectus sit obe-diens motui anhelit⁹:& ideo ꝓpter motū ī eo sunt musculi.Dixit Gal.7. de vtilitate/si pectus esset factū ex solis musculis.illi caderent supra cor & pulmonē:vt igitur spatiū fiat aliquod intus:simul autē & moueat̄ totū organū:musculi ossibus alternatim positi sunt.

¶Hic venter pectus dictus:quantitate est insignis / quia seruit multis & magnis mēbris:habet tamē maiorē concauitatē posteri⁹ q̄ ante / initiū cuius versus posterius/est a primis spōdilis infra collū vsq; ad septūtrās-uersum/q̄tū cōtinent duodecim costæ/sed anterius occupat tantū partē contentā inter furculā superiorē & inferiorē inclusiue.

¶In homine pectus est latum/non carinatū sicut in maiori parte bru torū:latius tamē est in Mare q̄ in fœmina/ad portandos autē fœtus:ven ter inferior est in fœmina maior q̄ in Mare:& ꝓpter hoc regio Renū: Ossis sacri/& anchaꝝ in fœmina est valde lata.

¶ Figura/& numerus/& situs pectoris patent/sed eius cõcauitas interior est similis cõcauitati semioui oblique p latũ incisi/cuius pars magis acuta est uersus collũ:est etiã similis ungulæ Bubalinę/sicut est pulmonis figura.

¶ Colligat̃ cũ toto corpore/cõplexio eius est secundum suas partes: Sua cõplexio inata actuata p influentẽ est calida: iuuamẽta eius/sunt custo- dire cor & pulmonẽ principaliter. passiones omniũ modoꝝ patitur.

De Mamillis.

IN parte anteriori pectoris uersus latera/sunt Duo mẽbra rotunda. Mamillę a sua figura nomẽ sumentes ab antiquis Rumę Dicta/ i me dio cuiuslibet eoꝝ/est unũ tuberculũ paruũ quod Papilla Dicitur per quæ infans papat/circa quas/est circulus: qui est rubricetus seu rosetus: & interdũ nigricans/Fos græce Dictus/substantia quaꝝ/est ex uenis/arte- rijs: & neruis. Inter quas est uacuitas/quã replet caro glãdosa/alba sensu carẽs: & ꝑpter suã albedinẽ/quãdo morat̃ in eis sanguis albificatur : & fit lac: & Mamilla cõuertit sãguinẽ ad albedinẽ & facit lac/sicut hepar cõuer tit chilũ ad rubedinẽ: & facit sanguinẽ. Vnũquodq;.n.eoꝝ: cõuertit humi- ditatẽ in eo cõtẽtã ad similitudinẽ suã/in natura & colore: huius sanguinis albificati: una pars nutrit Mamillas: alia est lac: & hęc est supfluitas utilis.

¶ Ad Mamillas ueniunt Descendendo a regione ascelarum circa costas: suæ uenę & arteriæ: & etiam a regione pectinis ueniunt uenę p abdomẽ/ quas seruasti superius/istæ uenæ & arteriæ optime apparent in corpore Demacrato/in pingui uero occultæ sunt: sed optime uidentur in fœtu/ trium uel quattuor mensium.

¶ Numerus Mamillaꝝ/& quãtitas patet: sunt tñ maiores in fœmina q̃ in Mare/propter lac generãdũ/suus situs/est in pectore: qa est latũ/nõ cari- natũ/in quo possunt locari cõmode: & etiã qa supfluitas mẽbroꝝ supe- riorum nõ transit in crines/nec in dentibus: nec in cornibus/ut in brutis. Colligantur cerebro per neruos/cordi per arterias/ hepati & Matrici p uenas: A matrice tamẽ suscipiunt maiorẽ partẽ sanguinis/ex quo fit lac: ideo lactantes nõ habẽt menstrua: nisi raro & pauca: & nõ mẽstruantibꝰ tempore Debito/tument Mãmę/tument etiam & Dolent Mãmę/paꝝ ante tempus menstruoꝝ: quia Matrix: & uenę secũ alligatę sunt plene.

¶ Iuuamẽta eaꝝ/in Mare sunt ad Decorẽ: & ad tutelã mẽbroꝝ pectoris: & reuerberant calorẽ ad cor: & interdũ in mare fit lac propter abundã tiam nutrimẽti/maxime in habente magnas & fortes Mamillas. In fœmi- na etiã habent pręDicta iuuamenta: sed principaliter sunt pro lacte gene rando: ut nutriatur eo nouiter natus/usq; quo possit Deglutire cibũ solidũ: & lac est proportionatũ nutrimẽtũ nouiter nato/qa fit ex sanguine a quo prius nutriebatur in ventre. Passiones omniũ modoꝝ patiuntur.

De Musculis Pectoris.

Visis & notatis prędictis/potes excoriare cutē totius pectoris/relinquendo Musculos in loco suo/& scindere Mamillas:ut uideas eius substantiam/maxime carnem/in qua sunt venę & arterię per totū dispersę:& videbis Papillas habere plura foramina exigua valde/a quibus exit lac/ad quæ foramina:secundum aliquos terminantur extremitates venarum prædictarum/per quæ exit lac:& secundum alios/lac exit a spongiositatibus carnis Mamillæ terminatis ad foramina papillę:& non a venis immediate:utrūq; est pře.

¶His visis/notabis in pectore multos Musculos/qui mouent pectus voluntarie:q̄uis etiam pectus naturaliter moueatur.s. ad motum cordis & pulmonis/ut in nostris cōmentarijs diximus/quorum aliqui sunt exteriores/alij inter costas/& alij intra pectus.

¶Exteriorum duo sunt sub furculis superioribus/continui cum costa prima/qui ad caput spatulæ tendunt:& cum istis unitur vnum aliud par:cui⁹ unūquodq; impar/est duplans primum par:& faciens ipsum in duas partes/pars cuius superior continuatur collo:& ipsum mouet /inferior vero pectus mouet:& hoc par/continuatur cum uno pari/quod est cōtinuum cum quinta & sexta costa.

¶Postea est aliud par in concauo spatulę/continuatū cū vno pari veniēte a sphōdilis vsq; ad spatulam/& in isti omnes sunt sicut vnum par : qui continuantur cum costis posterioribus.

¶Postea est aliud par/ortū/a sexto sphōdili colli:& a primo & a secūdo superiori sphondili pectoris/continuatum eisdē costis:& isti musculi sunt omnes dilatantes pectus.

¶Postea est vnū aliud par/sub radicibus costaꝝ superioꝝ extensum:qđ descendendo vnitur cū suis extremitatib⁹ vni pari/quod est circa furculā inferiorē cōtinuatū cum musculis longis abdominis/supra quod par/sunt duo paria/quę ipsum cooperiunt/& isti oēs cōstringunt pectus.

¶Musculi vero intra costas/sunt dilatātes & cōstringentes/inter se differentes in opere:& hi q̄ sunt inter costas:inter costā & costā sūt quatuor.s. Musculi duo versus exterius/& duo versus interius/quos leuiter separando cognosces per incessum suoꝝ villorum/primi duo superiores/habent villos transuersales:& dillatant pectus. Secundi vero inferiores habent villos latos:& sunt constringentes.

¶Musculi vero intra pect⁹/est solus vnus.s.dyafragma seu septūtrāsuersū qui cū qescit/cōstringit pectus/p accidens tn̄:& cū mouet / dilatat illud/ motus tamē dyafragmatis/est cōpositus ex voluntario & naturali.

¶Numerus quorum in totum est/centrum & quinq; musculi / exceptis

¶ Numerus quorum in totum est/centum & quinq; musculi / exceptis Musculis prædictis dorsi:& colli.s.Duo primi sub furculis superioribus:& Duo alij continuati cum quinta & sexta costa.Postea Musculi Duo a cõcauo spatulæ venientes continuati costis posteriorib⁹/postea Duo a sexta sphondili colli:& a prima:& a secunda pectoris eisdem costis continuati. & isti sunt octo in totum/omnes Dilatantes.Sunt etiam totidem constringentes/excepto Dyafragmate/quod etiã dilatat.

¶ Et De constringentibus primo sunt Duo sub costis superioribus: & Duo circa furculam inferiorem/supra quos/sunt quattuor alij eos cooperientes/qui omnes simul cum Dyafragmate/sunt Decem & septẽ. Postea sunt inter.xxiiij.costas.xxij.spatia: & pro quolibet spatio sunt quattuor Musculi/qui sunt in totum inter costas.lxxxviij.& simul cũ.xvij.prędictis: faciunt numerum centũ & quinq; musculorum.

¶ Sed vt ista omnia bene videantur/excoriandæ sunt etiam spatulæ:& dorsum:& primo videbis musculos exteriores / secundo musculos inter costas.Dyafragma videbitur inferius loco suo:hæc tamen latius a me sũt Dicta in cõmentarijs super Mundino.

¶ Aduerte lector ꝙ motus pectoris sunt quattuor.s. expiratio violenta/ & inuiolenta:& inspiratio inuiolenta:& etiam violenta / quibus obediũt Musculi prædicti.

¶ In motu inuiolento inspirationis/seruiunt Musculi inter costas dilatãtes pectus/seruit etiam ei /motus cordis & pulmonis.Dum enim Dyafragma mouetur/trahit pulmonem/qui ut clibanum aere repletur/adiuuante motu cordis Dilatatiuo:& pectus dilatat.Istum motũ/adiuuant etiã Duo primi musculi qui sunt iuxta furculas superiores:& istę motus est mixtus ex voluntario & naturali:naturali vincente.

¶ Ad violentam autem inspirationem/concurrunt cũ prædictis/omnes alij musculi pectus dilatantes/simul cum Dyafragmate: & istæ motus est etiam compositus ex naturali & voluntario/voluntario superante/stãte valitudine cordis.

¶ Ad motum autem inuiolentum expirationis / concurrunt (leuiter tamen) Musculi interiores costarum/&omnes alij musculi cõstringentes / sed principaliter hic motus est naturalis / quia fit a corde & a pulmone / ad expirationis vero uiolentum motum /iuuant / cor & pulmo: sed principaliter iuuant omnes musculi constringentes: & etiam Musculi Abdominis.

¶ Ex prædictis / patet colligantia musculoꝝ pectoris/& figura:situs & quãtitas:& coꝝ substantia.Numerus est Dictus.Cõplexio sua est calida & humida.iuuamenta Dicta sunt.Passiones omniũ modorũ patiuntur.

De Ossibus Pectoris.

Ossa pectoris non sunt unum continuum sicut in capite: sed plura contigua / ut possint dilatari / quae sunt ante & a lateribus / proprie sunt ossa pectoris: sed quae sunt posterius: sunt magis appropriata dorso / ossa pectoris lateralia / a latinis dicuntur costae / dictę graece pleura seu pleuron: & chondron: Numero sunt. xxiiij. Duodecim in quolibet latere / de quibus decem inferiores / ab utroque latere quinque graece Roas dictae: alijs sunt breuiores: & parum ossosae / sed cartilagineae / quae a latinis mendosae & incompletae dictae sunt: superiores vero completae & integrae sunt: & vocantur verae costę / quae in quolibet latere sunt septem: quibus continuatur utrinque os pectoris praedictum: quod os in medio est durum: & uersus costas cartilagineum, s. quod inter os pectoris & costas est cartilago.

Hoc os secundum aliquos / est ex septem ossibus compositum / quibus utrinque vniuntur septē costae uerę: & secundum aliquos alios est ex quindecim: scilicet septem in quolibet latere: & unum in medio: & secundū alios est ex. xxj. s. ex septem in medio: & utrinque ex septem cartilaginibus: quibus vniuntur costae vere.

Sua figura est lunata. Sua substantia: & quātitas: & situs patent costę colligantur duodecim primis sphondilis infra collum: & ossibus pectoris prędictis: & pāniculis eas tegentibus. Sua cōplexio frigida est & sicca. Sua iuuamenta patent. Passiones omniū modorum patiuntur.

Suam anatomiā optime videres: si in uno indiuiduo eis solis vacares: non habendo respectū membris spiritalibus.

De Pleura Pāniculo.

Inter membra continentia / ponitur panniculus immediate costis & ossibus pectoris herens / qui dicitur Pleura cuius substantia est neruea / dura & subtilis / a / qua oriuntur panniculi membra in isto ventre immediate tegentes. Sua figura est plana / extensa per totū in circunferentijs pectoris: & etiam circa Dyafragma versus suum superius extenditur per totum ipsi firmissime herens. Sua quantitas ex praedictis patet occupat totā concauitatem pectoris / excepta certa parte anteriori eius / quae occupata est a mediastino.

Numerus / & etiam situs / & colligantia: & sua complexio patent. iuuamenta sunt vestire & tueri membra pectoris: & ligare sua ossa inuicem: & mediare inter ossa & membra contenta in pectore / ne molle ledatur: a duro valde. Passiones omnium modorum patitur. Istum panniculum non videbis perfecte / nisi incidēdo costas aperias pectus eo modo quo infra dicetur.

¶De Septotransuerso seu Dyafragmate.

VIsis partibus cōtinentibus/cōtenta occurrunt:& primo est videndus musculus pānicularis Dyafragma Dictus. Secūdo pānicul⁹ mediastinus. Tertio pāniculus capsula & receptaculū cordis Dictus. post ista mēbra/ videbitur cor:& residuū contentorum in pectore.

¶Dico ego quod intra corpus/inter ventrem Imū & Medium/est certa substantia pānicularis & carnea/dorso circa Duodecimū sphondilū alligata/quę Dorso ante versus alligatur/semper extremitatibus costarum mendosarum vsque quo terminetur & alligetur extremo furculæ inferioris pectoris: & sic Diuidit mēbra naturalia a vitalibus:& hoc mēbrū nominatur septū transuersum:& Paries:& Phrenes:& Dyafragma:& Gal. in libro De voce & Anelitu vocat percordiū:quod est musculus & nō pāniculus: fungitur tamē officio panniculi/in tuendo cor:& mēbra superiora a vaporib⁹ olidis/eleuatis a mēbris nutrimēti/sua pars carnea/est ad extrema ei⁹:& sua corda/est in ei⁹ cētro/pulmoni vnita/q̄a hēt cū tali situ/illum mouere.

¶Huic versus superi⁹/p̄ totū alligat̄ Pleura:& eodē modo inferi⁹ siphac est ei alligat⁹/p̄forat̄ versus Dorsum/a chili vena ascendēte/a qua in ipso/ vna a Dextris/alia a sinistris/remanent duę venę ipsum nutriētes/p̄forāt ēt ipsum versus dorsum/Aorta arteria Descēdens:& Gula seu Meri/quę versus ventrē inferiorē alligatur ventriculo immediate.

¶Sua figura & quātitas patet/sua substātia/& colligantia/& situs Dicta sunt. Alligat̄ tñ p̄ paruas arterias cordi:& cerebro p̄ tria paria neruorum: quorum duo veniunt a Nuca:& vnum a cerebro/& isti apparent interdum notabiles.

¶Sua cōplexio est calida & humida. Iuuamēta sua sunt pro parte Dicta. Gal. tamen Dixit in ipso esse originē respirationis & omniū virium corporis:& hęc iuuamenta ipse inuenit primo. Iuuat etiā in expellēdo a ventriculo/& ab intestinis/& a matricę aliqua sua cōtenta: prouocat etiā risum: secundū aliquos mouendo mentē pręter voluntatē in titillationibus.

¶Passiones omnium modorum patitur:sua solutio est lętalis.

De Mediastino.

POst Anatomiā Dyafragmatis/occurrit pāniculus mediastinus/ sic Dictus/quia Diuidit cassum pectoris secundū longū per medium: alia etiā habet nomina: ad quē videndū: primo a Dextris & sinistris separa ossa pectoris a costis:taliter ne ledas contenta in pectore separa etiā Dyafragma ante versus ab ossibus pectoris:& videbis istū panniculū ab imo ad summū:& ab ante retro/diuidere pectus. Sua substātia est pānicularis:sua figura/& quantitas patent: situs est Dictus:numero sūt duo panniculi/versus anterius Notabiliter Distantes/habentes in se notabilē

vacuitatē:ſed verſus dorſū apparet un⁹ ſolus/colligat pleure/a quo ſm aliquos orit:colligat ēt Dyafragmati:& dorſo/& pulmoni/mediāte pāniculo a pleura orto:colligat ēt meri teſte Auic.& ēt oſſib⁹pectoris: colligat ēt cerebro p neruos/cordi p arterias:hepati p venas.Sua cōplexio eſt frigida & ſicca/ſua iuuamēta ſūt diuidere pect⁹& pulmonē p mediū/vt ſi cōtingat vni parti nocumētū/ne cōtingat alteri:tuet etiā furcas ſuperiores: ab eo etiā fit cōſeruatio caloris cordis.Paſſiones omniū modoꝶ patitur.

ℂ De Capſula Cordis.

VIſis prędictis/debes eleuare oſſa anteriora pectoris ſeparādo ea a parte anteriori pāniculi mediaſtini:quē dimitte in loco ſuo vſq quo vidiſti Anatomiā pulmonis.Eleua etiā vtrinq; coſtaꝶ ſūmitates/vt locū amplū habeas pro alijs vidēdis:& in iſta ſectione bene cōſiderabis oſſa pectoris:& etiā pleura:totū tn̄ dyafragma in loco ſuo vbi potes pmitte alligatū: maxime dorſo:vt videāturnerui ad eū venientes a ſuperioribus:& vt videatur gulę ſiue meri cū ipſo colligantia.

ℂ Iſtis eleuatis/videbis pulmonē/i medio cui⁹eſt vn⁹ pānicul⁹ mediaſtino alligat⁹q eſt dur⁹& groſſus/vt meli⁹tueat Cor ab extrinſecis : figura cui⁹ eſt ſicut eſt cōtentū ab eo viſcus/cor noīatū/ q cōcauus eſt: & ſimilis marſupio:& ideo dr̄ capſula:i quo eſt cor ipſum/& Aqua in notabili quātitate/ipſum irrorans:& phibēs ne exſiccet a forti calore/quę ſi exauſta ſit cardiacus morb⁹efficit:quo aīal ad tabē pducit:vt contigit ſimię Gal.hæc capſula eſt valde ſenſibilis:& forte cōpletiue primo genita corde.Subſtātia/ſitus/figura:& iuuamēta ſua dicta ſunt:Numero eſt vn⁹:quātitas patet:colligat radicib⁹pānicularib⁹ cordis/& pleure/& mediaſtino / & dyafragmati:p pelliculas ſuas:hepati p venas/Cordi p arterias: Cerebro p neruos.Sua cōplexio innata eſt frigida & ſicca:influens vero calida/ quia cordi proximus.Paſſiones omniū modoꝶ patitur.

ℂ Prædictā capſulā/& mediaſtinū/& dyafragma/dimitte i loco ſuo vſq quo vidiſti Anatomiā neruoꝶ deſcendentiū:qui deſcendendo ad ventrē inferiorē/mittunt ramos ad prędicta mēbra: vt dicetur infra.

ℂ De Corde.

POſt Capſulā occurrit Cor:in cuius Anatomia & etiā pulmonis: & etiā aliquaꝶ capitis & colli partiū propter ipſoꝶ artificioſam compoſitionē & operationē vberius procedam.

ℂ Cordis enim dignitas alijs particulis pręualet.Omniū.n.membroꝶ eſt principaliſſimū:& dicit ſol micocroſmi.Alia.n.mēbra ſuo ſpiritu illuminat Huic enim eſt pręcipu⁹calor/palpitat certe:& quaſi aīal motū hēt. Ideo naſcētib⁹primū i vtero formari fert:Deinde cerebrū & hepar/tardiſſime vero(vt aliqb⁹ placet)oculos:ſed hos primo mori/cor vero vltimo:ſolū

hoc membrũ vitijs nõ maceratur: nec supplicia vitæ abstinet: sed lesum notabiliter illico mortẽ affert: & cæteris corruptis vitalitas in eo durat: & propter hoc non decolatur animal: In cuius corde repetiatur nocumẽtum sicut est in alijs particulis.

℄ Animalia enim quibus cor paruũ est/audatia sunt: pauida vero sunt: quibus est pergrande/ut proportione Muribus/Lepori/Asino/Ceruo: & omnibus timidis/aut propter metũ maleficis: magnũ tamẽ cor multo spiritu pollens/audaciores cæteris reddit.

℄ Hirto corde nasci quosdã homines fertur: & hi sunt alijs audaciores fortioresq;: ut in exẽplo est Aristomenes Messanius qui.ccc.occidit Lacedęmonios: & ipse cum uulneratus captusq;/tandem per vulpium cauernã fugiens euasit: iterũ captus/audax aufugit: tertio laqueis apręhensus/Lacedęmonij pectus dissecuere causa virilitatem eius videndi/hirsutũq; cor eius repertũ est. Cor itẽ est omnibus animalibus septũtransuersum & sanguinem habentibus teste Arist.ij.De hysto.c.xv. in aliquibus tamen prę sua exiguitate cerni nequit.

℄ Situs cordis in medio pectoris est intra pulmonem/homini tantũ cum sua ima parte ad leuam papillam declinat/ne obuiet ossibus pectoris/nõ carinatis vt in brutis: sed in latum compressis.

℄ Figuram habet pyramidalem/gibbã tamen/non talem principaliter: quia sit calidũ ignis sequens formã: sed quia est/ mixtũ perfectũ animatũ possidet formã operi suo competentem.

℄ Sua summa pars qua superiora petit & dorso alligatur lata est/& hęc pars est nobilior partiũ cordis/quia mediantibus duobus orificijs arteriarum sinistri lateris ab ista parte venientibus cõseruatur uita animali: Ima vero in acutũ se colligit/exitq; pene in mucronẽ: & i anteriora est eminẽs.

℄ Sua pars etiã gibba superiora pectoris spectat: & est talis formę: ut sua fabricatio superior & inferior sit bona: & non sit in ea superfluitas / apta impedire suũ continuũ motũ/& ut in eius cuspide sit aggregatũ ad punctum unũ/ut illud q leditur tactu ossium/sit minus partiũ eius/vt minorem suscipiat lesionem.

℄ Sua substantia/est ex carne simplici/ubiq; solida/habet autẽ sui mucronis & partẽ eius sinistrã spissioris carnis/ut spiritũ ibidẽ locatũ cõseruet: & vt sua grauitate equipolleat ponderositati sanguinis in dextro vẽtriculo cõtenti/cuius parietes sunt leuiores sinistri ventriculi.

℄ In suis cauis/sunt ligamenta plurima alba/caruncul is/ multis ibidem existentibus: & pelliculis siue ostiolis venæ chilis: & arteriosæ venæ alligata.

℄ Cor etiam subtili firmaq; inuoluitur membrana cũ pinguedine qua

dam/quæ ipsius substantiam & calorem conseruant corroborantq;: & exsicati ipsum perhibent.
¶ In summo eius vbi dorso heret/sunt duæ pelliculæ/rugosæ & concauę dictæ auriculares/quæ sunt domicilijs seu ventriculis eius/dextro.s. & sinistro vnitæ/eius spiritum & sanguinem superfluentem tanq̃ bonus oeconomus accipientes & cōseruantes/& postea in necessitatibus reddentes.
¶ Istas auriculas ordinauit natura/ut sanguinē & spiritū interdum in corde superfluentem susciperent supplētes uices magnitudinis cordis/per quā occupasset aliorꝫ membrorꝫ sibi vicinium loca.
¶ Sua etiā magnitudine fuisset graue motui ineptū: & sæpe etiā si esset magnū valde: propter spiritus & sanguinis penuriam esset vacuū: & cōsequenter debile/ut est in timidis animalibus magnum habentibus cor.s. proportione sanguine & spiritu vacuum.
¶ Eius radices sūmo ipsius sunt alligatę/quę solidę sunt ac duræ & quasi cartilagineę/vt super his sit agilis suus cōtinuus motus.
¶ In corde etiā sūt inuli multiformes: & diuersimode locati/ut cōtinuos & fortes sustineat motus: qui sunt naturales: & non voluntarij: & ideo in eo nō est lacertus aliquis.
¶ In summa parre eius p exterius/est vna vena a chili orta/oblique versus mucronē vndequaq; ad minima se ramificans/quę ipsum nutrit.
¶ Ibidē etiā sunt duæ pulsantes venæ/ortæ ab aorta p exterius discurrētes/una ē eodē situ quo est nō pulsans prędicta/quę ipsum viuificat: Alia in sinu dextro spargitur: & ei virtutē vitalē affert: sanguinē etiā ibidē cōtinue intrantē cōcoquit & viuificat: & ista mediante/p chilim hepar ī sui gibbo euentatur: & vitalitatē propriā conseruat.
¶ Sinū triplicem seu cauū alias domiciliū vel ventriculū possidet: dexter est sinistro maior: & sinister vsq; ad extremitatē suæ cuspidis peruenit. Dexter autē sub illo modicū finitur loco.
¶ Inter istos/est paries densus & spissus/a Gal. Dyafragma dictus: ī quo sunt foramina plura parua/a dextro sinu ī sinistrū tendētia/latiora a quo/q̃ ad quē: ista foramina dilatantur dum abbreuiatur & aperit̄ cor: & constringuntur dum elongatur & constringitur/hinc sanguis subtiliat⁹ & prę paratus a dextro in sinistrū meat/vbi in spiritū vitalē cōplete mutatur.
¶ Hæc orificia/a medicis habentur pro sinu medio: istū sinū teste Auic. Gal. vocat foueā & meatū: & non ventrē/vt sit receptaculum nutrimēti quo nutritur cor: quod nutrimentum est spissum forte simile substantiæ ipsius: & est minera spiritus generati in ipso a sanguine subtili: & suddit q; temperatior sanguis est in medio ventre.

¶ Dexter vero sinus/in ei⁹ sūmo duas hēt venas/vna q̄ꝝ cul⁹ tunica simplex ē/est cęteris venis maior/a iecinore veniēs chilis/& cōcaua: & audax ascendēs dicta, & hęc p grādis ē: qa oīb⁹ alijs venis ītra cor & ex̄ sanguinē tribuit: ab eis nihil suscipiēs: & iō pl⁹ de sāguie ī cor ducit q̄ reducat. Est ēt pgrādis: vt pluries multū fluentē & refluentē cōtineat sanguinē: & vt eū breui spatio cordi afferat: vt cōcoqui possit cōmodius ab eo.

¶ Hic sanguis sic coctus tripartitur/vna pars ex subtili bilioso minor cæteris ad pulmonem nutriendum vadit.

¶ Altera prædicto maior & subtilior per dyafragmatis foramina ad sinistrum vbi spirituatur sinum tendit.

¶ Reliquū vero eius/nō sic subtilis: & qđ ēt lōge plus cęteris ē/pluries in dextro sinu ingressum & egressum: vt integre coquatur/& vitalitatē susci piat p eandē chilim ad oēs animalis particulas transit: & eas nutrit.

¶ Auicēna tñ ponit quartā partē in ventre medio/quā dicit esse tempe ratā/sed hęc est oculis meis incognita/forte ꝙ in pariete medio cordis pe netrat sanguis eū nutiens: sed transit in substantiā nutriti/quia ibi non est sanguis extra venas iudicio meo/nisi in ventre dextro & sinistro.

¶ Huius venę sūmū orificiū/cordi terminatur/ dū cor dilatatur/& trahit sanguinē apitur: & dū cōstringitur eū expellendo claudit: sed nō integre/ quia pro parte remanet apertū. Ideo semp in eo tāq̄ thesaurū & caloris minerā natura retinet aliquā feruentis sanguinis portionē/qui denuo ad uenientē sanguinē in sui naturam mutat ei se vniendo.

¶ Et hoc orificiū aperitur & clauditur a tribus pelliculis nerueis seu liga mentalibus/quaꝝ color est alb⁹ ad parietes p̄dicti sinus pligamenta alba & solida/suis extremitatibus superioribus alligatis.

¶ Istę pelliculę ostiola noiata/apiunt ad ītra sinū integre/cedētes sangui ni intranti: & clauduntur ad extra/nō integre tñ. Et istę pelliculę solidę & durę sūt: parit & pelliculę arteriosę venę ne ī magnis & cōtinuis cordis mo tib⁹ eis aduēiat disruptio: qa alligāt ī suo sūmo ligamētis eas cōtinue extē

¶ Pelliculę vero Aortę arterię/& venę arterialis/sunt istis mi (dētib⁹. nus durę/qa p ligamēta aliq̄ nō extēdunt: & iō disruptiōis timore carēt.

¶ Alia vena ad pulmonē vadit/ hui⁹ nomē ē vena nō pulsans/siue qeta. Dr̄ ēt vena arterial: & dicta ē vena/qa portat sāguinē ad pulmonē nutriē dū: & dicta ē Arterial/qa duas possidet tunicas/vt sit fortis & cōpacta pp sāguinē biliosū & subtilē in ea manātē: & ne rūpat pp ei⁹ cōtinuū motū: in cuius orificio sūt tres pelliculę/siue ostiola/intra sinū se integre claudētes: & extra se apiendo/exeunti sanguini cedētes: in dilatatione cordis clau dunt integre/ne sanguis ad pulmonē regurgitet: in cōstrictiōe vero ape riuntur: & hęrēt parietib⁹ venę/nec alibi vt primę p ligamēta sūt vnitę.

¶ Harum suba ē pānicularis: Sua figura ē silis vacuitati q̄ est in lfa. C. ideo vocātur ostiola. C. formia. Habent ēt illā formā circularē quā hēt vnguis humanus/quæ pelliculę cū sua parte circulari alligātur corpori venę.

¶ Sinister vero sinus alijs nobilior (qa ei primo famulanť Dexter & medius: & ēt pp cōtentū spm̄ alijs pualet) in eius sūmo duas hēt venas: vnā magna chili pdicta nō multo minorē: quæ est velut stipes ad totū corpus Distributa/& hęc est pulsans: & bitunicalis/cuius spissitudo teste Erosilo/ē sexcupla ad venā: & hęc Dr̄ arteria aorta/& magna: cui⁹ tunica iterior Durior ē exteriori: qa obuiat pcussiōi & substātię spūs/cui⁹ intēdiť custodia.

¶ Ista ad totū aīalis corpus vitalē spūm Ducit: & illud in vita conseruat.

¶ Per istā eni arteriā dicebat Gal. oīa mēbra pulmone excepto/inspirāt & expirāt/ne eorum vitalitas suffoceť: venę aūt/velut repositaria cibi sunt/ Dyastolari neqꝫ systolari indigentes: & ideò earum corpus/est subtile/porosum & lene. Pulmo aūt inspirat & expirat pp motū cordis & pectoris.

¶ Hæc Arteria seu Rami sui raro sūt sine chili sibi socia: & Aorta ascēdēdo parum supra cor bipartiť/vna pars obliquať iferi⁹ & descēdit/q̄ in pectore & i imo vētre vsq; ad pedes a se multas emittit fibras: & eorum mēbra viuificat. Sub isto Ramo inferi⁹ obliquato/ascēdūt a sinistris neruis vocis/q dicūtur reuersiui: & hic locus Dr̄ flexor & girgilius/de quo alibi diceť.

¶ Altera pars ascēdēdo circa pulmonis ptē & glādulā timū/summū pectoris/brachia/collum & caput/ac eorum partes vitalitat & spiritu replet.

¶ Et semp illę arterię/quæ sunt alligatę venis/p multos poros siue fibras paruas inuicē vniunť seu coastomanť: & vena imbibit arteriā: & econtra. Arteria Venā: & a Vena in arteriā trāsit sanguis: qui ibidē spirituosatur in necessitatib⁹: & ab arteria in venam trāsit spūs vitalis cōcoquēs sanguinē ei⁹: & ipm̄ cōseruās in sua virtute: Tunicę ēt earum nutriūtur & viuificātur ab earum cōtento: & hæc arteria supra cor est minor q̄ infra teste Gal. xvi. de vtil. c. xi. & facta est talis: quia a corde infra sunt plures animaliū particulę q̄ supra ipm̄: & tanto est maior hæc arteria descendēs ascendente p dorsum/quanto & multitudo inferiorum particularum excedit superiores/& in hoc cognoscitur nō parua naturæ iustitia: venas chilis descendens debet etiā esse maior ascendente propter eandem causam.

¶ In huius pulsantis venæ orificio qꝺ auritium dicitur: sunt etiā tria ostiola. C. formia/eo tempore & eodē modo se aperientia & claudentia/quo aperitur & clauditur vena arterialis.

¶ Alia est in isto vētriculo vena nō pulsans/sed quieta/arteria venalis Dicta: & Dicta est arteria/quia portat & reportat spm̄ sine aerē ad cor: & a corde ad pulmonē/a quo extra pectus mittiť: & Dr̄ vena/qa simplicē tunicā possidet/in huius orificio sunt tantū Duæ pelliculę/seu ostiola: eisdem

modis alligatę:& incōpletę:ac se aperientes & claudentes in cordis dila tatione & cōstrictione: qbus faciunt ostiola in orificio venę chilis existentes. Hæc etiam arterialis vena/plus ad cor portat de aere q̄ extra ducat/ quia ex sanguine & aere ab ipso introducto/spiritus generat̃ vitalis: qui per Aortam ad omnes animalis particulas transit.

¶Ex p̄dictis/cordis colligātia:& cōplexio ac ei⁹ iuuamēta patēt. Sua q̄ti tas est cōspicabilis: Numero est vnū: licet iā sit reptū cor simij hr̄e duo capita ꝓdigiose tn̄: ferť ēt in paphlagonia bina pedicibus corda esse. Ei pōt accidere omne genus morbi: illos tamen nō patitur si diu durant.

¶De Pulmone.

Viso corde occurrit pulmo/flabellū/& vētilabrū/latine dictus/& græce pneumon: Hic.n.est spirādi artifex/& aeris officina: vñ aliter aīa: sicuti cibis corpus/hic circa cor/pectoris cōcauum replet gnꝙ suis penulis/siue lobis: quaꝝ duę sunt a sinistris:& tres a dextris magis: ex istis trib⁹/vna est alijs minor/dorso hęrēs quasi in medio/quæ paruas hēt fistulas: sed nullū fere motū:& hæc est culcitra ascendenti chili/& iuxta illā penulā versus superius est etiā certa adenosa caro quæ est simul cū p̄dicto lobo culcitra seu stragulum prædictę venę:& hæc caro est notabilis magnitudinis/& ab auctorib⁹ vocatur Moꝝ & Timū:& a vulgarib⁹ nominatur Animella & laticiniū:& est in cibarijs vsitatis saporosi gustus/ maxime illa quæ reperitur in Vitulis & hedis lactantibus.

¶Pulmonis substātia/mixta ē ex carne rara/leui/leni/& rubea ad albedinē declinās/silis sanguinis coagulatę spumę:& ex trib⁹ vasis seu fistulis/p oēs ei⁹ ptes irretitis: eodē mō quo i hepate sunt rami venę chilis:& forte: hæc cōpositio/est fauo mellis/& ēt spōgię similis: ideo ē sanguinis:& aeris capax. Est.n.pulmo/ceu quoddā prōptuariū aeris ad cor/ambobus motibus/dilatationis videlicet & cōstrictionis/famulari aptus.

¶Sua quidē caro rara est: vt in eo cōtinue multus sit sanguis & aer. Multitudinē sanguinis indicant duo vasa/in ipso/illum cōtinentia/quæ in pulmone sunt maiora q̄ in alio mēbro sibi pari/corde ac hepate exceptis/in quibus vasa sanguinē cōtinentia/maiora sunt/non propter se quidē: sed quia omnibus membris spiritum & sanguinem tribuunt.

¶Hic sanguis/in pulmone est multus/qꝛ pp motū cōtinuū resoluitur ex eo abundans copia/cui multitudo resistit continue/& est subtilis: vt cito ad omnes pulmonis penetret partes: ad eū nutriendū: Et etiam subtilis/ vt leuis sit ne grauitate impedit pulmonis motum.

¶Multitudinē etiam aeris in ipso semper esse indicat animalis longa in aqua absꝙ suffocatione submersio:& longæ ac continuę vocis & flaminis emissio/ab acceptione noui aeris impediens/aut cū quis eū abhorret pp

fœtorē vel alias causas. Hic tñ aer in submersionibus & in fœtorib⁹ pdictis cōseruat in ore & in faucib⁹: adiuuantib⁹ Tonsillis cū suis pelliculis.
¶ Huius aeris cōtinue attracti iuuamentū/est vt ab eo prius alterato cor refrigeret & cōtemperet in necessitatibus: & etiā vt euentetur cor ne suffocetur: eius etiā vtilitas/est vt ex ipsius nō modica parte/generentur spūs pro esse & bene esse necessarij: & iuuamentū expulsionis attracti: superfluentis callidi & fumosi/est ad introitum aeris minus callidi/in pulmone prius/ & in membris per quæ meat alterati.
¶ Hic fumosus aer/tāq̄ supfluitas spūs adusta ppulsantē venā: in tracheæ ramis pellitur in cordis cōstrictione: & hinc postea adiuuāte pulmonis fistolatiuo motu/per tracheam: & per nares & os/exit ab animali.
¶ Aer vero ingrediēs ad cor alterationis hēt initium/ in narib⁹: in ore/in faucibus/in trachea/& in Ramis ipsius dispersis in pulmone/pari ordine quo nutriēs ex cibo & potu habet in ore/ in gula/& vētriculo/ac hepate.
¶ Pulmonis enim in aere alteratio/cōparat hepatis alterationi in chilo/ ab hepate.n.ex chilo fit sanguis: qui integrā in corde cōcoctionē suscipit/ a pulmone vero præparatur ex aere spūs/qui vere in corde vitalis fit/hic supiora petens/in mirabili rete/seu in minimis arteriaꝝ ramusculis iuxta cerebrum iterū alteratur: inde cerebri intrans ventres/ integre vere animalis spiritus efficitur/qui lucidus/leuis/& purus/est spiritus.
¶ Caro etiam pulmonis leuis est/ne ipsius motū impediat: est etiam lenis: vt eius vasa a ruptura tueatur: & est rubea/clara/ad album declinās/ propter aeris dominium super illud: quo nutritur: & etiam propter eius frigiditatem.
¶ Hanc pulmonis substantiā/velat pāniculus rarus/ex plurib⁹ mēbranis a suis fistulis/& a pāniculis pectoris enascentib⁹: quo mediante sentit.
¶ Pulmonis fistulæ sunt tres: vna ipsarum/sicut & aliæ/semper minuendo / ad omnes eius partes/vsq; ad inuoluentem panniculum inclusiue/a faringa seu epyglotti per partem anteriorem colli gulæ vnita descendit: hæc est dura: & semper aperta: ac etiam alijs maior: & est ex plurib⁹ chartilaginib⁹ cōposita: quaꝝ quælibet vna est iuxta aliam per pānicularia ligamenta vnita: & hæc vocatur trachea: & aspera arteria: & laringa: & bronchium: suæ chartilagines in pulmone integræ sunt: & etiam annulares: in collo vero sunt incompletę: & .C. formes: A sua magnitudine & figura/iudicatur in earum screatu: an vlcera sint: in pulmonis partibus extremis: vel medijs: vel in collo.
¶ Inter has chartilagines/& in tota trachea intra & extra est panniculus medię substantiæ: perfecte circularis: faucibus & ori alligatus: in quo sunt villi: tracheam elongantes & abbreuiantes: in pulmonis motibus.

¶ Huius panniculi iuuamenta: est etiam has cartilagines tueri ab xetra-
neorum ingressu: & egressu/est etiam uocis lenitiuus.

¶ Hęc fistula nõ sanguinē: vt aliq: sed solū aerē ducit: p hāc ēt solā/extra
nea in pectore cõtenta expurgãtur: ingressa ipsam tempore Dilatationis
pulmonis per panniculū Rarū ipsum inuoluentē. Ideo fit/ad os/ & extra
saniei ac aliorũ extraneorũ: non molestato corde expulsio.

¶ Hęc fistula etiã/inter alias/sitũ mediũ possidet: A Dextris eius est vena
quieta/a sinistris vero/vena pulsans. Pulsans tñ i añtiora extra cor imedia
te pulmõis substãtiã igredit/ne pp ei⁹ motũ/qa subtilis est soluat: Nõ pul-
sans vero vena/qa bitunicalis est & valida/nõ imediate pulmonē igredit/
sed circũdans prius tracheã/i posteriora tendens pulmonē etiã intrat.

¶ In hoc solo viscere nõ sine cã pulsans vena cũ nõ pulsante substãtiã cõ
mutauit. Nõ pulsans. n. vena arterialis Dicta: i alijs mēbris simplex/ i pul-
mone bitunicalis ē. primo ne rũpat pp ei⁹ cõtinuũ motũ/secũdo ut etiam
sanguinē subtilē cõtineat/pulmonis carnē: & etiã tracheã cibantem.

¶ Pulsans vero Vena/arteria venalis Dicta/simplicis est tunicæ: in motu
agilis/vt breui spacio Dilatationi & cõstrictioni seruiat/hęc aerē ad cor du
cit: & educit/in ista est ēt spirituosus sanguis: vt aliqb⁹ placet/ēt pulmonē
nutriēs/magis tñ eũ vitalitans/sui rami vniunt/seu coastomãt cũ ramis tra
cheę: p quos pulmo cordi aerē dat/cor vero nõ igratũ/uitã ei & nutritio-
¶ Huius venę rami/adeo angusti sunt: ut p eos nõ penetret (nē donat.
ad tracheã sanguis: Et ideo aeri sunt puij/& sanguini inuij/q si notabiliter
apiant/ab eis ad tracheã fluit sanguis: & forte/ut aliqb⁹ placet/a ramis nõ
pulsantis venæ/etiã in tracheã fluit sanguis/quo fit sanguis sputum/absq
pectoris venarũ solutione: Vena tamē pulsans ad hoc magis apta est.

¶ Vnũquodq: pdictorũ vasorũ/in primo pulmonis igressu in qnq Diuidit
ramos/p oēs eius partes semp minuēdo: & ramos multiplicãdo: Duo sunt
in sinistris: & tres a Dextris/quorũ minor cęteris/ad paruũ lobũ/ in Dextro
magis Dorso hærentē uadit/q vt supra Dixim⁹/stragulũ est ascendēti chili.

¶ Pulmonis figura/est bubalinæ vngui similis: Numero aliqui putant q
sint duo mēbra in unũ vnita: taliter q apparet vnus pulmo cũ qnq lobis:
similes in Duas diuisus partes: ut lesa una: altera firma maneat: i posteriori
longior est q̃ ante/septi transuersi sequens situm: Numero est vnus/ipsius
quantitas/situs: & colligantia patent: Sua cõplexio est calida/ex parte sui
contenti & loci: accidentaliter tamē/ propter flegmata in eo exīstētia po
nitur frigida: sua iuuamēta sunt præparatione & latorie seruire cordi ser-
uit etiã anhelitui & uoci/pariter & loquele: & suus paruus lobus famulat
ascendenti chili. Passiones omniũ modorum patitur.

¶ De Anatomia aliquarum partium colli & venarum pulsantium & quietarum: ab hepate & a corde ascedentium vsq; ad caput & man⁹ inclusiue.

VISIS p̄dictis in partiali sectione: primo occurreret trachea & epyglotis: & etiā gula. Hæc tn̄ de p̄senti nō possunt bene videri nisi præponat aliquarum colli: & faciei partium Anato/mia: qbus visis de p̄dictis fiet sermo. Expedito igitur pulmo ne/ipsius aliquā supremā partē carneā pro vidēdo trōcho tracheæ arteriæ reliquum deponēdo serua: excepto qnto ipsius lobo/ qui dorso heret. Serua etiā certā glandulā sibi propinquā: quæ morum & timum vocatur: vt sup his videatur situs chilis & arteriæ ascendentis: qbus hæc duo membra sunt stragulum. Cor etiā/& ipsius capsulam/ac pāniculum me/diastinum: & vētriculum simul ac septūtransuersum seruabis: in locis suis propter alia de eis inuestiganda.

¶ Istis seruatis melioris ordinis gratia primo de collo sermonem aggre/dior: & dico collum esse mēbrum organicum nobile & valde necessarium homini propter mēbra in eo contenta: quod teste Arist. iij. de partibus. c. iij. est fa ctum pp tracheam pulmoni seruientē & propter gulam.

¶ Sed Gal. viij. de iuuam. c. i. dicit ꝙ est principaliter pp pulmonē/ qm̄ ca rentia collo carent pulmone: vt pisces/subdit tamē ꝙ collum est via illorum mēbrorum quæ descendūt ex supiori ad inferius: & illorum quæ ascendunt ex inferiori ad supius: quæ descēdūt sunt nerui/gula/aliqui musculi & nuca: Ascendentia vero sunt venę pulsantes & quiete: & nuca cōtinet a sphon dilis: vt sit tuta a nocumentis extrinsecis: & illud vacuum ꝙ est inter partes venarum & arteriarum impletur p glandulas ibidē existentes: & omnia ista cu stodiuntur a coopertorijs & ligamentis: deinde omnia teguntur cute: & illud quod cōponitur ex omnibus istis est collum: quod est positum propter cānā pulmonis/per quā fit vox & anhelitus/collum etiā in aliquibus ani/malibus est loco manus: quia capiunt cibum ex terra adiuuante collo pro/pter longitudinē suorum pedum. Huiusmodi vero collum nō est nisi pp cānā pulmonis: & ipso mediante ad brachia: & ad palmas/ & ad dyafragma: & ad alia mēbra duce nuca tendunt nerui: & ideo pp originem neruorum fuerunt positi sphondili inter pectus & caput/ex qbus cōponitur collum: hæc Gal. qui tamen non dicit/an trachea ascendat vel descendat: & quā/uis dicat gulam descendere forte ꝙ etiā ipsa ascendit/nec suus descensus potest probari magis quā ascensus: neqꝫ tracheę: quia manifestum non ha/bent ortum/ sicut venę: & arterię: & sicut nerui.

¶ Dicamus igitur collum de præsenti summi pro illa parte sup qua sub/stinetur & vertitur caput/quæ seruit ventri supremo/medio: & etiā infe/

tiori mediantibus neruis a Cerebro & a Nuca descendentibus: cuius situs est ante a furculis supioribus pectoris: & posterius a supremo sphondili costaꝝ: & a lateribus ab humeris supra vsq; ad os capitis/basilare dictum: & cõmuniter pars ipsius posterior ceruix dicitur: de qua alibi fiet sermo. Anterior vero vocatur collum: & quia hoc membrũ est principaliter propter tracheam / ipsa erit nobilior haꝝ partium/propter cuius nobilitatem anatomia colli est secũ ponenda: & quia trachea est pars pulmonis: qui est de principalioribus partibus ventris medij antedicti. Ideo anatomia Colli de præsenti venit cũ anatomia ventris medij.

¶ Hæc pars trachea nominata/a multis dicit Guttur/& Faringa: licet faringæ/ſm aliquos sint venæ quæ intumescũt in magnis vocibus: & istæ venæ a Celso granges & fragitides dicunrur: & ab aliquibus sfragitides: & istæ venæ apud Arabes vocantur Guidez: & apopletice / & somni: & ab aliquibus pensiles/ & spermatice/ & iuueniles/ & iugulares/ & organice: & a Gal. in libris De vtilitate partium vocantur fagotides/quia sunt iuxta viam cibi: & ab aliquibus carotides siue somni. Celsus tamen solas arterias ibidem existentes vocat carotidas: a caros dictæ / q̃ est somnus/ quia vt plurimum ſm aliquos/in ramis istaꝝ arteriarum fit oppilatio causam somnum/ & etiam apoplexiam.

¶ Et istarum venarum/vtrinq; est vna immediate sub cute / quæ cõmuniter dicitur Guidez manifesta: vtrinq; etiam infra aliquos musculos notabiles colli/est vna vena quæ dicitur Guidez occulta & profunda: quæ arteriæ carotidæ est socia.

¶ Istis arterijs & venis profundis vtrinq; associatur vnus neruus notabilis magnitudinis/qui dicitur descendens/a quibus vtrinq; oriuntur reuersiui/de quibus omnibus parum infra fiet sermo.

¶ Pars etiam anterior colli ab aliquibus dicitur iugulum: & ab aliquibus gula/licet male: quia gula est via ciboꝝ & potuũ: & iugulum est ea pars quæ est immediate supra furculas superiores pectoris: Aliqui tamen vocant furculas prędictas iugulum/& clauim/& clidas/& clidia/ harum furcularum extremitas versus spatulas dicitur Epomis: altera vero pars versus mediũ pectoris vocatur parasfagis.

¶ Notatis prędictis/occurreret post cutem anatomia musculoꝝ mouentium collum & caput: sed non possumus ipsoꝝ habere inuestigationem integram/nisi destruatur istoꝝ neruoꝝ venarum ac prędictarum arteriarum anatomia. Ideo super his ponatur silentium: remittendo legẽtes ad Gal. ad Auic. & ad alios auctores. Hi enim musculi sunt multi numero & diuersimode locati: & ideo essent cũ diligentia videndi: ad inuestigationem quoq; ipsis solis esset vacandũ: quia cũ difficultate anatomizantur:

& propter hoc Gal.xij.De vtil.partium.c.viij.vbi loquitur de istis muscu lis/Dicebat. Pręexercitari cōgruit Diligenter eū/qui studet certitudinaliter assequi ea quę hic dicūtur.Dicit ēt ibidē/ꝙ solus sermo nō sufficit in anato mia/sed requirit tactus & visus.Et ideo ad ꝑdictos auctores sit refugiū/qa soli collo & capiti esset vacandum/in quibus sunt musculi multi/tam circa sphondilos q̄ alibi/qui in cōmuni anatomia videri non possunt.

¶ Capiti enim mediante collo cū suis ossibus & musculis sunt multi mo tus/quorꝫ aliqui teste Auic.prima primi sunt proprij capiti:& aliqui com munes ipsi & gnq; sphondilis colli/per quos est motus cōpositus ex decli natione capitis & colli simul:& isti motus aut curuant anterius/aut poste rius/aut a dextris/aut a sinistris:& iter ipsos est motus cōuersionis/seu cir cūductionis:& isti musculi sunt multi & magni:quoniā multiformis est eo rum positio:& etiā quia magnos & fere continuos habent mot⁹:& ideo Gal.vbi supra Dicebat ipsos vndiq; circūdare caput/quod mouēt ad quā cūꝙ partem volueris illud Declinare:De numero ipsorꝫ est Discordia in ter Auic.& aliquos sibi socios contrariantes.

¶ Relicta igitur ipsorꝫ partiali inuestigatione/cutem a laterib⁹ colli scin de/Denudando laterales & anteriores musculos:supra quos immediate sub cute notabis venam Guidez manifestā:quā seruasti illesam/seca dein de illos musculos magnos ab aurib⁹ Descendentes oblique vsq; ad furcu las superiores versus mediū pectoris/sub quibus vtrinq; est vna glādula ad formam quasi amigdalę:quę est replens loca vacua ibidem (inter ve nas & arterias iuxta inferiorē partem epiglotis) existentia.Et ideo equa trix partium colli dicitur:quas etiam humectat in necessitatibus:Notabis etiam sub istis glandulis vtrinq; vnam venam Guidez notabilem:& pa riter vnam arteriam sibi sociā/quę Dicuntur occulte/& apopletice:quarꝫ nomina multa superius Dicta sunt.

¶ Iuxta prędictas arterias & venas notabis etiā vtrinꝙ vnum neruum/ plurib⁹ vilis cōpositū:hi nerui vocantur Descendentes:& ab his oriuntur nerui reuersiui/de quib⁹ infra fiet inuestigatio pulchra.

¶ Istos neruos/& ramos arterię ꝑdictę:& vtrāꝙ venā:occultā.s.& mani festā/serua vsq;quo vidisti venas & arterias/a corde & ab hepate ascen dentes vsq; ad istū locū:ad quas videndas opator circa regionē gibbi he patis iterꝫ reuertatur:& ibidem notabit magnū truncū venę chilis ascen dentis/quę in suo ascensu primo perforat septūtransuersum: & ibidem vtrinꝙ plures emittit venulas:quarꝫ Duę/septūtransuersum cibant:alię vero/costas inferiores:& membra sibi vicina nutriunt.

¶ Eius vero pgrādis ramus ascēdēs vsꝙ ad cor vnq̄q; solut⁹/ sine arteria sibi socia tēdit:& p istū ramū:hepatis giba pars euentat:& forte viuificat.

¶ Hic ramus tripartitur/vnus quorum alijs satis minor/circa cordis radi‑ces ingreditur: & per substantiã ipsius dissеminatur: & ipsam nutrit.

¶ Alter alijs maior: domicilio cordis dextro vnit: & ei copiosissime san‑guinem affert.

¶ Ab isto ramo/fm aliquos illa vena/quæ pulmonẽ nutrit: dicta arteria‑lis/trahit ortum: De his tamen venis/aliqua diximus in cordis sectione.

¶ Tertius ramus ex p̃dictis/q ẽt insignis est/a cordis regiõe ẽt supra ascẽ‑dit/sub quo est certa caro glandosa dicta morũ & timum: & hæc simul cũ quinto pulmonis lobo: qui dorso hęret/vt supra diximus est culcitra præ‑dicto ramo ascendenti vsq; ad supremã pectoris furculã/vbi in duos hæc vena partitur ramos: a dextris & a sinistris transuerse versus spatulas ten‑dentes. Isto ẽt modo magna arteria dicta Aorta ascẽdens/tendit trãsuer‑saliter versus spatulas: & vt melius videas istas venas/& arterias depone furculas superiores. Caute tamen ne membra sibi vicina soluas.

¶ Istis expeditis: p̃dictas venas & arterias videre debes: notãdo primo: ꝙ harum quælibet in duos partitur ramos: vnus quorum tã venæ q̃ arteriæ vtrinq; per collum versus caput ascendit/ a quibus oriuntur omnes venæ colli guidez dictæ: quas seruabis postea melius videndas.

¶ Alter Ramus/etiã vtrinq;/in quinq; diuiditur partes/vnus eorum nutrit supiores costas/& vnus spatularum locũ/& vnus musculos submersos colli: & vnus penetrat in sphondilis colli superioribus/& inde ad caput trãsit: & istos cõcomitantur rami pulsantis venę.

¶ Alter ramus/oĩbus p̃dictis q̃nq; maior/ad asellã tendit: & hic in quat‑tuor partit̃ ramos/eorum vnus/in musculis supra pectus locatis qui spatulas mouẽt spargit̃: & vnus ingredit̃ ĩ carne laxã: & incertis pãniculis asellarum/ & vnus trãsit a supremo pectoris circa mamillas descẽdẽdo versus abdo‑men: & hic fm aliquos nutrit ipsas: & pro pte eis portat materiã lactis: & hic in abdñe cõpulat̃ (vt alibi diximus) cũ vena ascẽdẽte ab inguinibus/ & a matrice ad mamillas: & de isto ramo Gal. xiiij. de vtil. c. viij. loquit̃: di‑cens ꝙ a torace tẽdũt venę ad hypocõdria & ad totũ epygastrũ: & copu‑lantur venis/quæ ab inferiorib⁹ ferũtur ad matricẽ colligãtia hñtes: vt qñ in matricib⁹ augetur aĩal: illi irrigent nutrimentũ: quo nato rursus mamil‑las inflant/qua propter nõ cõtingit mẽstrua fieri bene & lactare simul.

¶ Alter vero ramus/p̃dictis maior in tres vtrinq; partit̃ ramos: vn⁹ tẽdit ad musculos q sũt ĩ spatulis: & vn⁹ ad musculos asellarum: alter vero p̃dictis maior: tẽdit p ptẽ domesticã versus adiutoriũ: & hic/ad puã manũ vadit/ hic ram⁹ vocat̃ asellaris/& basilica/q flobotomat⁹/in pectoris morbis cõ‑fert/pp suã colligãtiã ꝓpinq̃ ad veras costas/& ad totũ pectus: hæc ẽt ve‑na dr̃ a vulgaribus/vena epatis/quia est ipsi propinquior q̃ cefalica.

¶ Ex primis vero ramis/quos dixi te seruare/a quibus fiunt guidez: vtrinque vnus ascendit: & anteque multum ascendat/in duas vtrinque diuiduntur partes: vna earum vocatur guidez manifesta: quia est prope cutim: videri apta de facili/quae in viuo intumescit in forti voce/altera vero quae est infra aliquos musculos/vocatur guidez profunda & submersa.

¶ Et guidez quidem manifesta illico cum supra furculam ascendit: vtrinque diuiditur in duas partes/quarum vna ascendit/alia vero circa furculam inuoluitur/a qua plurimi rami enascuntur/partes sibi vicinas nutrientes & istorum ramorum aliqui iterum ascendunt: & cum praedicto primo ramo guidez manifeste iterum vniuntur/sed anteque vniantur: unus ramus notabilis ad spatulam tendit: & per exterius sub cute adiutorij/vsque ad paruam manum terminatur: & haec spatularis/humeralis: & cefalica vocatur/quia capite ducit propter colligantiam proximam/quam habet cum sua guidez: quae caput nutrit: de ista tamen vena cephalica: & etiam de basilica: & de arteria sibi socia/dicetur latius in anatomia particulari magnae & paruae manus.

¶ Et guidez manifesta praedicta/vtrinque notabilis: est immediate sub cuti supra musculos colli/quae cum suis ramis nutrit mandibulam superiorem: & inferiorem: & linguam/& caput/per exterius circa aures ascendendo.

¶ Et aliqui volunt quod isti rami guidez manifeste qui sunt circa aures nominentur venae spermaticae/quia dicunt ab ipsis venire sperma a cerebro & isti sunt moti a dictis Hyp. in libello de aere & aqua: quod dicebat quibuscunque venae de post auriculas scinduntur eis/vltra prorsus ab omni generatione orbantur/sunt tamen aliqui qui putant tales venas esse ex ramis guidez profundae/qui nutriunt musculos inter primum & secundum sphondilum colli existentes/& aliqui qui dicunt Hyp. intelligere per venas ipsas arterias/quia sunt magis apte ad bonum sperma quam venae/ibidem tamen Hyp. dicit sperma etiam venire a toto: & Auic. xx. tertij cap. iij. dicit quod Gal. nesciuit an incisio harum venarum faciat incurrere sterilitatem an non: dicit tamen/mihi vero videtur quod non opportet vt sit sperma ex cerebro solo/quamuis eius fomentum sit ex cerebro/per bonam tamen anatomiam vasorum spermaticorum ellicitur quod harum venarum post aures incisio non facit steriles/propter sperma per ipsas descendens: possunt tamen iste venae incise debilitare cerebrum taliter quod debite non transmittet spiritum animalem pro conceptione: & hoc magis possunt facere guidez profunde quam manifeste & Arteriae magis hoc possunt quam venae/quia sunt spiritus latores/vtrumque tamen est possibile.

¶ Guidez vero profunda/vtrinque iuxta meri siue gulam/ascendit infra musculos praedictos/quos secasti: & in suo ascensu emittit Ramos gulam & musculos faringe nutrientes. Nutriunt etiam musculos existentes inter

primũ & secundũ sphondiliũ colli: a qbus oriuntur ſm aliquos venę spermaticę ab Hyp. recitatæ/quæ sunt post aures/De quibus adhuc sub iudice lis est. Nutriunt etiam pericraneũ: per ipsum ascendendo ab imo vsq; ad summũ capitis: & ibi perforando craneũ/Descendunt in dura & pia matre, eis portando nutrimentum.

¶ Ex prędicta etiã vena profunda/oritur ramus vnus/vtrinq; os basilare perforans in directo comissure lamde: & sustentatus a dura matre ascẽdit vsq; ad capitis summũ: & ab isto ibidẽ/multi exeunt rami p poros cranei: qui etiã nutriunt pericraneũ/ex prędictis tñ ramis ascẽdẽtib⁹ intra craneũ cũ dura matre/maior pars trãsit in pia matre: Cũ qb⁹ etiã transeunt aliq rami guidez manifeste prædictæ/a sumitate capitis ab extra ad intra craneũ penetrantes: & ab hinc trãseũt in substãtiã cerebri & ipsam nutriũt.

¶ Ex prædictis etiã ramis/aliqui in directo cõmissure sagittalis & lamdę ingrediuntur Duram matrem ibidem Duplicatam: & hic locus est tanq̃ torcular/a quo ex prædictis venis exprimitur sanguis in certũ locũ amplum ibi prope versus exterius existentẽ/qui platea: fouea: palmentũ & lacuna dicitur/circa q̃ plateam/sunt certæ uenæ/sanguinem in ipsam expressum suggentes/quæ cerebri centrũ/ex eodem nutriunt: & istæ venę omnes intra craneũ simul cũ arterijs/sunt illę ex quibus fit recte dictum secundinum: & aliter vocatur pia mater.

¶ Arteriæ vero prædictę/carotides nuncupatæ/in collo existentes: prope venas guidez & neruos Descendentẽs: utrinq; a lateribus colli ascendendo/cum aliquibus ramis ante & etiã retro disperse tendunt: & ad linguam & ad mandibulas superiores: & inferiores: & in tota facie: & in occipitio: & aliquæ notabiles circa aures in temporibus: cũ suis ramis ad cacumen capitis tendunt: & aliquæ etiam ad musculos tendentes circa iuncturã cõmunẽ collo & capiti dissem inatur/ubi est magnũ foramen/a quo exit spinalis medulla: ab istis forte ramis Hyp. Dicebat sperma descẽdere a cerebro/quia antiqui uocabãt etiã arterias venas: & ideo Dicebat. Auic. xx. tertij: has venas cõtinuari nuche: ut nõ ellongentur a cerebro: in quibus est sanguis leuis lacteus/qui primo uadit ad renes: Deinde post ea ad venas ad testiculos tendentes: & harum arteriaꝝ vnus notabilis ramus/vtrinq; perforat os basilare versus anterius & vnitur piæ matri/vitalitando cerebrũ: & portando spiritũ ad ventriculos ipsius.

¶ Ex isto ramo vtrinq; ascenso immediate supra hoc os basilare ſm medicinę cardines/fit rete mirabile: quod est ſm ipsos notabilis magnitudinis. f. quod est ante/retro: & a lateribus.

¶ Et prædictę venæ cerebrũ nutrientes in suo ascensu / Debent sustentari ab aliquo corpore solido/sicut est pericraneũ/ & dura mater/ quia

per se non possent ascendere/propter ipsarum simplicē & mollē tunicā: & sanguis in eis est magis aptus descendere q̄ ascendere/ quia grauis est. Arteriæ vero/non appodiantur alicui corpori solido/sed per se stantes/ ascendunt ad intra craneū/quia bitunicales sunt & duræ.

¶ Et non fuit necesse eas ascendere: & postea vertere sua capita inferius sicut venæ/quia suus sanguis leuis est: & ascensui aptus magis q̄ descensui.

¶ Istarū tamen venarū & etiam arteriarū aliquarum ramos melius videbis in Anatomia membrorū subsequentium.

¶ Venarū substantia & arteriarū alibi dicta est/ sua complexio ex earū compositione iudicatur/figura sua est nota/colligantur toti corpori: sua magnitudo est etiā nota/sunt maiores in uno corpore q̄ in alio. Situs tamē multarū earū sæpe variatur: Numero sunt impceptibiles: q͞a multæ earū occultæ sunt: Sua iuuamenta sunt cibare omnia mēbra/passiones etiā omniū modorū patiuntur. Sępe tamen ipsis accidit coartatoria opilatio: a plectoria sanguinis causata/quę si fiat in ramis venarum guidez: semp sequitur somni profunditas/Apoplesia/& suffocatio extrema.

¶ Ista vena guidez interdum flobotomatur: Raro tamen in regione & ętate nostra/sua incisio confert lepre nō cōfirmatæ: & in forti squinātia/ in acuto asmate: in cōstrictione anhelitus: in raucedine uocis ex superabundanti sanguinis in pulmonis apostemate: euacuationis & diuersionis gratia pro antecedente causa in principio & augmento: hæc tamē incisio venārū guidez est fienda a docta manu/ cū flebotomo habente aliquod obstaculū prope cuspidē/ ne profundentur omnia latera venæ: quia he venę sunt labentes in tactu earū/ quia non sunt annexe carni sicut aliæ multæ: tum etiā ꝓpter glādulas molles & lubricas sub eis existentes: tum etiā ne flębotomus pungat neruū vel alia mēbra: ibidem locata.

¶ Modus autē flebotomandi has venas talis est.s.patientis primo stringatur venter inferior inter ilia & hypocundria: cum zona decenter stringente: teneat etiam os suū clausum in expellendo aerē a pectore: deinde patiēs declinet caput ad partē cōtrariā partis flebotomādę/q͞a sic faciēdo intumescit vena: ut corda extēsa: & cū instrumēto apto tenēdo venā firmā cum manu vel alio ingenio/debet pforari vena in loco eminentiori: Auctores laudāt sectionē talē fieri debere ꝭm latū: ego tamen facerem ꝭm obliquum/& quantitas sanguinis non sit superflua / neq͞ fiat secundario: Et operator habeat se cum pulueres sanguinis constrictiuos/sicut bolum armenum: sanguinē draconis: pilos leporis/mumiā/cortices Thuris: Aloes & similia: & inter omnia habeat Vitreolū seu colcotar /fuligo etiam laudatur & fabe cōbuste & carta combusta/coria: & his similia/sup

posito semper oui albumine bene contuso/& decenti ligatura/& patiente iacente capite eleuato/per octo dies cum leui somno & decēti dieta/prout videbitur Medico legitimo.

¶De Anatomia Neruoꝝ descendentiū & reuersiuoꝝ.

EXpedita Anatomia venarum ascendentiū ab hepate supra: in qua etiam multa dicta sunt de arterijs ascendentibus: ad neruos descendentes a quib⁹ oriuntur reuersiui redeo: & dico/ꝙ in partibus lateralibus colli parū sub auribus/inter/seu sub aliquibus musculis: sunt venæ & arteriæ notabiles: vt supra patuit/quibus vtrinq; hæret vn⁹ notabilis neruus descendens uocatus. Hos neruos antiqui vocabāt apoplecticos & male/quia non cognoscebant ipsoꝝ operatiōes: teste Gal. in lib. de voce & anhelitu: & hi nerui a sexto pari neruoꝝ cerebri principaliter: & etiam a tertio oriuntur: & descendunt perpendiculariter/quia taliter debent mouere membra.

¶Hi nerui sunt cōpositi ex multis ramis/quorū aliqui teste Gal. descēdendo disseminantur ad cor/ad eius capsulam/ad mediastinū: & etiam ad pectus in radicibus costarū: & quidā satis notabiles/ad os ventriculi: & ad dyafragma: & aliqui minores ad epar/ad splenen/ad renes: & ad alia membra sensibilia ventriū inferiorū/ad quæ etiā vadūt aliqui nerui oblique descendentes a nucha/& ab istis neruis descendentibus/aliqui notabiles rami/superius iteꝝ reflectuntur/q̄ reuersiui & retro redeuntes vocantur/qui cōiter dn̄r nerui vocis: & tendūt versus epiglottim/se alligando certis musculis ipsi⁹/quoꝝ capita sunt ad inferiora corpis sita.

¶De prædictis etiā neruis descendētibus: exceptis istis reuersiuis: aliq rami descendendo vadunt etiā ad aliquos epiglottis musculos quorū capita sunt versus superius versa: & reuersiui vt aliquibus placet. Cum suis musculis claudunt cartilaginem cymbalarē & Glotidā: sed musculi neruoꝝ descendentiū mouent alias cartilagines & etiā cymbalarē apiūt. A septimo etiā pari & a nuca veniūt nerui ad musculos epiglottis: teste Gal. qui oblique eam mouent.

¶Isti nerui sunt duo/vnus dexter/alter sinister/sunt tamen in plures villos seu ramos diuisi: ut patet propter mēbra multa ad quæ vadunt. Sua quātitas & color patet/sua cōplexio & substantia est qualis aliorum neruoꝝ. Reuersiui tn̄ sunt sicciores & duriores/q̄a hn̄t sufferre notabiles & quasi cōtinuos motus/maxime quādo claudunt epiglottim/ad quam clausuram requiritur fortior motus q̄ ad apertionē eius/q̄a plures sunt musculi aperientes q̄ claudentes ipsam: motus etiam cordis/pulmonis & pectoris aperit ipsam: & ideo vt tales nerui sint fortes/natura elōgauit eos/a cerebro humido/a quo quanto plus distant/tanto sunt sicciores:

& transeunt prope cor circa arteriã / vbi forte propter ipsius calorem acquirunt siccitatem & duritiem: & sunt reflexi ad superius: ut trahendo inferius claudant epyglottim / qui quando relaxantur adiuuantibus alijs multis musculis aperitur epyglottis.

¶ Situs ipsorum est a lateribus colli descendendo ad prædicta membra Sed nerui qui vocantur Reuersiui in parte sinistra incipiunt reuerti ad superius / cũ obuiant magnæ arteriæ Aortę in loco paꝝ supra cor / vbi primo talis Arteria bifurcatur: & incipit reflecti per pectus ad membra inferiora / circa quẽ magnũ ramũ descendentem / fit motus attractionis & relaxationis taliũ neruoꝝ: & ista bifurcatio arteriæ est istis neruis sicut Rota / super qua cũ corda hauritur aqua a puteo: & hic locus tam a sinistris q̃ a dextris / circa quẽ mouẽtur seu cui appodiãtur in suo motu tales nerui reuersiui / a Gal. vocatur Dyablũ / & flexor. Vocat̃ etiã ab aliq̃bus Girgilus & Bachã: & Gal. viij. de iuuamẽ. cap. ij. assimilat istã neruorum reuersionẽ illis qui cũ equis in campo reuertuntur ad viã a qua venerunt prius: & dicit ꝙ est quasi reuersio rei supra Rotã paruã: & . vij. de vtilitate cap. xiiij. dicit / ꝙ ipse primus omniũ inuenit istos neruos taliter sitos: & suos musculos capita eoꝝ ad inferiora habentes.

¶ Inquit etiã ꝙ reuersio istoꝝ neruoꝝ monstrat neruos oriri a cerebro & nõ a corde: ut putabat Arist. quia si nerui orirentur a corde isti reuersiui venirent ab ipso: & non a cerebro: vt sensui patet.

¶ Et istis neruis reuersiuis partis dextrę / natura fecit etiã Girgilum: seu Rotã illã quã fecit in parte sinistra / de vno satis notabili Ramo arteriæ ascendentis / obliquate versus asellã dextrã / circa furculã pectoris supiorẽ dextrę partis / quę arteria vadit ad brachiũ dextrũ / cui ramo adiũxit alias pelliculas ibidẽ existẽtes vt sit fortis / q̃a hic ram⁹ nõ est eque magn⁹ sicut est ille circa quẽ reflectuntur nerui reuersiui sinistri lateris antedicti.

¶ Et sub isto ramo dextræ partis a pelliculis prędictis fortificato ascẽdunt per collũ nerui reuersiui dextri: & tã dextri q̃ sinistri: ascendendo implantãtur cũ pluribus ramis ad musculos epyglottis: ut sensui patet / quibus mediãtibus voluntarie mouẽt epyglottim seu laringã / sicut equitans mediante freno & habenis: quãdo vult / mouet equum.

¶ Iuuamẽta neruoꝝ prędictoꝝ descendentiũ / sunt dare sensum: & s̃m aliquos aliquẽ motũ mẽbris / ad quæ vadunt in suo descensu / de q̃bus supradictũ est / & iuuamenta reuersiuoꝝ sunt pro danda voce / ideo vocantur nerui vocis. Passiones omniũ modoꝝ patiuntur tã descendentes q̃ Reuersiui: & si ipsoꝝ cõplexio norabiliter mutetur: vt interdũ contingit in eoꝝ detectione gratia vlceris / maxime descendentiũ: & forte reuersiuorũ: amittitur vox & alię suæ operationes: si nõ ab latę: saltẽ diminutę:

& si soli reuersiui incidantur integre vtrinq;: amittitur vox & loquela: si vero in vno latere solo: medietas harũ operatoinũ leditur: sed si incidãtur Descendentes/quoq; Reuersiui sunt partes: s͂m aliquos: ledentur ille quinq; operationes: De quibus meminit Gal.iiij. interiorũ.c.xvi.s. exitus aeris a pectore cum anhelitu: & flamen sine ictu seu strepitu: & flamen cum strepitu: & vox: & loquela. Volunt tamen aliqui: q͏̃ ad incisionem Descendentium amittatur sola vox & flamẽ cũ ictu. De istis tamẽ neruis vide cõmentaria nostra.

¶ His visis/Dimitte neruos Reuersiuos in loco suo in collo: vt per ipsos melius videas musculos epyglottis: quibus alligantur. Dimitte etiã ventriculi partẽ superiorẽ: & totã gulam siue meri: & partẽ illam pulmonis superiorem quã seruasti pro trachea videnda. Dimitte etiã talẽ partem venarũ & arteriarũ ad brachia & ad caput tendentiũ/vt ipsarum possis loco suo videre anatomiã. Cor vero: & alia mẽbra inferioris & medij ventris quæ prius fuere visa & seruata pro venis/arterijs & neruis antedictis videndis: abijcias: & anteq̃ vlterius procedatur in pręsenti ordine Anatomiæ sunt aliqua dicenda De facie: & De aliquibus partibus eius: Deinde ad epyglottim & ad gulam Deueniendum.

¶ De Facie.

FAc es a Romanis/a Græcis prosopon Dicta/quæ est soli homini/ est pars anterior capitis omnibus nota. Hæc pars veniret magis Anatomizãda cũ ventre supremo quã cũ medio/sed per accidens De ipsa in præsentiarũ fit sermo: quia in cõmuni anatomia/gula & meri/ nõ possunt inuestigari: nisi prius De partibus aliquibus faciei fiat mẽtio: & Dicitur facies quasi faciens hominem. Per ipsam enim fit vniusculusq; personæ cognitio: & Distinctio.

¶ Hæc pras facies Dicta/vocatur etiã vultus a voluendo: & a volendo Dictus/quia per ipsam cognoscitur animi affectus/in qnibus ipsius mutatur color/vel propter verecundiã/vel propter aliqđ crimẽ cõmissum: vel propter timorẽ/vel ęgritudinẽ. Sunt tamen aliqui: quibus Vultus raro mutatur: & hi appellantur vultuosi.

¶ Mutaĩ ẽt vult⁹ De ętate in ętatẽ: & Differt facies a vultu in hoc: q͏̃ facies stat semp eadẽ: & vultus mutaĩ/licet ętate facies mutet colorẽ: & q̃ãtitatẽ: & notitia faciei multũ cõsideraĩ a physionomo. Cõsideraĩ ẽt a medico: ut primo ꝑnosticorũ: in primis ęgri faciẽ cõsiderabis. Iuuat.n.ĩ cognoscẽdis multis morbis/sicut leprã: ꝑipleumoniã/icteritiã/cacesiã/& tẽp⁹ mẽstruorũ in fœmina. In ipsa ẽt cognoscuntur simulãtes ęgritudinẽ/sed non semper.

¶ Eius situs est anteriori parti capitis capillatæ subiectus. Sua substantia est ex cute rariore & leniore quacũq; alia cute corporis/vaporũ a to-

to ad ipsam ascendentiũ:& decoris gratia/sub ipsa cute sunt multi musculi/& venę pulsantes & quietę/nerui/panniculi:ligaméta/chartilagines & ossa:Numero est vnũ membrũ organicum.

¶Numerus partiũ ipsius est Frons/Tépora/Aures/Supcilia/intercilliũ: Nasus/Oculi/Palpebrę/Cilia/Malę/Maxillę/siue Mãdibulę/quę in psenti sunt synonima/Os/& Bucca/Labia. Gelasini/Mystax/Lacuna sub naso: & Mentũ cũ sua Lacuna. Sua quãtitas/sua figura/& colligãtia patent:sua cõplexio est qualis cõplexio partiũ ipsius:iuuamenta sua sunt etiam ab ipsius partibus sumenda. Passiones omniũ modorꝫ patitur.

¶De Fronte:& alijs faciei partibus/exceptis Naso/Oculis/ Palpebris/ Cilijs/& Ore cum suis partibus.

FRons est tota ea pars media suprema faciei:pilis nuda:quæ est supra oculos:ab aliquibus tamen dicitur oculos esse in fronte: & ideo teste Varrone dicitur frons a foratu oculorum.

¶Sub cute frõtis est vnꝰ muscul⁹ dilatatus:villos suos hñs ẜm lõgũ corporis/qbus mouet supcilia:in fronte etiã sunt rugę ẜm ipsi⁹ latũ tẽdẽtes: ẜm quarũ sitũ errabundi medici secãt exituras/sed male/qa tunc cadunt supcilia. Debent igitur fieri sectiones in fronte ẜm longum corporis.

¶In fronte sunt venę aliquę/quę i diuersis morbis secanť:& Sanguisugæ etiam ipsis applicantur/sub musculo prædicto & panniculo pericraneo: est os frontis coronale dictum.

¶De Temporibus.

¶Ad latera frontis sunt tẽpora/sic dicta:qa in ipsis cognoscunť ãni multorꝫ aĩaliũ. Primo.n.canescũt in hoĩs:sed nõ semp. Cauãtur etiã diuturnitate tẽporis.in tẽporibus sunt ossa parua oblonga p trãsuersum capitis tendentia/q̃ intra se & craneũ custodiunt musculos tpales:hæc ossa ab Auic. ossa paris dicũtur/& vltra prędictos musculos in tẽporib⁹ sunt etiã aliquæ arteriæ & venę insignes/quę in aliquibus morbis secantur.

¶De Supercilijs.

¶Supercilia sunt omnibus nota/quorꝫ situs est in fine frontis:congenita sunt cũ homine ornatus causa/intenta a natura vt tueantur oculos a puluere descendente:& a pluuia & a similibus/non crescũt sui pili/sicut hi qui capitis/gratia boni finis.

¶De intercilijs.

¶In cõfinibus frontis est certũ interstitiũ diuidens supcilia in ipsorum medio. Diuidit etiã frontẽ a naso:& huic parti tãq̃ ad centrũ cõterminať nasus & infima ac media pars frontis/hic locus vocať glabella siue glabra. Glaber.n.interpretatur sine pilis:hic locus etiã diciť lepor nasi, In isto loco incipit sæpe herisipella:alio nomine vocata Guta rosea.

ℭDe Malis.

ℭMalę ſunt illę partes rotundę in facie: quæ etiã poma dicuntur: & ſunt infra oculos a lateribus naſi: & ſunt ſoli homini: & genę proprie vocãtur. licet maior pars faciei nominetur gena/huius partis: cutis eſt rarior omni alia faciei parte/quæ defacili rubet & mutat colorem ſuum naturalem in animi affectibus/qui communiter in bene complexionatis eſt roſeus: iſtę Malę ornãt faciẽ/& ſunt tutela ad oculos & ad naſum: & quælibet ipſarũ habet vnum muſculũ latum firmiſſime ſuę cuti vnitum: qui ſeruiunt ipſis & labijs: vt inferius in ſectione labiorum dicetur.

ℭDe Barba Gena dicta.

ℭIn facie eſt etiam pars barbara / quæ proprium habet nomen/& vo-catur Gena a genao vel genero: quia ibi pili generãtur. Hæc pars etiam ab aliquibus dicitur Miſtax ſiue Muſtax.

ℭDe Mento.

ℭIn inferiori parte faciei: eſt mentum ab eminẽdo dictum. Dicitur etiã anthereon. A gula enim eminet: a quo dicit̃ morbus mentagra: Sua pars ſuprema incipit a radice ſuperioris labij: & finem habet in infima faciei parte: & propter talem locum poteſt dici mentum, quia infimi in cunctis rebus: ſi non ſunt: debent eſſe mites.

ℭIn medio menti: eſt certa cauitas ab aliquibus buccula & bucella di-cta: dicitur etiam typos.

ℭDe Gelaſinis.

ℭA lateribus oris vtrinq; in cute: in aliquibus indiuiduis: & maxime in pueris/& in fœminis: eſt certa foſſula/quæ apparet in riſu: quæ indicãt decorem/& venuſtatem/ & ideo vocantur tales foſſulę/Vmbilicus veneris & Gelaſinus/vocantur etiã vmbilicus veneris: q̃a aſſimilantur cõcauitati repertę in folijs illius herbę: quæ vocat̃ vmbilicus veneris/& cotyledon.

ℭDe Lacuna ſub Naſo.

ℭSub naſo in medio labij inferioris: eſt certa vallecula/ quã Lactãntius Firmianus: pp̃ ſimilitudinẽ ſuæ cauitatis: vocat lacunã/ab aliquibus dicta phyltron: & ſpherion: & hyſpia: De naſo/ oculis/ cilijs/ palpebris/ ore & ſuis partibus/loco ſuo dicetur/ab anatomia oris initium ſumendo.

ℭDe Anatomia/ Oris & partium eius.

VT igitur trachea: epyglottis: & gula/poſſint inueſtigari cõmode: ſicut promiſimus/ad oris & partium ipſius ſectionem deuenio: & dico: q̃ os eſt illa pars concaua: in facie immediate intra labia exi-ſtens: per quã primo cibus: & potus: & pro parte Aer: intra corpus ingre-diuntur: & per quã exeũt ſputamina: & voces: & in qua fit loquela: & di citur os quaſi oſtium ad prædicta: intra & extra mittenda.

¶ Bucca vero seu buccę: sunt illę partes in facie seu ore: quæ naturaliter a spiritu possunt inflari. s. ipsa concauitas oris/quæ spiritu a pulmone reuocato: & oppressis labijs: in ore retento: inflatur.

¶ Oris partes sunt labia/ Dentes/Gingiuę/Maxillę/Palatum/Vuea/Lingua/Tonsiles/& Fauces.

¶ Ex prædictis patet oris substantia/situs/& figura: quantitas sua omnibus nota est: Numero est vnū membrū: Numerus partiū ipsius dictus est. Sua colligantia sumitur a partibus suis. Et etiam sua iuuamenta. Sua cōplexio est qualis sunt suæ partes: passiones omniū modoꝝ patitur.

¶ De Labijs.

LAbia quæ etiā labra dicuntur/ aliquibus sunt grossa/aliquibus subtilia/grossa cōmuniter arguūt ingenij ruditatem/labioꝝ pars prominens prochilū nominatur. Eorūdem continuus congressus/prostomion vel prostomia dicitur/& hi quibus prominent labia simul & dentes/brochi vocantur/in medio labioꝝ est fissura/quę proprie ōs appellaᵗ.

¶ Labioꝝ substantia/est cōposita ex carne musculosa/cute & pāniculo/ gulę continuo/harum partium vnio/est taliter cōpacta ꝙ difficillime vnū separi potest ab alio/& est talis/ne propter grossitiē impediatur suus agilis motus/qui est ad omnē positionis differentiā/& ideo in ipsis sunt quatuor proprij musculi/& duo cōmunes ipsis & pomis faciei.

¶ Et proprij sunt parui proportione labiorum/qui anteq̄ cuti vniantur sunt inuicē concatenati/taliter ꝙ suæ partes sunt inseparabiles sine ipsoꝝ laceratione/quoꝝ vnū par/pēdet sub pomis faciei oblique versus labia/ alij etiā duo pendent oblique/ab inferiori mandibula versus labia.

¶ Et licet sint tantum quatuor musculi labijs/sunt tamen octo motus/teste Gal. xi. de vtil. cap. xvi. s. quatuor recti/& quatuor obliqui/nam quodlibet istorum/dum mouetur/oblique mouet/quia situs cuiusꝗ ipsoꝝ obliquus est/sed cū duo ex eis æqualiter mouentur recte mouent/sicut est in ipsoꝝ apertiōe in qua est vnus motus rectus/Alter vero motus rectus in labijs/est quando inuicem clauduntur/seu comprimuntur.

¶ Sunt etiam duo alij motus recti in labijs / vnus est quando ipsa extra vertuntur / & alter quando intra plicantur / & isti motus fiunt a villis rectis / quorum quidam sunt intrinseci ad ipsos musculos labiorum/& quidam extrinseci / & quando extrinseci tenduntur / tunc labia extra vertuntur/ & quando intrinseci / tunc sub / seu intra plicantur/ & quomodo motus obliqui fiant ab vnico musculo / & recti a pluribus facile est iudicare / si inspiciantur clausoria vnius bursæ/quæ quando simul trahuntur recte/ & vniformiter aperiunt ōs bursæ / cūꝗ vnicum ipsoꝝ trahitur/os bursæ transuersaliter mouetur.

¶ Auic. tamen quãuis dicat prædictum situm musculo℞: non ponit nisi quatuor motus: sicut sunt quatuor musculi: & dicit ipsis sufficere quatuor motus/inquit ꝙ vnaqueq; ipsorum pars: cũ mouetur ad suam mouet partem/cũq; duo: ad duas mouentur/ad duas dilatantur partes/adest ergo eis complementum motus ad quatuor partes/neq; vllum habẽt motum nisi istos.

¶ Et tam Gal. q̃ Auic. loquuntur de motu proprio/quia motus cõmunis pomis & labijs: fit a duobus musculis latis/qui sunt in vnaquaq; mandibula: & sunt lati maiores p̃dictis: & isti teste Gal. sunt extrorsum: a malis vsq; ad spinam colli/ad quos vadunt nerui a pectore: & a clauibus. i. a furculis superioribus pectoris/qui implantatur malis: & labio inferiori per villos rectos: & aliqui alij villi a clauibus etiã obliquę tendentes: & aliqui alij magis obliqui p̃dictis: a scapulis ascendentes apud latera labio℞: pomis implantantur: & adhuc aliqui alij a loco retro aures (quas interdũ mouent) ad istos musculos tendũt. Isti tamen musculi non cognoscũtur manifeste: quãuis multitudinẽ neruo℞ habeant: fere ab omnibus colli partibus. Cognoscuntur tamẽ: si clausis mandibulis ad suũ vltimũ conatũ moueantur labia: & faciei poma/nõ ꝙ partes ossosę pomo℞ moueantur: sed sua pars carnea musculosa p̃dicta: mouetur cũ cute: quæ est proprie pro solo motu labio℞/ad quã & etiã ad ipsa labia: vadunt musculi prædicti lati/qui mouent labia & mala: & hic vocatur cõmunis motus. s. labio℞ & pomo℞.

¶ Aliqui etiã volunt ꝙ male in sui superiori parte moueantur aliqualiter a musculo lato mouente frontẽ: & aliqui dicunt ꝙ isti musculi lati mouentes male & labia. Iuuant etiam masticationem.

¶ Et isto℞ musculo℞ motus: optime vidẽtur in viuis: maxime in extenuatis. Et ideo de ipsis facio mentionẽ: omittendo multo℞ musculo℞ anatomiã/quia nõ possunt videri in viuis: neq; in cõmuni anatomia monstrari: narrabo etiã linguæ & mandibula℞ musculos: propter eandẽ causam.

¶ Hę labia intra se: & etiã totum os: teguntur p̃niculo tegente gulam siue meri: & ventriculũ: & propter hoc in futura vomitu tremit labiũ inferius. Hic tamẽ p̃niculus: durior & grossior est in ore: q̃ alibi: & grassior in meri: q̃ in ventriculo: & semper descendendo efficitur lenior & subtilior: quia in ore primo obuiat cibarijs aliqualiter duris/quæ descẽdendo semp̃ efficiuntur molliora: teste Gal. iiij. de vtil. & iuxta illud Aui. nutriens masticatione aliqualem suscipit digestionem.

¶ Labio℞ figura. situs. quãtitas. & numerus patent. Sua cõplexio ponitur calida/colligantur cerebro per neruos/hepati per vena/cordi per arterias: & ideo interdũ in ipsorum cõpressione: cognoscuntur animi affectus. Exporriguntur etiã: & cõpescuntur labia/voluntarie: Colligantur etiam

ventriculo & meri/& toto: mediante cute: sua iuuaméta sunt multa: sunt pr imo ad tutelam dentiũ: & ad bonã faciei formã/ad loquelã exprimendam/ad cibũ & potũ sumendũ: & sunt ori/sicut ostiũ domui: se aperiẽdo & claudendo in necessarijs: prohibẽt etiã aerem frigidũ ingredi ad cor:p se: & p accidẽs: retinent etiã aerẽ a pulmone reuocatũ in necessitatibus.

¶ Passiones omniũ modorũ patiuntur/& inter alias patiuntur ragadias: & sæpe cancros: & tremorem in crisibus: & in febribus/per communitatem a cerebro: & a ventriculo.

¶ De Dentibus.

Visis antedictis: primo quantum potes aperias os/secando buccas in altero laterũ: vt melius dentes: ac gingiuas videas: Primo notando substantiam dentium/quæ ossosa est: & teste Celso/est durior ossæ. Aliqui tamen dicunt ipsos esse de natura carnis: & ossis/ tum quia sentiunt: tum quia renascuntur: crescunt etiam gratia finis toto tempore suæ permanentiæ/quia si non crescerent/non durarent: & masticatio esset mala: ex qua vita esset breuis.

¶ Numero sunt .xxxij. s. in vno ordine ſm vtranqȝ genam .xvi. sunt locati: sunt etiam sæpe solum .xxviij. quia tunc deficiunt quatuor posteriores/qui Neguegid dicuntur ab Auic. & hi sunt duo in quolibet latere: & interdum carent in totum sex: & Neguegid / sunt vltimi in ortu/ qui vocantur etiam dentes intellectus/sensus: & sapientiæ/quia in aliquibus nascuntur in vtilitate/vel senio: & teste Arist. secundo de natura/seu de hystorijs animaliũ: maribus sunt plures dentes: q̃ fœminis: vt in genere hominũ/ouium/suum/& caprarum/patet.

¶ Eorũ nomina: sunt alia a Celso/alia a Gal. alia ab Aristo. alia ab Auic. alia a Mundino: Et primo ista sunt nomina Auic. in qualibet enim parte siue superiori / siue inferiori/a medio oris ante versus: incipiendo in medio: primo sunt duo satis lati æquales duales dicti a lateribus quorum/ vtrinqȝ est vnus: qui dicitur incisiui a Mundino: & ab Auic. dicũtur quadrupli. Gal. tamen vocat duales incisiuos: quos duos duales: & duos incisiuos/Celsus vocat quaternos: & istos omnes Arist. vocat acutos/vt fecent: & conuenit cum Gal. A lateribus istorũ vtrinq; est vnus/qui cõmuniter cinodentes seu canini dicuntur: & ab aliquibus Gelasini dicti sunt: quia apparent in risu magis alijs.

¶ Sunt deinde ſm Auic. oẽs molares: a molendo dicti/qui in aliq̃bus ſm ipm vtrinqȝ a lateribus caninorũ sunt q̃tuor: & in aliq̃bus sunt q̃nqȝ: & isto modo sunt .xxxij. vel .xxviij. numerãdo sic/ duo duales: & duo quadrupli seu incisiui/& duo canini/qui oẽs sunt sex/& molares ſm Aui. sunt decem vel octo/ si. x. in q̃libet pte. s. supiori vel inferiori/in totũ sunt. xvi. & vt sic

ſunt.xxxij.ſi vero ſint octo/ſunt in qualibet parte.xiiij.& ſic ſunt.xxviij.
¶Mundinus tamen in numero.xxxij.ponit duos duales ſuperius:& totidem inferius:& duos inciſiuos/& duos caninos: & quattuor molares: & ſex maxillares:tamen nec Gal.nec Ariſt.ponunt nomina particularia omnium dentium:ſed Celſus ponit quattuor caninos: vtrinq; duos iuxta quaternos ſuperius:& totidem inferius: Celſus etiam ponit octo maxillares ſuperius:& octo inferius.ſ.quattuor vtrinq; iuxta caninos.
¶Sua figura eſt diuerſa:aliqui enim habent vnũ ſolum caput acutum: & vnam radicem:vt omnes duales:& quadrupli ſeu inciſiui: & canini. Molares vero inferiores habent ad minus duo capita/& duas radices: & interdum tres:& tot capita:& maxime vltimi/ſuperiores vero habẽt ad minus tria capita:& totidem radices:& interdum quattuor: & maxime vltimi:qui ſunt tanq̃ murus tenentes alios firmos:& dentium ſuperiorũ Radices ſunt curuę:vt ſint firmiores:ne ſua grauitate cadãt/& foramina in quibus figuntur:ſunt mirabiliter ipſis adęquata.
¶Et ab oſſæ maxillæ:oritur pro quolibet dente vnum additamẽtum rotundum:firmans dentem mediantibus ligamentis fortibus/& iſta additamenta Gal.vocãt pręſepia:quæ non ſolum ſunt in loco gingiuarũ: ſed in extremo ſuarum radicum.
¶Et molares habent plures radices alijs/quia ſua operatio eſt magis continua alijs/& quia maſticando nõ mouentur ſm ſuperius : & inferius ſolum/ſed lateraliter mouentur ſeu circulariter.
¶Omnibus dentibus/teſte Gal.& Auic.eſt aliquis ſenſus.
¶Sua quantitas/& ſitus patent/colligantur mandibulis & gingiuis: & cerebro per neruũ:ſua cõplexio eſt nota/iuuamẽta ſunt pręparare cibum pro ſtomacho/modulantur etiã loquelã:ſunt etiã arma naturę.
¶Patiuntur omne genus morbi:quod patiuntur alia oſſa/in eis fit dolor/cõmotio/coroſio/putrefactio/congelatio/coloris alteratio:& elongatio a ſuo naturali loco.

¶De Gingiuis.

POſt dentes videndæ ſunt Gingiuæ:ſic dictę a gignẽdis dentibus/& ſunt carnes ſimplices/duræ/in quibus ſunt infixi dentes: in ipſis ſunt tot foramina/quod ſunt dentes.
¶Numero ſunt duæ/vna ſuperior/alia inferior: Sua figura patet quæ ſequitur figurã ſuæ maxillæ.Patet etiã ſitus/& quantitas/& colligantia. Sua iuuamẽta ſunt firmare dentes:& circa ipſos veſtire oſſa mãdibularum:& ſuo calore illa cõfortare/& carentibus dentib9 /prębent iuuamẽ maſticationis:eis etiã eſt ſenſus notabilis per colligantiã cũ cerebro:mediantibus neruis per eas diſperſis.Paſſiones omniũ modoꝝ patiuntur.

De Palato.

POst Gingiuas ſm verę vniuerſalis Anatomię methodum: occurrit palatū/quod eſt pars oris teſte Ariſt. primo de hyſtorijs. c. xi. & eſt illa pars in ore/ſiue aperto/ſiue clauſo/quę eſt ſupra linguam.

Hęc pars oſſoſa eſt/ex oſſibus mandibularum ſuperiorum cōſtituta: eſt tamen tecta aliquali carne: cū ſuo panniculo tegente/in quo ſunt neruí aliqui: dantes ſenſum guſtus: & hęc pars in ore/aſſimilatur concauo teſtudinis/ſeu cœlo fornacis/ideo dicitur cœlū: & altum oris: & dicitur palatum: quia in apertione oris nobis palam oſtenditur/vel quia manifeſte latum videtur: & palatum teſte Gal. eſt tāq̄ campana pręiacens laringę/ſeu epyglotti: in quo fit vocis intonatio/in quo mediantib⁹ neruis/eſt notabilis ſenſus guſtus.

Suus ſitus/ſua figura/quantitas/& numerus/ac colligantia patent/ſua complexio frigida eſt: quia oſſoſa eſt a prędominio/in iſto membro non eſt aliquod foramen collatorio ſeruiens: vt putant aliqui: per quod expurgentur ſuperfluitates cerebri: ſed tale foramen/ſeu foramina: ſunt in oſſe baſilari ſupra nares: vt alibi dicetur.

Ipſius iuuamenta ſunt: vt clauſo ore: & etiā aperto: ibidem retineatur Aer/ad hoc vt calefiat/ſi frigidus eſt/ne talis ſuo ingreſſu ledat cor. Retinet etiam Aerē a quo refocilatur cor in neceſſitatibus/iuuat etiā in retinendo aerē vocalē: & ideo palatū rugoſum eſt/ad hoc/vt aer exeat vndoſus. Palatū etiā ſua concauitate iuuat reuolutionē cibi in ore maſticationis tpe/mediāte ēt ſua cōcauitate lingua agilius mouet̄ pro ſuis opationibus/cū ſua ēt pellicula iuuat digeſtionē adiuuante ei pellicula totius oris/& forte ſputo in maſticatione cibarijs miſto.

Paſſiones omnium modorum patitur/& inter alios morbos patitur in febribus/colam ſeu alcoſam.

De Vula ſeu Vuea.

IN fine palati iuxta fauces verſus caput in oppoſito Radicis linguę/eſt vnū membrū/carneū/Rarę ſubſtantię/Membrana tectum/cuius quantitas & figura: eſt equiparata grano Vuę: & ideo vua: vuigena: & vuigera dicitur. Dicitur etiā Columella: & etiā Colūna: & ab aliquib⁹ Gargareon: Gargar/& Gurgulio/dicitur etiā fundibulum. Creſcit tamen hoc membrū pręter naturaliter in longū & latū: ab humiditate replente: & interdum aſſimilatur caudę muris: vt ego ſępe vidi: & interdum induratur: & interdum ſtrangulat teſte Ariſto.

Hoc mēbrū eſt ſoli homini. Sua ſubſtātia eſt dicta/in qua ſunt aliquę venę: & arterię: & ideo ſi ſoluat̄ notabiliter ſanguinē ducit. Sua cōplexio calida eſt/& humida/numerus/ſitus/& colligātia patēt: hoc mēbrū cedit lo

cū deglutitis: nec motū hēt voluntariū. Ideo caret musculis/iuuat in refrā gendo/& in alterando aerem: & fm aliquos in modulando vocem: prohibet etiam sitim prohibendo aerem ingredi fauces violenter.

¶ Passiones omnium modorum patitur: & presertim corosionem: & mollificationem/quibus sæpe requiritur cauterium.

¶ De lingua.

Lingua interdū accipit pro varietate sermonū: vt grecos/Arabes/latinos: & id genus. Multa ēt alia significat/de pñti tamē capitur pro membro in ore cōtento. Et lingua dicit a ligando: quia ligata est ab vno extremo ad aliud intra inferiores mandibulas.

¶ Hui⁹ mēbri sub̄a/naturalr Rara/fungosa: ac mollis est. Est ēt accidētalr mollis: pp humiditates a capite: & a vētriculo ad ipsam descēdētes. Caro ēt glādosa in ipsius radice in qua sunt fontes saliuales humectat ipsam: mediāte saliua: est ēt ipsi multitudo neruorum: tū pp sensū/tactus & gustus: tū pp motū/q dāt gustū veniūt a tertio pari neruorum cerebri: qui vero motū/veniunt a septimo: & hi nerui sunt notabiles: qa lingua indiget excellenti sensu: & ēt motu: plurimo ēt indiget calore: & nutrimento. Ideo habet (similr & virga) plures: ac maiores pulsantes: & quietas venas quocūq alio mēbro sibi pari magnitudine/& nerui dantes ipsi motū: sunt distincti a dantib⁹ sensum: sed qui dant sensum tactus: dant ēt gustū/& gustus facilius corrūpitur tactu: quia gustus est virtus subtilior tactu: & situs neruorum sensus est supficialis: situs vero neruorum motus ē acētratus magis: plus & minus fm locū musculorum/qui cōmuniter ponunt nouē. s. quattuor paria: & vnus solitaris/quibus mouetur ad omnē positionis differentiam: & lingua in sua radice est ampla: grossa & fortis: in anteriori vero est subtilis: & acuta: vt promptior sit ad motus.

¶ De pdictis musculis duo sunt a laterib⁹ lingue vtrinq vnus: qui latitudinales vocantur/pcedentes ab ossib⁹ acutis capitis post aures positis/a quo loco ēt pro parte veniūt villi vnius musculi/qui est cōis pro motu labiorum: & pro motu pomorum faciei: & hec ossa vocantur sagittalia/& acularia: sunt ēt duo longitudines dicti/nati a supremo ossis lamde: qui cū medio linguæ cōtinuant: & alij duo musculi sunt: qui ex transuerso mouēt linguā pcedentes a latere: quod est inferius ex duob⁹ ossis lamde lateribus: & isti penetrant inter pdictos longitudinales: & latitudinales.

¶ Sunt etiā duo alij ipsam cōuertentes: & resupinātes: & istorum villi sunt: in latū expansi sub prædictis: & hi sunt cōtinuati cū osse mandibule inferioris: Auic. tamen. xij. animaliū dicit istos vltimos esse supra alios: est deinde musculus vnus solitarius dictus/qui continuat linguam ossi lamde/& trahit vnum ad aliud/& hic musculus pellit linguā ad exteriora ipsam

elongando :ipsam etiam retrahit: & abbreuiat.

¶ Sunt tñ multi dicentes φ lingua ad exteriora nõ mouetur voluntarie: sed Mere naturaliter abimaginatiua/sicut virga:& aliqui dicunt ipsam: & etiã virgã moueri a musculis/& ab imaginatiua simul:& aliqui ab imaginatiua sola/quæ mediãte spiritu:causat ventositatẽ dilatantẽ:& erigentem virgã/pariter & linguã cũ eductione extra os:hæc tamẽ sunt tracta a Gal.primo de motibus liquidis:& ab Auic. prima primi in.c.de musculis linguæ:& ibidẽ expositores soluũt dubia/quos vide.

¶ De Osse linguę.

Lingua i sui radice:hẽt os/cui annectit:& ligat/& tãq̃ sup sua basi firmatur:in multis suis motib⁹:&hoc os est q̃drilaterꝶ nõ multũ durũ: sed ẽ quasi cartilagineũ:& vocat os hyoideũ & lamde/seu lãbe/qa assimilat ipsi litterę græcæ:duo ipsi⁹ latera sunt versus linguã/quæ sunt in forma litterę p̃dictę bifurcata:& duo ẽt talr formata:primis maiora / sunt versus cartilaginẽ peltalẽ epyglottis/quã amplectunt/& ei alligantur:ne labat hincinde/vt melius hoc os:firmet mẽbra alia sibi alligata:& non solum alligatur epyglotti:sed etiã ad Meri per ligamenta aliqua.

¶ Et hoc os nõ fuit oblongę/seu rectę figurę.qa grauitas linguæ traxisset ipm ad vnũ latus tm̃:& tũc nõ fuisset bona loquela/nec bona masticatio: & hoc os vocatur hyoideũ a Gal. & os lamde:& ab Auic. Alfahic.

¶ Iuuamenta huius ossis a Gal. sunt posita multa/quãuis sit paruum os: primo ab ipso ad linguã veniũt plurimi musculi:& etiã musculi aliqui epyglottis:& ab ipso vadũt aliq ad spatulas/& aliq ad pectus/& aliq ad mandibulas:ab ipso etiã/seu a suis ligamẽtis oriunt cordę musculoꝶ sibi ꝓpinquoꝶ:& est etiã defensoriũ peltalis cartilaginis laringę:& hoc os est principale fundamentũ/ super quo vertitur lingua in suis motibus.

¶ Huic ossi sunt tres sibi proprie musculoꝶ cõiugationes.s. vnũ par procedens ab extremitatibus mãdibulę inferioris/versus illam partẽ: cũ qua cõtinuatur radici linguæ:quoꝶ vnus est a dextris alter a sinistris:& istud par dum cõtrahitur:trahit ipsam versus mandibulam.

¶ Secundum par oritur sub mento:& transit ad istud os sub lingua: & ipsi colligatur versus partem superiorẽ.s. versus epyglottim/& istud os: trahit ad partem mandibulę.

¶ Tertium par oritur ab additamentis acularibus ossis capitis.s.a duabus extremitatibus ossosis acutis/ quæ sunt post aures:& isti musculi continuantur cũ extremitate istius ossis / quæ est versus linguam:& trahunt ipsum ad superiora versus posterius.

¶ Alij omnes musculi huic ossi continuati/ sunt cõmunes ipsi/& membris : ad quæ vadunt.

¶ Sub ipsa lingua sunt duæ notabiles venæ vtrinq; vna: quæ in multis dispositionibus flebotomanť/pſertim in sinãche/quæ sunt rubeę/interdũ nigræ/& interdũ virides: & vocantur ab aliquib⁹ Raninę.

¶ Sub lingua etiã: vbi ipsa alligatur ori/sunt certę cauernę notabiles bipartitę/quæ vocãtur Orificia/ seu ora/ vel fontes saliuę/quæ ab Auic. vocantur generatiua saliuę/in qbus de facili ingrediť stilus/ hęc orificia aperiunť: & claudunť ad instar bursę saliua multiplicãte: & deficiente. Hi fontes terminantur ad carnẽ glandosam prędictam in radice linguę locatã/a qua cõtinue humiditas salivalis in prędictis fontib⁹ resudat.

¶ Sub lingua est ẽt certa pellicula in medio eius p longũ tendẽs: quæ vocatur a nr̃is vulgaribus il Filello/quæ in aliquib⁹ est magna: & obstitrices ipsam vel Chirurgici secãt in ætate infantię: quæ si nõ ĩcidať: traulos cãt.

¶ Cõplexio linguę est calida: & humida. Sua figura/ & situs ac colligãtia ex p̃dictis patẽt. Sua quãtitas est conspicabilis. Alia.n.teste Arist. est lata/ alia angusta/alia mediocris/ sed illa est laudabilis/quæ est ƒm potentiam loquendi comensurata in sua longitudine & latitudine.

¶ Numero licet videať vnũ mẽbrũ. Sunt tñ duo mẽbra/apparẽt tñ vnũ ex duob⁹ similib⁹ cõpositũ. Cõiter.n.natura creauit sensus duplices: vt si cõtingat vni parti nocumẽtũ ꝙ altera pars illesa maneat: & nõ fuit diuisa sensibiliter in duas ptes ab inuicẽ distantes: pp masticationẽ: & loquelã/ sed est vnita mediãte vno pãniculo ipsam tegente. Hic tñ pãniculus est diuisus p longũ in duo latera sub & supra. vnitus tamẽ/& firmissime ligatus linguæ. Et hic pãniculus est continuus cũ pãniculo tegente ventriculum: & Meri: & totum os intrinsecus.

¶ Iuuamenta linguæ sunt principalr̃ ad vocis distinctionẽ: & ãd litteras articulãdas. Et ideo Gal. in libro de voce & anhelitu: dicebat voci & orationi posita sũt tria mẽbra.s.trachea/epyglottis/& lingua: & vnũquodq; habet glandulas temperantes ipsum humiditate.

¶ Et glãdulę tracheę sunt in collo ipsã humectãtes: & colli ptes ęquates.

¶ Et glandulę epyglottis sunt illę quę dictę sunt arte aeris.

¶ Est ẽt certa caro pinguis glandosa circa illud cooptoriũ epyglottis/qđ dicitur Glotida: quod est vocis principale organum/ lingua tamen habet glandulas: quibus vadunt venę ipsis portantes saliuam: alię vero carent vena/ sed suapte natura replẽtur humiditate sursum & deorsum ad ipsas fluente/& in epyglotti generatur humiditas: qua humectatur: a capite ẽt ad ipsam fluit humiditas aliqua.

¶ Lingua etiam iuuat ad discretionem gustus. iuuat etiam ad reuolutionem cibi in ore: taliter vt omnis ipsius pars conteratur. iuuat etiã deglutionem. Passiones omnium modorum patitur.

De Amigdalis.

IN superiori parte laterali linguæ circa ipsius radicẽ/sunt certæ carnes adenosę/seu glãdosæ vtrinq; vna/a multis amigdalę nominatę: quę simul cũ vuea antedicta:& Galsamac:& etiã Alfahic.ix.tertij ab Auic.ponuntur inter partes gutturi additas:& p guttur Auic.interpres: intelligit spatiũ/in quo sunt meatus cibi:& anhelitus/sed male/qa guttur a latinis capit pro trachea arteria.Capitur etiã pro parte anteriori colli: quę est a faucibus ad iugulũ:& ideo Celsus Dicebat venas grãges.i. guidez/esse in Dextra/sinistraq; circa guttur/& teste Plinio guttur est homini tantũ/quod intumescit plerũq; vitio:& hic tumor botiũ Dicit. & etiam struma/licet struma indicet etiã scrophulas:& aliquos alios tumores.

Istud ergo spatiũ:quod est post vueã:& prędictas amigdalas: & galsamac:& alfahic:Dicit faux/& faux seu guttur in via Auic.ix.tertij non est mẽbrũ aliquod/sed est illa vacuitas ad quã terminatur summũ Gulę seu Meri/in cui⁹ cõtermino versus anterius est vuea/& amigdalę:& alfahic/& galsamac/in suo vero cõtermino superiori/est illa vacuitas quę terminatur per supra palatũ ad nasum/& ad os basilare versus anfractus sub collatorio existentes/de quibus infra fiet sermo.

Et prædictę glandulæ:De quibus in pręsenti intendimus tonsiles communiter Dicuntur:& Celsus vocat ipsas glandulas:& Mundinus fauces: licet male & græci uocant Antiadas & parhitmia.

Harũ amigdalaꝝ substantia est carnea:& neruea.s.cũ pelliculis:quib⁹ alligatur lateraliter:a radice linguæ veniens versus palatũ: & ipsis mediantibus vniuntur prędictæ amigdalæ palato : & istæ pelliculę nerueæ simul cũ glandulis:sunt tãq̃ auriculæ cauernosæ:& ideo vocãtur Archa: & repositoriũ aeris.Istę.n.arcæ sũt notabiles ĩ Cynocephalis/intra quas seruant nõ solũ aerẽ/sed interdũ vt ego vidi cibũ:vt sunt castaneæ/ cicera:auelanę/fabę/vel similes.Iste tamẽ amigdalę cũ suis pelliculis melius videntur in vno/q̃ in alio:sed melius in viuo/quia in mortuo animali retrahuntur.Et istæ Arcę seruant aerẽ magis in egressu/q̃ in ingressu/ vt totus non exeat a via cordis:& pereat animal : & ut in submersione in aquis:& in fetoribus/ex isto aere retento reficiatur.

Et istę solæ pelliculæ ẜm aliquos sunt illæ:quas Auic.vocat Galsamac seu Golzama/sed iudicio meo:nõ sunt nisi Arcę prędictæ/quia Auic.Dicit:ꝙ supra Galsamac:est Alfahic.s.os lamdę:& hoc os est ãnexũ linguę & epyglotti:ante sub istis pelliculis:& si istæ pelliculę sunt Golzama seu Galsamac:littera Auic.est corrupta.s.illa:quę Dicit : & Alfahic est supra Galsamac/nec ibidẽ est aliud membrũ versus palatũ: nisi vuea: & pelliculæ glandulaꝝ:de q̃bus pręterijt sermo:quę faciunt Arcã pro Aere re-

tinendo:& ideo ibidē non est Galsamach: sed iudicio meo Galsamac est epyglottida.s.illud coopertoriū pelliculare:quod claudit epyglottim/ne cibaria: & alia extranea ingrediantur ipsum:ut infra dicemus.

¶ Ex prædictis patent Amigdalarū iuuamēta. Apparent etiā sua colligantia/figura/q̄titas/& numerus/situs suus optime videtur depressa lingua:& aperto ore in sui vltimo/sua cōplexio est calida:& humida.

¶ Passiones omniū modorū patiuntur:& nūc in certo morbo endimioso/qui a vulgaribus morbus Gallicus nominatur/apostemātur:indurant/vlcerantur:& de facili suscipiunt Reumata a capite:& in istis fit squinātia:seu sinanche non vera/quæ vocatur Branconcellus:& ideo dicitur ad fauces branchus:ad nares coriza catarus / vocatur etiam Dragonzellus & forte corruptæ:& Bononiæ strangogioni quia strangulare apti sunt: vocantur etiam Gaioni.

¶ Istas Amigdalas : & etiam linguam : videbis etiam melius excoriatis Mandibulis/eo modo vt infra dicetur/quia ponā Anatomiā suorū musculorū & mēbrorū totius faciei : & etiā totius cānæ pulmonis/ut possint videri ad libitū operantis/quia Raro monstrantur in sectione cōmuni.

¶ De Mandibulis seu Maxillis inferioribus.

Visis Amigdalis/mihi placuit de duabus Mandibulis inferioribus determinare:vt colli reliquū cōmodius:& dilligentius Anatomizetur:de superioribus loco suo dicetur:& mandibulæ a me in præsenti sumuntur pro illis ossibus capitis:in quibus infixi sunt dentes.

¶ Et primo est notanda cutis tegens suos musculos/quæ in viris est cōmuniter pillis plena/post quā sunt sui proprij musculi seruientes tribus motibus.s.motui aperiendi os:& motui ipsum claudendi:& motui masticandi & molendi/motus aperiens facit mandibulas inferiores descendere:& claudens ipsas eleuat:& molens ipsas circuire:& ad duas partes declinare facit:est igitur necessariū vt motus claudendi sit p musculos/qui a superius descendunt:& ad superiora trahunt:& aperiendi motus: fit econtrario modo:& molendi cum transuersione.

¶ Musculi claudentes:sunt duo:magni:& magnas habētes cordas:qui musculi tēporū vocantur:quia tēporibus alligantur:inter craneū:& ossa paris/& in homine sunt parui:ne grauarent caput:& etiam quia homo masticat res nō multū duras:& isti musculi habent magnas cordas/terminatas extremitati inferiori mandibularū:& sunt valde molles/qa sunt ꝓpe cerebrū/a quo habēt tres neruos/duos a tertio pari/& unū a quarto:& p consequens ipsorū solutio est pessima/& ideo Gal.xi.de vtil.c.iij. inquit:si igitur sicut Hyp.dicebat/quę sunt ꝓpinqua: & cōmunia : & prima/maxime malignantur/non āst propinquius q̄ tēporales musculi/nec

per plures neruos cerebro magis cõmunicat alius musculus: Rationale est exaudire eorũ passionis principiũ: & pp suã nobilitatẽ natura locauit ipsos in antro tẽporum: inter ossa: vndequaq; ipsos custodiẽtia/musculi oculorũ sunt etiã valde nobiles/qa sunt ppinqui cerebro: sed nõ habent tot neruos sicut isti: & isti duo tẽporales musculi/adiuuantur a duobus alijs musculis/qui per interiorẽ partẽ buccæ: incedunt ad mandibulas prædictas: & istorũ musculorũ temporaliũ cordæ/non oriuntur ab extremitate musculi: sed a medio ipsius: ut sint fortiores.

¶ Musculi vero apiẽtes: oriunt a loco: dicto arabicę: Alhiliricti: q̃ sũt duo ossa: acuta: acularia: & sagittantia dicta: addita occipiti: & ista ossa sunt post aures: & hi duo musculi descendendo vniuntur & efficiuntur vnus musculus/postea separantur: & ex ipsis fit corda: ut fortes sint/deinde iterũ ramificantur: & carne replentur: & fit musculus: deinde mãdibularũ reflexioni obuiat: & cũ cõtrahit: trahit mãdibulã retro: & qa mãdibulę sunt graues: per se descẽdentes: sufficiunt eis duo musculi tantum.

¶ Masticatorij vero musculi sunt duo: vtrinq; vnus/q sunt triãgulati: & valde neruosi sub pomis: & sunt tales: ut in cõtrahendo diuersos hẽant mot⁹: Ideo ut p ipsos molitio: & masticatio cõpleat: & isti musculi cũ una sua basi: sunt circa ossa paris/& cũ vna alia versus faciei poma: & cũ alia versus mãdibulas/qlibet tñ Angulus p̃dictorũ musculorũ: cõmiscet firmissime: parti faciei in directo ipsorũ: vt diuersimode moueãt mãdibulas: & aliqui voluere teste Gal. q̃ qlibet istorũ musculorũ esset tres musculi: & carbositas illa/quę est circa poma faciei: est ab istis musculis pro parte.

¶ Lingua ẽt exceptis istis musculis iuuat masticationẽ: reuoluẽdo cibũ.

¶ Et musculi elleuantes mandibulas sunt magni/quia habent magnum motũ: & sunt molles: quia sunt cerebro proximi.

¶ Et musculi deprimẽtes sunt parui/quia facilius est deprimere mandibulã q̃ elleuare: & elleuatam tenere.

¶ Masticatorij vero sunt medij/quia mandibularũ circũductio/est facilior elleuatione: & depressione difficilior.

¶ Mirabitur aliqs/q̃ natura fecit maiores dentes masticationis: & plures q̃ incisionis/dicendum q̃ natura præparauit non solũ dentes ad incidendũ cibũ: sed ordinauit rationẽ/& artẽ/quibus vtitur ad incidenda cibaria fecit etiam masticatorios maiores: & plures: quia actus masticatorius est fortior: & pmanentior/quã masticationẽ vt plurimũ: nisi forte per accidens in ęgris: non facit ars/sicut incisionẽ ciborũ.

¶ Visis musculis: ut os læmdę/& caput Meri: & epyglottim melius videas/ab vtroq; angulo illius fixurę/quæ os vocat/secabis transuersaliter cutẽ: & musculos prędictos versus aures/i qua sectione si potes: cõsidera

prędictos musculos: & etiā alias faciei partes exceptis naso/palpebris/oculis: & auribus/excoriando ab ipsis cutē cū diligentia/quibus visis denudabis mandibulaꝝ inferioꝝ ossa a iuncturis suis superioribus vsq; ad medium menti/in quo ipse per vnā iuncturā sunt firmissime vnitę. Vniuntur etiā ossa prędicta vtrinq; capiti: per vnā iuncturā laxā circa aures: notabis etiā suū sitū/numerum/figurā/colligantiā/ & quantitatē / sua substantia/ cōplexio & iuuamenta patent. Passiones omniū modoꝝ patiuntur.

¶ De Anatomia Gutturis & Gulæ.

Visis mandibulis ipsas cū diligentia falce: serra/vel alio instrumēto: integre a suo loco moue: ut Guttur: & Gulā melius videas. Linguā tamē illęsam & os lamdæ serua: vt possis horū mēbroꝝ videre colligantiā/mandibulis ammotis: inuestigato sitū gutturis: & Gulę: & ossis lamdę: quod est locatū iuxta radicē linguæ: & caput gutturis/hęc mēbra tñ nō moueas: nisi prius videbis ipsoꝝ musculos/ sed anteq̄ ipsos videas Anatomię gutturis: & gulę est vacandū. Ista.n. mēbra sūt adeo p pāniculos: & ligamēta īuicē colligata: q᷑ unū absq; alio inuestigari neqt.
¶ Guttur sub faucib⁹ vsq; ad pulmonē pendēs: Anteriorē possidet sitū. primo vt sua duritiæ sit tutela Gulę. Secūdo qa per istū sitū est magis directū ad pulmonē: & sic melius: & facilius ipsi seruit. Tertio est anterius/quia Gula est ipso longior: quę si esset ante guttur: vel obliquasset a fine gutturis vsq; ad ventriculū: & deglutio esset mala: uel quod a fine gutturis ēt vsq; ad vētriculū versus dorsū: esset aliq̄ incōueniēs vacuitas.
¶ Et Guttur est corpus oblongū: rotundū/concauū ut cāna: cuius substantia cōposita est pluribus chartilaginibus annullaribus. sunt tamē imp fecti circuli/sicut Armilę: & assimilantur litteræ. C. ideo dicuntur chartilagines. C. formes/& semi circulares/sunt tamē semi circulo maiores: & ꝑm partē non circularē: obuiant Gulæ mediante panniculo leni: & aliqualiter duro: ꝑfecte spherico/ipsas intra & extra: tegente & ligante: & vltra panniculū intrinsecū tegentē guttur a sumo ad imū: sunt alia ligamenta cōplentia guttur versus Gulam/vbi chartilagines sunt incōpletę. Istę tñ chartilagines absq; pāniculo sunt proprie instrumētū vocis.
¶ Gutturis pars superior cōiter/epyglottis/laringa/& nodus gutturis: & interdū Gurgulio: & Bronchij & gutturis caput dicitur /reliquū vero ipsius sæpe vocatur arteria: & spiritalis fistula: & arteria vocalis: & aspera arteria: & pulmonis cāna: & faringa a findendis vocib⁹/vel a fando dicta/& Gargar: & Gargareon: sed laringa vt plurimū ab interprete libroꝝ Gal. de vtil. partiū in latinā linguā/laringa capit pro ipsius parte suprema/cōmuniter tamen pars inferior dicitur trachea & guttur a garriendo dicta/quia inde garrit⁹ venit: & Auic. prima primi cap. de muscu-

lis gutturis: per guttur intelligit hoc mēbrū. Sed noua tertij: per guttur intelligit illud spatium quod est post palatū: in quo est via cibi & anhelitus/quod a latinis faux seu fauces dicitur.

¶ Hoc mēbrū vocatur etiā bronchiū seu bronchū ad similitudinē certi piscis: & etiā vermis terrestris bronchiū dicti: cuius corpus est oblongū chartilagineū: seu squamosum: & annullare/sicut est vipera.

¶ Huius mēbri ima pars: in binas diuisa est partes/a dextris vna/alia a sinistris quę superiorē pulmonis partē ingreditur: & ab hinc per totam pulmonis substantiā semp minuendo: per centrū ipsius vsq ad extrema: in infinitas partitur fibras ad ipsum totū: & ad cor ducendo: & reducēdo spiritū: eo modo quo patuit in pulmonis inuestigatione.

¶ Hoc membrū nō ex vna sola est chartilagine/sed ex pluribus cōuexis exterius: & cōcauis interius/vna iuxta aliā cū aliquali distantia/ligamentis: & pāniculis vnitis: ut mediantibus pāniculorum villis: qui sunt longitudinales: & suorum musculorum neruis/ possit extendi: & retrahi in suis motibus: & est durū moderate: & leue: vt sit sonorū: & est sensu priuatū: vt resistat extrinsecis lędentibus: & est sphęricū: quia est minus aptum lędi: & suę chartilagines versus Gulā incompletæ sunt: ut sua duritię resistant deglutitis: ideo cōpletur tracheę cānalis posterius a ligamētis & pāniculis prædictis/quæ sua mollitię obediunt deglutitis: & propter hoc in necessitatibus: gutturis cōcauitas: intra ipsam: cędentibus ipsius pāniculis/seruit Gulę: in buccelis magnis deglutitis: & gutturis pāniculi faciliter obediunt in deglutionibus: qa hora anhelitus: & deglutionis est diuersa: & nō solū guttur in hoc seruit Gulę: sed etiā Gula gutturi in anhelitu/qa tēpore anhelitus: Gula est vacua / sicut guttur est vacuū spiritu: deglutionis tēpore: qa in deglutionibus semp clauditur epyglottis.

¶ Gutturis etiā pars posterior nō fuit chartilaginea: sed particularis vt humectaretur facilius: aliqd humidi bibendo/vel lambendo: sicut sæpe cōtingit in magnis caloribus: & in febribus: & ut etiā facilius p screatū educantur materiæ in pectore cōtentę/sicut cōstat in pleuretico morbo.

¶ Et hoc mēbrū sagaciter fuit chartilagineū: & pelliculare mixtū: propter duo. s. pp sonū seu vocem: & propter anhelitū: Ideo seruit ipsi: & voci: & nō est sonorum versus Gulā: quia ibi est lene: & quasi carneum: & ideo si trachea: & epyglottis nō sunt sicca decenter: sed humida: sit raucedo: teste Gal. in lib. de voce: & anhelitu: ut constat ante potū: vel cibū liquidū/q vox clara est & sonora: sumpto vero potu p Gulā humectante tracheā: ipsi proximā & unitā/ nō clara vox redditur: & si superflue humectetur potu/vel reumate fit raucedo: Et ideo senes propter harū partiū humiditatē: rauci sunt: & corpora sicca: clariorē: & magis sono-

ram:habent vocē humidis: & si viaꝝ vocis instrumenta aperiantur: tūc subito multus exit Aer:& iste est anhelitus:& si cōstringantur/ cū anhelitu:est aliquod audibile/diuersum diuersitate instrumenti cōstricti:& si epyglottis cōstringitur:fit vox/si vero sola cāna fiet quoddā:ꝙ est inter anhelitū/& vocē:& hæc est raucedo/hæc Gal.

¶ Ex prædictis patet gutturis substantia:cuius panniculus inferior est satis solidus & durus vt resistat catarris:& screatibus malis: & vapori capnoso respirato a corde: & vt resistat motibus gutturis in voce/situs: figura/& colligantia & numerus & iuuamenta gutturis: ac sua quantitas / sunt conspicabiles.Sua cōplexio est frigida & sicca. Passiones omnium modorum patitur.

¶ De Capite Gutturis:quod Epyglottis dicitur.

Visis prædictis ad supremū Gutturis deuenio/huius membri substantia principalis:est ex chartilaginibus pluribus: artificiosæ & magna diligentia inuicem coniunctis/ex quibus resultat vox:& vitæ conseruatio /has chartilagines inuicē ligant:musculi / ligamenta/& panniculi tegentes totā tracheā/intra:& extra.

¶ Hoc membrū teste Gal.non est ex vna sola chartilagine/sed ex pluribus dissimilibus figura:& quantitate/vt merito numeri dilatari possit: & constringi propter anhelitū:& vocē.Et suę chartilagines sunt ad minus quattuor:quaꝝ vnā:nō est pura chartilago/ideo auctores cōmuniter ponunt in epyglotti tres chartilagines/quæ sunt puræ: Prima pura chartilago:dicta est peltalis/seu scutalis vel scutiformis/quia formā gerit scuti/ipsius cōuexum est ante versus/cōcauū vero est cōuersum ad epyglottis centrū.s. ad viā aeris / & hæc est alijs maior/quæ a nobis in anteriori parte colli sub cute videtur eminens notabiliter.

¶ Post scutalē versus Gulā:seu Meri/est secunda pura chartilago: quę nomine caret/nec a græcis/nec a latinis nomen habet:& ideo vocatur chartilago innominata/seu nomen non habens/hæc secunda habet suā partem inferiorem perfecti circuli/cum qua est retro / ante: & a lateribus:vnita cum supremo circulo tracheę arterię:&versus anterius/est cū sua circulari parte sub scutali firmiter vnita:& scutalis habet duo additamenta notabilia:quibus amplectitur secundā:& istæ duę simul vnitę: componunt totū porū aeris circularem:ante/retro:& a lateribus:totaliter chartilagineum:& durum.

¶ Tertia chartilago etiā pura:vocatur cōmuniter cymbalaris:& Gal. vocatur Antyoidea/quia est alligata intra chartilaginē secundā: in ipsius supremo versus porū aeris in opposito ossis hyoidei.Hęc tertia est tanto minor secunda/quanto prima,est maior secunda: & hæc chartila-

go iudicio meo nõ est vna sola/sed duç: vnitç taliter ꝙ videnť vna sola: & hçc gerit in sui apertione: uicẽ valuaꝝ duaꝝ parui libelli: quaꝝ vna clauditur versus aliã: & opposito modo operantur in sui apertione: & hæc chartilago: quando clauditur in suo superiori: & etiã in inferiori: facit foramẽ latius: q̃ in ipsius medio: & tũc habet tale foramẽ/quale/seu qualia: habet tuba in suis extremis. Maius tamẽ superius/q̃ inferius: ideo Gal. dicebat octauo de iuuamentis / ꝙ adesse vocis oportebat epyglottim esse primo amplã: deinde strictã: & deinde iterũ ampliari: & quãdo hæc clauditur obuiat scutali: & quando aperiũtur suç partes seu sua latera: vadunt versus chartilaginem nomẽ non habentem.

¶ Supra has tres chartilagines est quarta/quç est corpus mẽbranosum chartilagineũ & pingue/simile linguis fistulaꝝ: & ideo Gal. vocat glotidam: vocatur etiã sublinguiũ: & hoc est principalissimũ vocis organũ: & glotida nõ est membrũ ex pura chartilagine/ quia durum difficulter plicatur: nec ex pura mẽbrana/quia in claudendo duplicaretur/ sed est cõposita ex mẽbrana & chartilagine: propter decẽtẽ clausurã: & in ipsa est etiã pinguedo/ne exsiccetur: tũ motu fere cõtinuo: tum etiã spirãdo & respirando aerem exsiccantẽ: hoc membrũ: habet claudere epyglottim deglutionis tẽpore: & cimbalaris etiã claudit: hçc a retro/glottida vero anterius/taliter ꝙ ordinarie: nec in vomitibus: nec in deglutionibus: aliquid ingredi. potest pulmonis cãnam.

¶ Et epyglottis nõ est ex una sola chartilagine: sed ex pluribꝰ vt possit dilatari: & constringi in diuersitatibus vocum formandis: & ideo natura dedit istis chartilaginibus: & etiam gutturi musculos seruientes / quorũ quattuor: vniunt primam chartilaginem secundæ: & istoꝝ duo: sunt intra: claudentes epyglottim: & duo extra.

¶ Sunt & alij quattuor: qui iungunt secundã cũ tertia. s. cũ cimbalari/ quoꝝ duo sunt posterius: & isti aperiunt/Cimbalarẽ ad posteriora trahentes: & duo a lateribus: ipsam etiã ad latera trahentes.

¶ Sunt duo alij musculi circa scutalem chartilaginẽ intra epyglottim/ qui claudunt cimbalarem.

¶ Sunt etiã intra epyglottim duo alij musculi circa radicem cimbalaris: claudentes etiã epyglottim: & isti. xij. sunt proprij chartilaginibꝰ epyglottis/nulli partiũ adiacentiũ copulati: teste Gal. vij. de vtili.

¶ Glottida etiã habet unũ par musculoꝝ: quibus mediantibꝰ claudit supremũ epyglottis: & isti sunt fortiores alijs: teste Gal. viij. de iuuamẽtis: & isti resistunt musculis pectoris: & alijs musculis aperientibus epyglottim & forte ſm aliquos ꝙ isti sunt vltimi duo imediate descripti.

¶ Vltra prædictos sunt etiã alij octo musculi/ quorũ duo sunt proprij

cānæ pulmonis/teste Gal.in libro De voce/& anhelitu/& isti sunt in cana-
nali gutturis / & istos Auic.Dicit esse apud gulam.

¶ Est aliud par musculorum gutturi seruiens:nō principaliter tamē:sed ser-
uit etiā mēbris vicinis:& hoc par cōtinuat tertiā chartilaginē cū Gula.

¶ Et sunt Duo alij gutturi seruientes:ad Destructionē quorum fit raucedo.
Et isto modo erunt.xx.musculi seruientes epyglotti:& gutturi.

¶ Et hinc cōphēdit error aliquorum modernorum/qui credūt in faucib⁹ esse
Duos pprios musculos ipsis seruiētes/putātes q Auic.i.primi de musculis
gutturis:p guttur intelligeret fauces:sicut fecit nona tertij/sed hoc nega-
mus/qa faux nō est aliquod Determinatū mēbrū/vt latius Diximus in nris
sup Mūdino cōmētarijs:Et ideo recte iudicare intēdētes:nō cōfidāt in no-
minib⁹/qa interptātes De Græco:& De Arabico in latinū (sæpe ignari) ca-
piūt vnū pro alio:& isto mō fere oēs sciētiæ sūt spuriæ:interptū varietate.

¶ De Gulā.

POst Guttur inuestigāda est Gula/quæ locū gutturi posteriorē ante spinā tenet/hęc a faucib⁹ p collū & pectus:cōtigua Aortæ Arteriæ: & spinæ septūtrāsuersum pforādo ad vētriculū Descēdit:hanc gulā aliqui latini:ciborum ministrā:& Dispensatricem/Arabes Meri/græci Oeso-phagum:quasi ferens comesta vocant.

¶ Hoc mēbrū:Directe vsq ad qrtū sphōdilū pectoris inclusiua Descēdit: Deinde paulisper obliquātur ad Dextrū cędens locū Aortę Descēdenti:ne Deglutita impediāt.Aortę mot⁹:& cū est nō multū Distās a septotrāsuerso parū subleuat/ne chilim cōprimat venā:& vt meli⁹ firmet p substētatiōe pdictorum neruorum Descēdētiū:Deinde iterum circa Decimū sphōdylū:incipit obliquati ad sinistrū:& sic obliquata ad ventriculū Descendit.

¶ Huius mēbri substātia:carnea est & pellicularis/longos attractioni ser-uiētes hñs ī interiori pāniculo villos:cuti oris:& labiorum terminatos:& la-tos ī exteriori/expulsioni seruientes/expulsionē ad inferius & ēt superi⁹ se cōtrahendo iuuantes.& isto modo villi longi & lati iuuant Deglutionē: iuuant etiam vomitū / & gulę hęrent Duo nerui Descendentes a cerebro vtrinq vn us/a quibus oriuntur reuersiui.

¶ Et gulę pāniculus interior: est Dēsior in sui sūmo/q̄ in imo/& ibidē Den-sior/q̄ in vētriculo:& Dēsior in vētriculo q̄ in primo intestino/qa materiæ Digestę:nō reqritur ęque fortis resistētia in tactu:sicut indigeste:& hic pā-niculus interior cōtinuat ori:vt attractio ciborum sit continua/qua mediāte epyglottis ascēdit/naturaliter in deglutionib⁹/attractus a villi Meri:seu gulæ/ppter fortem inuicem ipsorum colligantiā:& hinc cōprehenditur/q Meri est pars ventriculi/continua ipsi:cū gradatione.

¶ Epyglottis ēt ascēdit teste Gal.lib.De voce/& anhelitu:qa in tota inte

riori pte gutturis est pániculus ipse in inuoluẽs: alligãtus vsq; ad oris/& labiorꝫ extremũ/in quo sunt ẽt villi longi epyglottim ad supiora trahẽtes.

❡ Et sunt aliqui dicentes epyglottim etiá ascẽdere volũtarie/qa cũ volumus ascẽdit: & isto modo hẽbit ex motu volũtario & naturali motũ cõpositũ. Aliter tñ sentit Gal. in lib. de motib⁹ liquidis: tenens ꝙ tantũ naturaliter ascẽdat epyglottis/in cuius ascensu/necessario musculi Glotide: trahunt ipsam ad inferiora: & forte nõ volũtarie mouentur tales musculi/ quia epyglottis ascendendo attracta a villis prędictis: secũ ducit glotidã/ sicut alias chartilagines / in cuius ascensu / necessario glotida deprimitur: quia est alligata suis proprijs musculis/ qui sunt vniti cũ sua parte inferiori versus tracheá: & cũ supiori ipsi glotide: qui nõ ascẽdũt cũ glotida: & ideo ipsam ad inferiora trahunt: & isto modo etiá nõ voluntarie semp in deglutionib⁹: per ascẽsum epyglottis clauditur glotida/modo pdicto/ quo fit/ne bibita/& deglutita transeãt ad guttur/nisi in hora: in qua festinat deglutio anteq̃ compleatur ascensus epyglottis. & tũc natura cũ tussi expellit in cánã ingressa si põt. In hystoria. n. habet ꝙ Fabio ptori/& Anacreonti poetæ: contigit suffocatio/huic vuę passę azino/Illi pillo in lacte austo/ Clauditur tñ glotida voluntarie a suis musculis/qñ volumus retinere inspirationẽ & respirationẽ/ & isto modo prædicti musculi glotide/ ipsam claudunt/interdũ per se/& interdũ per accidens.

❡ Figura gulę est oblonga/in supiori parte in faucibus dilatata/vt tuba/ & est nõ cãnulata. Est enim tãq̃ intestinũ/cuius orificium inferius/ventriculo est continuũ/vbi notabilem habet sensum/pp notabiles ramos neruorum a cerebro ad ipsum terminatos. Sua quantitas patet/ Numero est vnũ membrũ colligat ori/& epyglotti firmissime/taliter ꝙ cũ difficultate vnũ ab alio sepatur. Colligatur etiá gutturi p totum/Cordi per arterias/ hepati per venas/& cerebro p prædictos nernos. Sua complexio tendit ad calidũ non excellenter/qa est valde pãnicularis. Sua iuuamenta sunt ducere deglutita ad ventriculũ/& multa supflua reducere ab ipso ad extra per os. Passiones omniũ modorꝫ patitur.

❡ Qui cũ diligentia cupit gutturis/& gulę habere inuestigationẽ. Primo videat ipsorꝫ situm/incipiendo ab ima parte notando Gulam / & ascendendo notet cũ gutture ipsius colligantiá/ea falce vel alio ingenio ab inuicem sepando vsq; prope epyglottim/notando musculos prædictos/aliquibus quoqꝫ videbit neruos reuersiuos alligari.

❡ Visis musculis separet gulam in suo supremo ab epyglotti / & notẽt ipsius chartilagines/ notando etiam situm ossis lamdę / quod cũ duobus suis maioribus additamentis amplectitur chartilaginẽ scutalem/& cũ minoribus substinet linguã/ videantur deinde epyglotis tres chartilagines

prædictæ/& quarta chartilago vnita cũ pinguedine & pellicula/glotida dicta/qua mediante fit epyglottis clausio/scindatur deinde lingua suas prædictas partes notando/& hæc sufficiãt pro Anatomia medij ventris/ in quo fui prolixus & non incongrue/quia hæc discipulis traduntur.

¶ De Anatomia Ventris supremi.

VEnter supremus noiatur caput/qa ibi sensus initiũ capiũt: quod Græci Cephas dicũt/& caput de p̃senti sumitur pro eo toto quod collo substentatur: in quo cõtinentur mẽbra animata.s.cerebrũ: de parte cuius anteriori facta est aliquarum partium (melioris ordinis gratia) inuestigatio.

¶ Hic vẽter ĩ hoĩe ĩsignis est pp ipsi⁹ cõtentũ/q hẽt ptes cões: & pprias/ Cõmuniũ: alia est ante/alia post/alia lateralis/alia superius/alia inferius. Anterior sinciput/posterior occiput/laterales tẽpora & auriũ locus dñr: & supior dr̃ interciput/vertex & cacumen. Inferior vero dr̃ basis capitis/ & mẽbrorũ suorũ: An caput sit pp cerebrũ vel oculos alibi diximus.

¶ Partes propriæ/aliæ sunt continentes/aliæ contentæ.

¶ Cõtinentes/ sunt omnes partes exteriores.s.primo pili/ qui tñ nõ sunt numerandi in partibus capitis: nisi improprie/quia non sunt mẽbra: sed numerantur tanq̃ superfluitas aliquando vtilis.

¶ Secundo cutis: quæ est grossa aliqualiter carnea/vt in ipsa bene firmẽtur pili: & vt sit scutum partibus sibi inferioribus.

¶ Sub cute est diminuta caro vel nulla/excepta fronte & temporibus.

¶ Post cutem: & carnem est pãniculus circũdans totũ os capitis: dictum Græce pericraneum & Arabice almocatim: & ab aliquibus zinzia mater.

¶ Post pericraneum sequitur os capitis/calua: & testa a Latinis dictum: & Græce craneum/siue cranion/quia durum.

¶ Contenta sunt pãniculus durus: & pãniculus lenis: hic pia mater: & secundina. Ille vero dura mater dicitur: & supra os: in imo capitis infra pãniculum durum: multitudinis vsus ponit Rete mirabile.

¶ Intra p̃dictos pãniculos est substãtia medullaris cerebri: cũ suis ventribus/glãdulis/vermibus: & neruis a cerebro ortis: pia tñ mater & dura ab aliqbus ponũtur inter continentes. Nasus vero: & miringę auriũ pariter: & oculi ponũtur etiã inter partes capitis cõtentas: sed nõ in ventre supremo: cõtentę sunt tamẽ in capite: & ita in ipso tota facies est etiã cõtenta.

¶ Capilli igit̃ sunt primo examinãdi/qui generant̃ gratia materię vaporosę elleuatę a toto ad caput tãq̃ supfluitantes pp calorem totius: & inde fiunt pili capitis/capilli dicti/gratia finis facti: quia sunt ad decorẽ/vt aliquibus placet/& vt tueatur caput ab extrinsecis multis.

¶ Cutis capitis de se patet/hæc caret motu/nisi in fronte:& tēporibus: & ideo priuatur musculis/paucum etiam habet senium.

¶ Excoriādo totā cutē a capite videbis pāniculū picraneū dictū: vndiqȝ inuoluentē caput factū: vt dura mater suspendatur craneo p comissuras: & per multos alios poros cranei: hic pāniculus est etiā ibidē/ne craneum obuiet cuti:& carni capitis sine medio:& vt craneum ipso mediante sentiat:& vt huic pāniculo inhęreant venę:& arterię p exterius caput cibantes:& quæ per cōmissuras/& alios poros intrant/& exeuntes.

¶ Post istū pāniculū est os craneū dictū/quod p totū a picraneo detege: formā ipsius cōsiderādo/quæ debet esse rotūda/vt sit maioris capacitatis & minus apta ledi:& est leuiter a laterib⁹ cōpressa faciēs prora ante/& pupim post/vt sui ventres sint longi melius seruientes operationib⁹ intellectus:& quælibet forma: deuians ab ista est praua:& quāto plus distat ab ista est deterior. Hoc os nō est vnū continuū/nec durum/densum: vt sunt multa alia/sed rarū siringosum/seu spongiosum: nō multū grossum/& commissuris/seu iuncturis aliquibus compositum.

¶ Suę tñ iuncturę nō sūt nodatiles: sed seratiles dētales/& squamose/qa nō mouent/& craneū ē tale vt iūcturę suę sint firmiores:& vt si vni parti cōtigat lesio/alię illesę maneāt/& ēt vt virt⁹ medicinę capiti pro cerebro leso applicāde/meli⁹ suū īprimāt effectū/& vt vapores eleuati a toto/& a cerebro facili⁹ exeant/& resoluāt/& iō ipsi⁹ supma pars ē rarior q̄cūqȝ alia pte/nec ibidē est valde durū/qa cacumini nō accidit lęsio/sicut alijs ptib⁹/ callidissimus tñ Mars omnia lędit: est ēt tale/ne grauaret corpus: est tñ in fronte grossius/qa mollius ibidē tñ duas hēt tabulas/intra quas est vacuitas notabilis ne grauet corpus/& vt inter illas sit Aer implantatus suscipiens odores/& hæc pars est mollior alijs/qa suū contentū est mollius.

¶ Os vero posterius est durius/quia contentū posterius est durius/est ēt durius os posterius/quia oculi suo visu non possunt tueri ipsum/est tamē grossius & durius in lateribus/vt sit sonoꝝ/quia ibidem intra ipsius substātiam debuit locari organum auditus.

¶ Pars etiā huius ossis in occipitio collum versus/est densa/grossa/cōpacta/& dura/& etiam lateraliter post aures/quia ibidem alligātur ceruicis cordæ validæ/quæ magnos/& fere continuos habent motus/& post aures sunt certæ eminentiæ acutæ/clauales & aculares dictæ/durę valde/quibus alligantur musculi multi membra oris/& faciei/ac colli mouētes/quæ si molles essent prædictis motibus non resisterent.

¶ Et circa tempora hoc os est etiam durum/quia ibi sunt musculi magni mouentes mandibulas / & ideo omnia hæc ossa lateralia versus posterius sunt dura/vt petra/& petrosa dicuntur.

¶ Pars etiã inferior huius cranei dicta os basilare: est dura/maxime in directo palati/vbi sunt nerui optici: in crucis formam situati: per quod ibidem perforatũ vt cribrũ descendit superfluitas humida; aquosa cerebri: & hic locus cõmuniter dicitur collatorium.

¶ Hoc os basilare in sui supremo nõ est planũ sed inequale/quod põt optime videri in cimiterijs/sicut & alię cranei partes: & etiã oĩa toti⁹ corporis ossa/ad quæ videnda nõ accedat qui nõ est legitimus medicus.

¶ Numeꝝ ossium totius capitis & nomina comissurarum suarũ optime dixi in cõmentarijs super Mundino. Ideo a multis narrandis breuitatis causa supersedeo: maxime quia de ipsis scribentes nõ coincidunt:

¶ Pars huius ossis primo occurrens est illa in qua sunt loca oculorũ frons dicta/quæ terminatur in prima iunctura seratili occurrẽte: quę dicitur coronalis/sic dicta/quia vt aliquibus placet ibidẽ coronant Reges/ vel forte: quia hæc comissura gerit formã quasi arcualẽ/seu circularẽ & coronalem/a sumitate capitis descendendo vtrinqꝫ vsqꝫ ad angulos locorũ oculoꝝ qui sunt versus aures.

¶ In opposito huius ossis est unũ aliud os/terminatũ in iunctura seratili posita in capitis postrema parte/quæ vocatur comissura lamdę/quia assimilatur illi litteræ Græce quæ lamda vocatur, hæc comissura habet etiam formam arcus.

¶ Inter has iuncturas est vna alia comissura etiam seratilis in sumitate capitis posita/ab ante retro porrecta: & hæc vocatur sagittalis: qa recta incedit ab vnaquaqꝫ prædictarum arcualium iuncturarum ad aliã: sicut stat sagitta ad arcum.

¶ Ad latera huius ossis supra duo ossa paris in parietibus temporum sunt duæ iuncturæ squamosæ (vtrinqꝫ vna) quarum ossa inferiora sup equitant ossa superiora.

¶ Primæ tres iuncturæ/vocantur vere/per directũ intra penetrantes: & istæ vltimę obliquę penetrantes vocantur mendosæ.

¶ Inter istas comissuras laterales ascendendo versus sagittalẽ est etiã vtrinqꝫ vna alia iunctura squamosa/quę nõ videtur nisi raro in capitibus a tempore maceratis/vel in vltimate decoctis: inter quas & sagittalẽ/ sunt duo ossa (vtrinqꝫ vnũ) rariora cęteris ossibus capitis/quę Gal. vocat ossa bregmatis: & Auic. prima primi vocat craneũ/locus ille vbi copulatur iunctura coronalis cũ sagittali vocaĩ ab aliqb⁹ bregma/& zuendech: & capitis fontanella/in qua os vltimate pueris concrescit: & ibidẽ ponuntur cauteria & cerata & alia localia. pro cataris & multis alijs morbis: in alijs capitis partibus sunt etiã multæ alię iuncturæ/de qbus non fit sermo/quia de ipsis medici nõ curant tantũ sicut de prædictis.

¶ Ex pdictis patuit capitis situs: substantia & figura. Sua quãtitas patet. Sua iuuamēta & colligãtia: sunt pro pte dicta & dicenĩ. Numero est vnũ. Numerus partiũ dictus est: & ẽt cõmissurarũ cranei: quarum tres sunt scatiles directe intra penetrantes: aliæ sunt squamosæ obliquę penetrantes. Sua cõplexio est complexio partiũ cõponentiũ ipsum. Passiones omniũ modorum patitur/ quæ si sint in velaminibus & in ipso cerebro: mala iudicantur: plus & minus fm locum & morbi qualitatem.

¶ De Dura Matre.

VIsis pdictis vt cõmodius videanĩ intra craneũ cõtenta: diuide caput a collo circa tertiũ sphondilũ: deinde seca craneũ supra aures parũ (circũquaq; vsq; ad intrinsecã circũferentiã ipsius taliter ne lędas duram matrē) semper seruando situm prædictum.

¶ Hoc facto eleua os totum superius secatum a suo inferiori/ cũ aliquo elleuatorio apto & forti: quia vndiq; alligatur firmissime durę matri: tam in cõmissuris q̃ in multis alijs ipsius poris.

¶ Eleuato craneo videbis duram matrē etiã miringam dictam / quæ est pãniculus satis grossus nerueus & validus: est tamen porosus: vt a cerebro exeant vapores. Sua figura est plana/ extensa in circularem formam/ cõprehendens totam intra se cũ pia matre cerebri medullam.

¶ Dura mater est a prora ad pupim: per longum duplicata: & indirecto sagittalis cõmissurę per quantitatē duarum vnciarum intra substantiã cerebri/ dextrã partē a sinistra diuidens: duplicatur etiã posterius per latum/ diuidendo cerebrũ posterius ab anteriori: hæc secũda duplicatio nõ est inuicem alligata: vt alia prima/ quia prima per ligamenta aliqua & per venulas: est inuicem cõiuncta: taliter q in ipsa est vacuitas apta tenere intra se aliquid: & in ista vacuitate ab ante vsq; retro: sunt multæ venę a guideza prædictis ascensę/ quæ ibidē a duplicatione prædicta cõprimuntur: & cõpressę exprimunt sanguinem ad multos ipsarum ramulos: qui sunt continui ramis pię matris nutrientibus cerebrum.

¶ Versus occiput in ista duplicatione est certa vacuitas: vocata lacuna/ & platea/ & fouea/ & palmentũ/ in quã/ pars huius sanguinis exprimitur: & fere semper ibidem est sanguis aliquis/ propter quē Erophilus. Istam lacunam vocauit tertiam venã: quia hæc vacuitas est oblonga vt vena: & alibi q̃ in venis/ arterijs/ corde: & in ista lacuna non reperitur sanguis sub forma sanguinis: & istam duplicationem Auic. vocat Torcular.

¶ Sua quantitas/ situs/ colligantia: & cõplexio patent. Numero est vnus pãniculus/ sua iuuamēta/ vltra pdicta/ sunt vestire cerebrũ cũ pia matre/ fm longũ/ latũ/ & profundũ/ solũ circuendo: & in ipm vt supra patuit penetrando, Iuuat etiã mediando inter os durũ & piam matrē satis mollem.

Iuuat etiā in substentando venas/cerebrū & membra sibi vicina nutientes. Passiones omniū modorū patitur/sua solutio notabilis est praua.

De Pia matre.

SVb istā est alia mēbrana tenuis subtilissimis arterijs & venis per totū irretita: immediate cerebro alligata/Dicta pia mater & secūdina/quia nutrit cerebrū sicut secundina fœtum: & iudicio meo: in istis minimis arteriarū ramis in pia matre vndiq; Dispersis/subtiliatur & præparatur sanguis seu spiritus vitalis/vt in cerebri substantia & in ventribus efficiatur animalis: vt in cōmentarijs super Mūdino Diximus.

Hæc membrana: neruea & tenuis est/ & alligatur Duræ matri in sumitate ipsius a prora vsq; ad pupim per multas venulas/& cū aliquibus venulis circa latera capitis: & est alligata per totum substantię cerebri/quod nutrit: & s̄m veritatem Duo vermes intra cerebri ventres locati: trahunt ortum a venis & arterijs istis/a quibus Defertur spiritus ad intra ventres: & etiam sanguis partes cerebri intrinsecas nutriens. In parietibus etiam ventrium est aliqua portio piæ matris/portans sanguinem & spiritū/sanguinem ad partes sibi vicinas nutiendas: spiritum vero pro animæ operationibus sicut faciunt vermes antedicti.

Ex prædictis sua substantia/figura/numerus/colligantia & situs patēt: patet & quantitas/quæ non solum cerebrum extra: sed etiam intra ventres: & in multis plicaturis/seu anfractibus notabiliter ingreditur: licet aliqui Dicant in postremo ventre non esse piam matrem propter ipsius substantiæ Duritiem: nutritur tamen hæc pars: & ideo habet venas: paruas tamen. Sua complexio innata est frigida & sicca/iuuamenta patent. Passiones omniū modorū patitur. quæ sunt Deteriores q̄ in Dura matre.

De Medulla Cerebri.

POst piam matrem occurrit Cerebri substātia: medulla improprie Dicta: quia nō nutrit nec humectat ossa sibi vicina: sicut aliorū ossiū medullę/sed ossa capitis nutriuntur vt ipsam conseruent.

Sua substantia est conspicabilis/mollior ante & superius/ q̄ post & inferius/ q̄titate excedit cerebri aliorū animaliū quantitatē: tum pp̄ spirituū animaliū multitudinē/tum vt sua cōplexione frigida & humida contemperet ipsos/qui a corde calidissimi veniunt.

Suus situs patet/& etiam figura/quæ est talis supra: & per totū: qualis est forma cranei: habet tamen multas plicaruras manifestas in primo aspectu: & etiam multas absconditas/quæ videntur in ipsius sectione/intra quas per totum ingreditur pia mater ipsi ānexa. Sua colligantia apparet/& apparebit ex suorum neruorum cognitione.

Numero est vnum membrum. Duas tamen habet partes/quæ nō sunt

totaliter a b inuicem separatæ / sed notabiliter vnitæ.

℄ Vna pars notabiliter in magnitudine aliam excedens: est ab ante vsq retro/replens totam concauitatē cranei: ante & in medio a sūmo vsq ad imum: & retro replet tantū partem supremā cranei: etiam in directo maioris partis ossis lamdę/& hæc pars vocatur cerebrum anterius.

℄ Alia pars longe minor prima/cerebellum ab Arist. dicta: & prima solidior: replet capitis posteriorem & inferiorem partem: & hæc situm suum habet in postremo capitis sub parte prima antedicta: in hac tamen parte cerebri posteriore cerebellum dicta / non est aliqua concauitas seu ventriculus: vt notant multi: est bene tecta circūquaq a dura & pia matre/& sensus hæc omnia monstrat. Prima pars antedicta: diuisa est notabiliter a dura & pia matre: in duas partes ſm capitis longū/in dextrā.s.& sinistrā partem: vt sua substantia & sui ventres sint distincti & duplicati.

℄ Primo igitur in altero laterum talis duplicatiōis/cū rasorio diligenter moue (lateraliter ſm superius & inferius) piam matrem simul cū notabili quantitate cerebri/descendendo per tres digitos plus & minus ſm q inuenies ipsius ventriculos.

℄ In quolibet enim latere talis duplicationis reperies vnā notabilem vacuitatem: ventriculus dicta/quæ est per longum porecta aliqualiter obliquata/versus posterius lateraliter descendens.

℄ Viso vno latere: vide & aliud: in quo videbis idē p idē: sicut ī āñdicto: & hi vētres sūt diuisi a subā cerebri: vt si cōtingat vni parti nocumētū ne cōtingat alteri: & opatiōes vni⁹ ptis taliū vētriū: sunt siles alteri sibi pari.

℄ In isto ventriculo vtrinq circa basim est vna substātia: pellicularis/rubea/vermis dicta/ ex venis & arterijs cōposita/ quæ ab vno extremo ad aliud cuiuslibet ventriculi tendit/quæ motū habet/ſm aliquos: aperiēs & claudens ventriculos voluntarie.

℄ Infra tales uermes ad ipsorum latera/est certa pars cerebri eminens/ quā multi assimilant natibus humanis in figura/quæ in elongatione/pariter: & clausione uentrium: se contingit/in abbreuiatione vero & dilalatione ipsoꝝ: ab inuicem separatur.

℄ In istis uentriculis antedictis/cōmuniter in parte ipsoꝝ anteriori ponitur fantasia/sensus cōmunis: / & imaginatiua.

℄ Visis prędictis moue notabilem cerebri medullę partē: ut diligētius uideantur alię cerebri uacuitates: notādo in basi anteriori prędictaꝝ duaꝝ uacuitatū unū foramē/quod est cōmune p̄dictis uacuitatib⁹/p quod spiritus & etiā aliquę humiditates in ipsis contente/descendendo exeunt ad certā uacuitatem tendentem uersus os basilare circa locum ubi est certa caro glandosa sub incrutiatione neruoꝝ obticoꝝ.

¶Hæc vacuitas vocat a Mundino lacuna/ab Auic.caput rosę/& ab alijs Embotū/qa est lata supius/stricta inferius/vndiq circūdata a pāniculo tenui vsq ad os basilare/& p istud Embotū (ad prædictū os ibidē/vt cribrū subtilissimus porris perforatū) euacuant vt plurimū humiditates supflue cerebri/quæ postea in anfractib⁹ multis ossis basilaris supra os palati locatis/ingrossant ab aere p nares attracto / & a calore naturali/& demū extra mittunt p nares & os/mediātib⁹ faucib⁹/in ea forma quę oīb⁹nota est/ pp diuersas causas/diuersam hn̄s substantiam/colorē/quātitatē & figurā/ ex prædictis patent cerebri iuuamenta/ quæ tamen alia sunt ab Aristo.& alia Gal.& a sequacibus/quos vide.Passiones omniū modoꝝ patitur:sua solutio est lętalis/non semper sed vt plurimum.

¶Iuxta istud Embotum versus posterius:etiam sub ventre seu ventrib⁹ antedictis/est certa vacuitas oblōga aliqualiter/cuius parietes sunt sicut nates antedictæ/quæ claudūt & aperiūt talem vacuitatē quādo opus est/ vel a motu prædictoꝝ vermium:qui immediate sunt supra ipsas/vel alio motu a spiritibus facto.

¶Et istam vacuitatē cōmuniter Authores ponūt pro vētriculo medio/ in quo dicunt esse virtutem cogitatiuam.

¶In posteriori pte hui⁹ medij vētriculi:est foramen paruū:quod tendit ad vnā aliā vacuitatē/quæ descēdendo est vesus locū vbi est principiū nuche:& hęc vacuitas nō est in cerebello antedicto vt putant multi:nec est circūdata vndiq a substātia medulari cerebri/sed ē inter posteri⁹ & añrius cerebrū sita/circūdata notabilr̄ versus cerebellū a pia mr̄e/ipm̄ tegēte.

¶Et iter istā vltimā vacuitatē & vētriculū mediū añdictū:est certa caro glādosa conariū dicta:qa est in forma coni siue pini:hęc glādula ibidē sub stētat multas venas pię mr̄is/ascēdentes versus cerebri centrū/vt ipm̄ nutriant:& hæc glādula trāscolat multas humiditates ad mediū vētriculum antedictū/a quo ad embotū p̄dictū:& inde/vt supra patuit expurgant.

¶In ista vacuitate vltimo loco dicta/quæ est post mediū ventriculū/dicta ventriculus posterior/Authores cōmuniter ponunt virtutem memoratiuam.Ego autem aliter sentio.

¶Et dico primo virtutē aphensiuā/cogitatiuā/& memoratiuā:esse ī primi dieb⁹ cōcauitatib⁹ pro anteriori vētriculo positis/tā in parte dextra q̄ in sinistra/& aphensiua seu sensus cōmunis est in parte ipsius anterioris & cogitatiua in medio/in posteriori vero eiusdē est memoratiua.

¶Et dico vētriculū antedictū/quē authores ponūt pro medio vētriculo nō esse pro cogitatiua/sed est via pro expurgatiōe superfluitatū multaꝝ cerebri/& pro deferendis spiritib⁹ad tertiū antedictū uentriculū/qui spūs nō seruiūt virtuti memoratiuę/ sed virtuti motiuę & sensitiuę/qui veniūt

a primo ventriculo antedicto/sensui cōmuni seruientes: & hinc cōprehē|ditur q̄ nuca virtualiter hēt ortū a parte anteriori cerebri: vī etiā nuca substātialiter oriri a parte anteriori cerebri/tū ex ipsius colore: tum etiā ex cōtinuatione: q̄ tñ est etiā cōtinua cerebello posterius locato/maio rē directionē tñ & etiā colligantiā hēt cū cerebro/q̄ cū cerebello p̄dicto. Hæc tñ melius & vberius diximus in cōmentarijs super Mundino.

De Neruis a Cerebro ortis.

Post prædicta sunt vidēdi nerui a cerebro orti: q̄ sunt cōiter septē paria/de quolibet pari: est vtrinq̄ vnus/similis suo socio. Neruus .n. grece neuron seu neuris dictus: est membrū cōsimile/albū/sub stantia viscosum/figura oblōgū & rotūdū/ad separādū tenax & durū: sen sus & mot⁹ organū: & puri sensitiui sunt molliores & frigidiores motiuis.

Elleua igitur leuiter cerebrū a parte anteriori incipiendo: & inuenies in directo sup̄ioris partis nasi/duas substantias albas oblongas (vtrinq̄ vnā) hęrentes pię matri/quarū capita sunt aliquātulū grossa/ q̄ a multis vocantur carūculę mamillares: & sunt instrumeta sensus odoratus/quas Gal. nō vocat neruos/q̄a sunt molles/in directo ipsarū: pāniculi cerebri & os frontis sunt perforati vt cribrū: tū p̄p odores/tū p̄p sup̄fluitates cere bri expurgandas in necessitatibus/quia vt plurimū expurgātur per colla|toriū: quod est indirecto emboti antedicti: & ibi ante: in craneo est certa uacuitas notabilis: aere vt plurimū repleta in quo aere: ab istis caruncu lis: primo percipitur sensus odoris.

Post caruncalas prædictas: videbis duos magnos neruos: qui seruiūt oculis pro visu: & hi videnť incruciari: de hoc tū adhuc sub iudice lis est.

Post istos est vnū par neruorū/quod ponitur pro secundo pari: & hi dant motum oculis.

Post istos est tertiū par: quod paulisper vnitur quarto / a quo postea separatur: & descēdēdo spargitur p̄ faciē: & intra & infra os basilare vniť cū sexto pari nunc dicēdo: & simul faciunt neruos prędictos: descendē tes ad mēbra ventris medij & inferioris: & ab istis oriuntur reuersiui.

Postea sunt nerui quarti paris: descendentes ad palatum pro sensu gustus: & hi sunt subtiles: aliqui tñ capiunt tertiū par pro quarto: & ecō|tra/sicut diximus in cōmētarijs: & ibi diximus cām talis erroris.

Est deinde quintum par quod vtrinq̄ disseminatur intra os basilare indirecto aurū: & seruit seusui auditus.

Postea est sextum par: quod miscetur tertio vt prædictū est. postea est septimū par: quod quia obliquū est: dat motum linguæ: & etiā aliqui bus musculis epyglotti seruientib⁹: dat etiam sensum gustus ipsi linguę.

Horum neruorum substantia est omnibus nota/ sunt tamē posterio|

tes anteriorib⁹ duriores: quia pars cerebri posterior est durior anteriore: propter sensus interiores. Sua figura/quantitas/situs/numerus: & colligãtia patent/in cõplexione non sunt multũ sicci: & ideo non habent fortes motus: & sunt frigidi natura. Iuuamẽta sua etiã patent. Passiones omniũ modorũ patiunt/quæ oẽs sunt prauę: pp colligãtiã & suas opationes.

¶ De Rete Mirabili sm cõem opinionẽ: & aliqd de nuca.

Visis prædictis/depone totũ cerebrũ cũ illa portione Nuchę: quæ est inter sphondylos: quos secasti: & cũ capite seruasti: prius ipsi⁹ notando sitũ/substantiã: numerũ: & figurã/sua colligantia cũ cerebro est dicta superius. Quantitas ipsius & alia ipsi requisita: melius notabuntur ex dicendis: in cuius initio iuxta cerebrum: est certa vacuitas continua vacuitati cõmuniter positæ pro ventriculo memoratiue virtutis/p quã trãseũt ad suos neruos spũs/a cerebro missi: pro sensu: & motu. Et nuca (sicut & cerebrũ) vellaĩ a dura: & a pia mře/vt sẽsus demõstrat.

¶ Istis notatis sup est sola dura mater/ qa remouendo cerebrũ remouet & pia mater/propter ipsorũ inuicem/firmã: & continuã colligantiam.

¶ Inter durã matrẽ & os basilare: in regione in crutiationis neruorum opticorũ: vbi est collatorium antedictum/ascendunt per os basilare duæ notabiles arterię: una est a dextris alia a sinistris: vt supra patuit in cap. de Aorta ascendente/a quibus vt dicunt cõmuniter Authores supra os immediate sub dura matre/efficiuntur multi subtilissimi rami: inuicẽ mirabiliter vnus supra alium vniti/ad instar retis: occupantes ante/retro & a lateribus magnũ locum. Deinde ex istis multis ramis iterum enascũtur duæ arteriæ similes primis / a quibus efficiuntur prædicti parui rami: & hæ duæ venæ postea iterum sacræ magnæ supra craneum ascẽdunt ramificare vsq; ad ventres cerebri: ipsis portando spiritus subtiliatos in isto Rete mirabili.

¶ Et iuxta istud Rete aliqui dicunt esse duas glandulas ipsum substentantes: & dicunt iuuamenta istius Retis esse: vt ibidem causetur spiritꝰ vitalis subtiliatio: vt melius ad minima diuisus alteretur: & efficiaĩ animalis: & forte vt ex vaporib⁹ a cibo eleuatis: & a cerebro cõdẽsatis inferius cadentib⁹: sui minimi rami facilius opilentur: & somnũ causent.

¶ Istud tamẽ Rete ego nũq̃ vidi: & credo naturã nõ operari p plura: id quod põt p pauca/sed natura põt subtiliare hos spiritus in minimis ramis arteriarũ descendentiũ supra durã matrẽ: hęrentẽ ossi basilari: & p piã matrẽ vsq; ad cerebri centrũ ascendentes/ergo nõ datur ibidẽ inter durã matrẽ & os basilare hoc Rete / multas alias rationes sup hoc dixi in cõmẽtarijs sup Mundino / ad quos breuitatis causa remitto legentes: & inter alias rationes experientia sensualis est mihi Auriga.

De Naso.

VIsis prædictis occurreret sermo de ossæ basiliati/ sed quia ipsius Anatomia/maxime De suarum partium numero: ab authoribus ponitur Diuersa/& etiã quia hoc os melius speculatur in cimiterijs/q̃ in cõmuni sectione. Ideo De ipso sermonẽ pstringo: remittendo huius artis cupidos ad cõmentaria nostra: & ad cimiteria.

¶ Dicamus ergo aliquid De Naso/qui De præsenti capitur pro parte illa præcipua eminenti/quæ a supercilioꝝ centro: ęquali porrecta iugo: vtrãqꝫ aciem Discernit: & munit: huius membri partes inferiores laterales: Gal. vocat alaria/aliter alulæ Dicũtur / sua pars superior Dicitur lepor: & sumũ Nasi/inferior imũ nasi/pars media exterior: est Dicta columna: & ipsius interna pars Diuidens Dextram partem a sinistra: vocatur septũ porrectum: & interfiniũ nasi: & aliqui vocant nasi inferiora foramina nares/sed De præsenti a nobis/cauernositates supra palatum in ossę basilari locatę/nares vocantur: in quibus superfluitas cerebri humida transcolata ingrossatur/De qua aliquid Diximus supra.

¶ Nasi substantia est ex cuti/musculis/chartilaginibus: & ossibus: & pãniculo tegente ossa sua. Sua cutis est taliter musculis eius vnita/ꝙ separari nequit/nisi Difficulter. Sua pars anterior: & inferior est chartilaginea: superior vero ossosa. Sui musculi sunt Duo: parui: duri tamẽ/vnus est a Dextris/ alter a sinistris versus inferius magis/quia ambo oriuntur a pomis mandibulaꝝ: & mouent Alas nasi: ad quã partẽ vult homo.

¶ Post musculos sunt tres chartilagines/vna in medio: & Duæ laterales: quæ sunt molliores media/quæ Dura est satis/vt teneat nasum (quẽ Diuidit intra per mediũ) rectum: & firmum.

¶ Ossa nasi sunt Duo triãgulata: frõti cõtigua/versus angulos lachrymaꝝ perforata: foraminibꝰ paruis: a quibus humiditates in oculis: & ab oculis in nasum: & a naso ĩ ore penetrare possunt: & propter hoc gustatur sapor medicinaꝝ positaꝝ in oculis a lingua.

¶ Et os frõtis indirecto nasi est pforatũ vt cribrũ: vt seruiat pro odore & vt p ipsa foramina exeãt humiditates sup̃fluę a cerebro: trãseũdo priꝰ p foramina/q̃ sunt in suis pãniculis circa carunculaꝝ mamillariũ loca.

¶ Ex prædictis visa est nasi substantia: Numero est vnum membrum: Diuisum tamen in Duas partes ad interius: vt si vna pars ledatur / altera firma sit: sua figura: quãtitas/situs/& colligantia patent. Sua complexio ponitur frigida/& sicca. Sua iuuamenta sunt ad Decorem/ & ad ducendum & reducendum aerem ad pulmonem: ducunt etiam materiã per colatorium ad cauernas antedictas missam extra se / quæ cauernæ Dicuntur De præsenti nares.

¶Passiones omniũ modo℞ patiuntur:& sua solutio faciliter consolidatur / in sui inferiori extremo interdũ applicãtur sanguisuge:ad saffati & ad id genus/Sua propria passio est lesio virtutis olfatiue:q̃ ipsi potest cõtingere principaliter ꝓpter opilationẽ factã in foraminibus existẽtibus in ossę basilliaria in directo caruncularũ mamillariũ prędictarum.

De Palpebris.

PAlpebrę a palpitãdo gene etiã dicte/sunt pelliculę oculos tegentes omnibus notę.Sua substãtia est ex chartilagine & mẽbrana/ cũ minima:& forte vt aliquibus placet:cũ nulla parte carnea: exceptis musculis:& est chartilaginea: vt in ipsa pili figantur : qui stant recti: duri: vt melius tueantur oculos:hi dicuntur cilia:a celandis oculis: est etiam chartilaginea:quia melius resistit extrinsecis: & vt stet erecta quãdo aperitur/quia si esset pellicularis:deprimeretur faciliter : & cute tegitur propter tutelã:& decorem.

¶In superioribus palpebris sub cute sua: est panniculus a pericraneo ortus qui intra flectitur suã inuoluens chartilaginem extra & intra vsq̧ ad tunicã corneã:cõiunctiua mediante tegẽte musculos oculi:& in inferioribus simili modo tendit panniculus ortus a pãniculo pomo℞ faciei ossa tegente:& isto modo videtur quod cõiunctiua tunica oriatur etiam a panniculo tegente ossa inferiora faciei.

¶Circa istã chartilaginẽ quã Gal.vocat Tarsum:est aliqua pinguedo humectans ipsas necessitatis causa:ne exsiccentur / propter motũ suum fere cõtinuũ: Superiores solæ mouentur/Inferiores vero minime.

¶Et vtrinq̧ suus motus est ex tribus musculis teste Auic. quo℞ vnus aperit: qui est in medio:duo vero alij sunt in angulis:qui claudũt: Gal. tñ.x.de vtil.cap.viiij.nõ vr̃ ponere nisi duos musculos:quo℞ vnus dr̃ eẽ in angulo versus autẽ/quẽ dicit aperire:si solus moueatur/& alius in angulo nasi/quẽ dicit claudere/si etiã solus:moueatur:& si ambo ęqualiter mouentur/nõ magis palpebra claudit:q̃ apiatur:& hæc semi clausio vocatur ab Hyp.curua palpebra/quę infert in morbis malũ inditiũ: & etiã Gal.ibidẽ.c.x.dicit ꝙ nũq̃ cognouit musculũ ꝓdictũ ad angulũ nasi locatũ/q̃a vidit ibidẽ magna applicari cauteria ꝑ fistulas:& tamẽ adhuc remãsit motus in palpebris/qui nõ remansisset:si esset ibi muscul⁹.

¶Et asserit.xj.de vtil.c.xiiij.ꝙ cutis musculosa frontis;& pomo℞ faciei suo motu sufficit ad clausionẽ & apertionẽ palpebra℞: & aliqui addũt cũ iuuamento musculo℞.Aristo.tamẽ secundo de partibus aĩaliũ.c.xiij. dicit palpebras moueri nõ voluntarie:sed naturæ instinctu: mihi tamẽ videt:ꝙ habeant motũ propriũ & cõmunẽ:cõmunis est a motu frontis & pomo℞ faciei:proprius vero est a suis proprijs musculis/ qui habent

ſuos neruos annexos palpebris:& muſculo mouente frontem:& muſcu lis temporalibus / & pomorum faciei: vtrum autem iſti nerui veniant a nuca: an a cerebro ſenſu nõ percipitur. Inquit tamẽ Auic. quod in ſola pal pebra ſuperiore ſunt muſculi/quia ſunt propinquiores ſuo principio.ſ.ce rebro/qui ſunt parui:& aliqui dicunt ipſos eſſe ſine cordis: de ſitu quoꝗ aliqui inter ſe ſunt diſcordes.

¶ Et palpebrę inferiores teſte Auic.nõ mouentur: quia motus ſuperioꝝ ſufficit ad perfectam clauſionem & apertionem ipſaꝝ ad inuicem:& infe riores ſunt minores ſupioribus:& oculis magis coniunctę: ne propter ma gnitudinem & ſeparationem ipſaꝝ ab oculis: aggregarent in ſe lippitu dinem:& lachrymas:& alia extranea/teſte Gal.x.de vtil.

¶ In ſubſtantia palpebraꝝ in quolibet angulo/ſeu canto verſus naſum: ſunt duo foramina parua ſenſibus manifeſta: vnum in ſuperiore palpe bra/aliud in inferiore: per quã exeunt lachrymę:& in iſto angulo ſunt car nes ſpongioſę: quæ intra ſe tenent talem humiditatem lachrymaꝝ: vt hu mectent mẽbra ſibi vicina: ne exſiccentur:& tales humiditates interdum veniunt a naſo:& etiam a cerebro per venas ſuoꝝ pãniculoꝝ.

¶ Situs palpebraꝝ/numerus/quãtitas/figura/& colligãtia patent / ſub ſtantia eſt tacta. Sua cõplexio ponitur frigida/& ſicca: iuuamenta ſua ſunt tueri oculos a minutis & lenibus. Oſſa vero adiacẽtia tuentur ipſos a ma gnis & duris:& iuuant in ſomno fiendo: ſui pili. Iuuant etiam oculos ne in palpebris apertis puluis:& alia minuta ipſos lędant:& ſua nigredine cor roborant viſum:& non ſunt valde ſpiſſi/ne obumbrent viſum: nec nimis rari: vt prohibeant minuta intrare ad oculos.

¶ Paſſiones omniũ modoꝝ patiuntur:& inter alias patiuntur ſuoꝝ pilo rum inuerſionem/quæ curatur cauterizando quẽlibet pilum inuerſum/in ſua radice cũ acu aurea: poſtea curantur/vt alia loca cauterizata.

De Anatomia oculoꝝ.

Viſis palpebris occurrunt oculi ab ocultando dicti. occultantur.n. inter palpebras/ad quos videndos: ſcinde primo os frontis in di recto ipſoꝝ: taliter/vt ſaltem alterum eoꝝ videas modo infra di cendo: notando primo neruũ ſuum qui opticus eſt dictus: qui perforando ipſius tunicas verſus centrũ ipſius tendit:& inter cõiunctiuã & corneã eſt notabilis pinguedo/& caro glandoſa: ſuſcipiens humiditates: ſicut facit caro glandoſa radicis linguę: quas extrariuat interdum per naſum:& per foramina quæ ſunt in palpebris ante dicta: quibus mediantibus tam pin guedine/q̃ humiditatibus ſeruantur oculi ab exſiccatione.

¶ Ibidem ſunt etiam ſui proprij muſculi / qui ſunt ſeptem / quoꝝ vnus mouet ſurſum/alter deorſum:& vnus alius dextrorſum/& alter ſiniſtror

ſum:& duo tranſuerſaliter tendẽtes mouent circulariter: ſeptimus vero eſt prope neruũ opticũ/quẽ ſubſtinet:& eleuat:& ipſum tueť a latitate: dum oculi firmãtur in intuitu cõtinuo:& ideo hic ſolus firmat oculũ/iſtũ muſculũ aliqui dicunt eſſe duplicatũ:& aliqui triplicatũ:& hi omnes muſculi habent ſuos neruos a ſecundo pari neruorum cerebri.

¶ Viſis prædictis ſepara muſculos/pinguedinẽ prædictã: ſimul & carnẽ glandoſam a ſuis pelliculis/quæ ſunt realiter quattuor. Ponuntur tamen cõmuniter ſeptem/quia differunt aliqualiter ſubſtãtia/ſitu/colore/figura/& quantitate:& complexione/colligantia tamen non differunt: differunt etiã aliqualiter in iuuamentis.

¶ In iſtis pelliculis/quę mẽbranę: & oculorũ tunicæ vocantur / ſunt tres humores/aliqui tamẽ addunt quartũ/quẽ ęthereum vocant.

¶ Tunicarũ igitur iſtarũ primo ante incipiendo / occurrit coniunctiua/ ſic/dicta/quia coniungit oculũ capiti:& hæc oritur a pericraneo:& a pãniculo circũoſſali:tegente inferiora faciei oſſa. Immediate tamẽ oritur a pellicula intrinſeca palpebrarũ:orta a prędictis pãniculis:oriť etiã aliqualiter a picraneo tegẽte orbitas oculorũ:& hęc ſola eſt verę vna tunica.

¶ Iſta cõiunctiua tamẽ nõ tegit ante totũ oculũ/ſed in loco vbi ipſa deficit:ante oculũ:in medio/eſt ſecunda tunica/quæ quia diaphana eſt vt cornu/cornea nominatur/hæc ſecundũ aliquos quattuor habet tunicas exiles: vt compertũ eſt in ſuis vlceribus.

¶ Huic cornee verſus poſterius eſt vna tunica non lucida/ſed opaca:& dura. Ideo Sclirotica dicitur/quę poſterius tegit totũ oculũ. hæc tamẽ eſt maior cornea:& iſtę duæ ab aliquibus ponuntur pro vna/ſolum ꝓpter colligantiã/quia ambę oriuntur:ſeu alligantur durę matri.

¶ Poſt iſtas etiã ante incipiendo/eſt vna tunica dicta vuea: & coronoydea:& foraminalis/ quia eſt perforata ſicut corona: & ſicut granũ vuę: quãdo remouetur a ſuo ſuſpenſorio/ſeu racemo:& ſuũ foramẽ vocať pupilla. Suus color eſt varius:ſed ſæpe niger:& iridia s:ſeu lazuleus.

¶ Huic verſus poſterius alligatur vna tunica/quæ eſt fere ſimilis magnitudinis qualis eſt vuea:& etiã eiuſdẽ coloris:& hæc vocať ſecũdina / qa ipſa:& etiã vuea oriuntur a pia matre ſecundina dicta/ vel vt aliquibus placet:hæc ſecundina nutrit oculũ/ſicut ſecundina fœtum.

¶ Inter ſecundinam/& vueam eſt humor dictus albugineus/ qui indirecto pupillæ venit vſq; ad corneam: & ibidem hic humor eſt lucidus/ clarus magis q̃ alibi:& ideo aliqui dicunt/ꝙ hic humor dicitur ęthereꝰ & ſic ponũt quattuor humores:& quia iſtæ duæ prædictę tunicæ/oriũtur a pia matre/aliqui dicunt ipſas duas/eſſe vnam ſolam.

¶ Poſt iſta: tunicas ſunt duæ alię/vna anterius/alia poſterius/ quæ eſt

maior anteriore/anterior vocatur Aranea/posterior Retina: Aranea est subtilis densa tamen: lucidior adamantina gema/Retina etiam est subtilis/sed non lucida vt Aranea.

¶ Inter has sunt duo humores/versus posterius & a lateribus: est humor vitreus/qui assimilatur vitro liquefacto: est tamen aliqualiter densus: & viscosus / in parte cuius anteriori locatur humor cristalinus / sicut locata est gema in annulo / humor vitreus est longe maior cristalino/ sed cristalinus est durior vitreo: & lucidus est vt gema. Istę etiam duæ antedictę tunicę oriuntur a neruo optico secundum Authores: & ideo ponuntur pro vna/quę tamen si sint vna vel duę: sicut etiã alię: parũ cõferunt medico: Et nerui optici secundum aliquos sunt notabiliter perforati: hoc tamen negat sensus in mortuo animali: Cętera diximus oculis spectantia in cõmentarijs nostris.

¶ Ex prædictis visa est oculorum substantia/sunt siti in suis orbibus.s. in duobus foraminibus magnis in fronte locatis/& non sunt multũ extra eminentes/ne lędantur ab extrinsecis/& propter hoc habent supercilia extra eminentia: & inferius ossa pomoꝶ faciei. Suus numerus/colligantia/figura: & quantitas patent.

¶ Sua complexio propter humores ponitur frigida & humida: & propter panniculos ponitur frigida/& sicca: & pro multitudine spirituum ponitur calida. Sua iuuamenta sunt omnibus nota. Passiones omnium modorum patiuntur. Sua propria passio / est visus ablatio / diminutio/ & corruptio.

¶ Si hęc omnia non potes videre in vno oculo/vide in ambobus: vide saltem in vno musculos: & carnem glandosam cum sua pinguedine / simul & coniunctiuam/in alio vero vide tunicas: & humores. Docta tamen manus difficiliora perquirit.

¶ De Auribus.

POst oculos occurrunt aures/sic dictæ ab hauriendis vocibus / vel quia audes sunt vocũ/ & tã chartilago ipsaꝶ: q̃ foramina dicunt aures: sua pars suprema exterior dicitur pina/vel pirula.& lob⁹/ inferior vero fimbra & lobus: vbi sunt certę venæ notabiliter fluentes/ si soluantur/sua pars interior dicitur scaphus.

¶ Sua substantia est chartilaginea/vt sit ab extrinsecis tuta: & sonora: motu vt plurimũ caren:/ in ipsaꝶ ima parte: aliqui putant esse virtutẽ memoratiuã. Ideo volentes memorari ipsas partes cõfricant: veritas est/ ꝙ illa concauitas postrema primi vẽtriculi duplicati cerebri/in qua ego pono virtutẽ memoratiuã: tendit oblíq̃ versus aures: & forte ꝙ propter hoc confricatio talium partium iuuat memoratiuam.

¶ Hæc membra teguntur cute/aliquam tamẽ habent carnem: firmissi- me vnitam suæ cuti / in ipsis non est sensus nisi diminutus. Sua figura est omnibus nota / sunt anfractuosæ: sicut conchiliæ: vt melius sine impetu inundet in ipsis aer faciens sonum.

¶ Suum foramen est in ossæ grossiore quacunqꝫ alia parte cranei. Intra quod est certa vacuitas: quam claudit quidam panniculus subtilis: & so- lidus / ſm aliquos ortus a neruo auditiuo / qui est ex quinto pari neruo- rum cerebri.

¶ In prædicta vacuitate/quã ante uelat prædictus pãniculus: est aer im- plantatus/qui suscipit species auditus/quas dat neruo auditiuo dilatato in pãniculum/qui vocatur miringa auris: & tũc sensus auditus cõprehendit vndam vocalem: & omnem alium sonum ipsi aduenientem.

¶ Et huic panniculo intra prædictam vacuitatem adiacent duo ossicula parua/apta moueri ab aere ibidẽ proximo moto/quæ in suo motu se inui cem percutiunt/ a quibus ſm aliquos causantur omnes species soni: plus & minus ſm aerem extrinsecus motum.

¶ Sunt aliq volẽtes p̃dictũ pãniculũ oriri a pia matre/quæ trãsit cũ ner- uo auditiuo ad p̃dictã vacuitatẽ: De suo tñ ortu vide cõmentaria nr̃a.

¶ Ad hæc bene videnda requiritur Docta manus/cũ tenaculis falce ser- ra: & maleo apto/ quia prædicta: tam neruus/qui venit ab intrinseco: q̃ miringa/ quæ est versus foramen auris/ cum ossiculis prædictis: cum Diffi- cultate videntur.

¶ Ex prædictis visa est intrinseca/& extrinseca auris substãtia: suus situs/ quantitas/figura/numerus: & colligantia patent. Sua cõplexio est frigida & sicca. Sua iuuamenta est omnibus nota. Passiones omnium modoꝝ pa tiuntur. Sua propria passio est lęsio virtutis auditiuę.

¶ De Mandibulis superioribus.

Visis auribus / ne aliqua pars capitis intacta maneat / ad superio- res mandibulas venio/ quæ postpositæ sunt prædictis membris/ melioris ordinis gratia. Istis mandibulis sunt tantum Duo propria ossa sub naso: & per longum palati vnica cõmissura Diuisa: in quibus sunt Dẽtes: qui sunt/figura/nomine/& numero similes illis: qui sunt in inferio- ribus mandibulis.

¶ Secundũ aliquos hę mandibulę superiores. xij. & pluribus sunt consti- tute ossibus: improprie tamen: qa oculoꝝ: & ossa paris: & primoꝝ faciei: & alia ossa addunt: Duobus ante dictis ossibus.

¶ Harum mandibulaꝝ substantia/numerus/quantitas/situs/figura/colli gantia: & complexio patent. Sua iuuamenta sunt/quæ inferioꝝ: & quæ palati. Passiones omnium modoꝝ patiuntur.

De Anfractibus supra Palatum.

A Faucibus supra palatum ad foramina nasi est via ampla: per quã cõtinue spirat: & respirat homo: huic supius versus sunt certę Camerculæ/ Anfractus / seu Cauernæ: sub colatorio infra embotum cerebri positę: quarꝫ parietes ossosę/subtiles/& pelliculosę sunt: hic ꝑ nasi foramina/& per fauces ad os: cerebri grossa excremẽta extrariuantur.

¶ Ad ista bene vidẽda: viso prius magno foramine ossis basilaris ꝑ quod descendit Nuca: & bene inuestigatis illis sphondylis colli: quos cũ capite eleuasti: serra/vel falce diuide os basilare per mediũ vsq; ad palatũ inclusiue: & prædicta omnia optime videbis.

¶ De Anatomia Extremorꝫ.

EXpedito capite: in sectione communi primo occurrit pars colli posterior: tenon/& ceruix dicta: cuius situs est ab ossę capitis basilari: vsq; ad septimũ sphondylum: a capite inferius descendendo inclusiue.

¶ Hæc pars habet partes contentas/& continentes: cõtinentes sunt cutis/musculi/pãniculi/& sphondyli.

¶ Contentę sunt membranæ nucam tegentes/ ipsa nuca cũ suis neruis: venis / & arterijs.

¶ Continentium aliæ sunt extra/aliæ intra/quæ sunt extra: aliæ superiores: aliæ inferiores/& aliæ medię.

¶ Exteriores supiores vocantur ab aliqbus fontanella colli: & est locus vbi primus: & etiã secundus sphondylus copulantur capiti. Hic locus ab Auicẽ. 4. primi vocatur Alchadam: in quo dãtur cauteria multa ad diuersas capitis dispositiones: & ibidem etiã ponuntur setones.

¶ Sua pars infima ab Auicen. dicitur Alchael: siue Alchel: & pars media inter hæc vocatur nocra.

¶ Ab Alchael vsq; ad Alchadã inclusiue: inter quẽlibet sphõdylũ: dant̃ cauteria actualia pueris: ĩ ꝓseruatiõe ab Epylepsia: & ẽ remediũ singl'are.

¶ Inter partes cõtinentes exteriores: etiã ponitur cutis primo occurrẽs/ quæ est excorianda: vt alię partes exteriores cõtinentes videantur. s. musculi: qui in hac sectione postponuntur ꝑꝑ cãm: dictam in Anatomia partium anteriorꝫ colli: qui tamẽ excoriando possunt inuestigari aliquo modo confuso: & ipsos abijciendo/notando prius ipsorꝫ quantitatẽ/substantiam/situm/complexionẽ. & figuram: postpositis: numero/colligantia: & ipsorꝫ iuuamentis: quæ integre non possunt cõprehendi: ꝑꝑ antepositam sectionem capitis: & partium anteriorꝫ colli: quibus visis: occurrunt colli ossa: inter partes continentes anteriores posita.

¶Hæc ossa sphondyli dicuntur:& sunt septem/qui sunt subtiliores cæteris:quia debent esse leues/ne grauent corpus:& sunt tales/quia Nothos:nuca corrupte dicta:est grossior ibidem/quę descendendo semper subtiliatur:qa dimittit partē suę substantię pro quolibet sphondyli.Prim⁹ tñ sphondylus capiti vnitus:in parte postriori est grossior alijs sex: hēt tñ latius foramē:& maior pars sphondylū vsq; ad os sacrū habet alas:& simenia/qbus hic primus caret/vt caput possit melius flecti ad posteri⁹: & ne laceret neruos iuxta se a nuca exeūtes. In isto ēt sphondyli versus supius sunt duę foueę/in qb⁹ intrāt duę buccellę ossis basilaris:iuxta illud magnū foramē:p quod exit nuca:Hēt etiā duas alias foueas fere similes versus inferius:in qb⁹ ingrediunī duę buccellę secūdi sphondyli:licet sint aliq dicētes istas buccellas esse ī primo sphōdyli:& ingredi in secūdo.Primus sphondylus p ligamēta fortia vnil capiti/sup quo flectit lateraliter.

¶Post primū sphondylū sequitur secūdus:qui differt ab oībus alijs:in figura.Hic.n.sphondylus in suo sumo habet certū additamentū / quod Hyp.nominabat dentē:a Gal.vero vocatur piroydea propter suā formā acutā:& hoc additamentum ingreditur in certā foueā/quæ est in primo sphondyli:distincta a foramine/p quod exit nuca: & propter hoc caput tute mouetur ante/retro:& secundū rotondū seu obliquū:absq; dislocatione sphondylorum prædictoꝝ : quæ esset facilis:si ipsi non resisteret prædictū additamentū/quia iunctura secundi sphondyli cum primo:est laxior omni alia:in tota spina reperta.Aliæ etiam spinę colli iuncturæ: sunt laxiores suis inferioribus:& habent sua ossa simenia:bifurcata : & parua/ne grauarent corpus.

¶Post sphondylos colli:sequuntur duodecim sphondyli:quibus vniunī vtrinq; duodecim costæ:& isti vocantur sphondyli dorsi.

¶Post istos sequuntur quinq; sphondyli lumbares & renales dicti:& ibidem sunt Renes:& duo musculi dicti lumbi:istam regionē Auicē.vocat Alchatim:& hi sunt maiores alijs/& locus qui est inter supremū istoꝝ: & infimū sphondylū costarū a Gal.dicitur glutū:& ab Homero Acrusta. In ista regione alligatur diafragma.

¶ Post istos sphondylos sequuntur tres alij / qui non sunt sphondyli nisi improprie:& hi ab Auicē.vocantur sphondyli Alhauius:& ab Aueroe vocantur ossa Agit:& a Gal.os sacrum:& amplum : sed hoc os sacrū secundū Gal.constat ex quattuor ossibus / quibus continuantur ossa ancharū/quæ vtrinq; cum isto ossę sunt firmissime vnita:& mandato naturæ aperiuntur seu separantur ab inuicem in partu.Ista etiā ossa anchatum:aperiuntur in tali tempore in pectine:vbi etiam naturaliter in alijs temporibus sunt firmissime vnita.

¶ Post ista ossa pri⁹ posita ab Aui.tria sunt ẽt tria alia vocata/ossa Alhosos/& caudę:& sic in totũ cõiter veri:& nõ veri sphõdyli sunt nũero.xxx. quorũ oium substãtia: est ossosa cũ aliq̃li chartilagine: ĩtra suas iuncturas posita:& oẽs firmit̃ p ligamẽta sũt cõiũcti/ne ex motu facilit̃ dislocẽtur.

¶ Sua quãtitas/figura/situs/& colligantia: est cõspicabilis. Sua cõplexio patet/sua iuuamenta sunt tueri nucã:& suos neruos intra ipsos locatos: Sunt etiã fundamẽtũ totius corporis:sed principaliter hoc faciũt sphondyli renũ:& Alhauius.Passiones omniũ modorũ patiuntur.

¶ Ad hos sphondylos bene inuestigãdos requirũtur cimiteria:adiuuãtibus aliqualiter nostris sup Mundino cõmẽtarijs:& vt sua substãtia interior bene videat̃/simul & sua medulla cõiter nuca dicta/magna falce diuide sphondylos p mediũ:a capite vsq; ad caudã:seruãdo melius quo poteris nucã:& suos neruos illesam/facta tali sectione:sua ossa cõsiderabis & chartilaginẽ:& pãniculũ:ptẽ ipsorũ ĩtrinsecã tegentẽ:& etiã ligamẽta/q̃bus hæ vertebræ/seu sphondyli inuicẽ vniunt̃:his visis ad nucã rede.

¶ De Nuca.

INuestigatis sphondylis partes cõtẽtæ intra ipsos tã in collo:q̃ alibi videndę sunt:quarũ principalior est nuca cũ suis neruis: aliæ partes sunt duo pãniculi duri:& unus lenis/durior cęteris hęret ossib⁹:alter est loco duræ matris etiã durus:alter est lenis loco secũdinę/seu pię matris:oẽs circundantes ipsam Nucam & neruos.

¶ Substãtia nuchę est viscosa/humida cũ aliq̃li soliditate:& est siñs substãtię cerebri:parũ tñ durior:& quãto plus descẽdit/indurescit magis/nec est medulla: vt putãt aliq/sicut neq; cerebrũ.Sua figura omnibus patet.

¶ Suus situs/& locus:est ab infima capitis pte:descẽdendo vsq; ad secũdũ supremũ sphondylũ renũ inclusiue:& istũ locũ nõ trãsit/sed ab isto loco ĩfra. Tota nuchę substãtia:ĩ multos diuidit̃ neruos/q descẽdẽdo vsq; ad vltimũ caudę sphondylũ p ipsos diuidunt̃.Numerus/& quãtitas patẽt: colligat̃ oib⁹mẽbris/ad q̃ vadunt sui nerui.Colligat̃ etiã hepati: & cordi mediãte Aorta & chili:p certas minimas venas:& arterias:ad ipsam tẽdentes p foramina sphondyliũ. Hæ venę & arterię pforãt pãniculos prędictos duros:ipsam circũdãtes:& ingrediuut̃ pãniculũ lenẽ a pia mr̃e ortũ/qua mediãte ipsi hęrendo vt substẽtentur nucã nutriũt/& vitalitãt. Sua cõplexio cõiter ponit̃ frigida/& sicca:aliqui tamẽ aliter sentiunt.

¶ Sua iuuamenta sunt: vt ab ipsa vadant nerui ad mẽbra nõ in tanta distantia/sicut si venirent a cerebro: & vt nerui sint magis distincti se inuicẽ nõ impedientes:& vt sint sicciores/& ne ex sua lẽsione ĩmediate lędat̃ cerebrũ/& etiã si nõ esset nuca/cerebrũ esset maius/& nimis grauasset mẽbra inferiora,Passiones omniũ modorũ patitur,

De Neruis a Nuca ortis.

QVid sit Neruus/alibi diximus/nõ solũ ipsoꝝ substantiã sed figurã & complexionẽ. A capite igitur ad vltimũ spinę dorsi descendendo/sunt nerui a Nuca orti/ & hi sunt .xxxj. par/ & vnus neruus sine sotio/numerando sic. Primũ par neruoꝝ exit a primo sphõdyli/vnus neruus est a dextris/alter a sinistris/sicut sunt etiam semp in omnibus alijs sphondylis. Et secundum par exit ab intermedio primi & secundi sphondyli. Et similiter est tertium par inter secundum & tertiũ sphõdylum colli/ & descendendo quilibet sphõdylus habet vnũ par neruoꝝ ipsi correspondens: aut in orificio sui sotij / aut in orificio sibi proprio/sed vltimus sphõdylus Alhouius/qui est cõtiguus primo ex tribus ossibus Alosos/siue caude: habet suũ par neruoꝝ/sicut & sphondyli sibi superiores. Sed inter ipsum/& primum de sphondylis Alhosos: est aliud par neruoꝝ: & propter istud par duplicatũ sunt triginta vnũ par/& vnus neruus impar: quia descendendo inter primũ sphondylũ/ & secundũ: est vnũ par: & inter secundũ/& tertiũ est etiã unũ aliud par: ab vltimo vero ossę/quod proprie cauda dicitur/exit vnus solus neruus: & vt sic sunt triginta sphondyli veri & nõ veri/& vnus neruus impar.

¶ Istorum colligantia est notior a quo q̃ ad quẽ: & colligantur maiori parti membroꝝ habentiũ motum/suus situs & quantitas patet: sicut & numerus. Iuuamenta istorum neruoꝝ sunt date motũ & sensum. Passiones omnium modorum patiuntur.

¶ Ex prædictis patet ꝙ in humano corpore sunt triginta octo paria neruorum/& vnus neruus/qui in totum sunt septuaginta septem / exceptis illud duobus qui vadunt ad nasum pro virtute olphatiua / qui cõmuniter non nominantur nerui: quia sunt molles nimium. Ego tamẽ voco ipsos neruos/inquantum sunt organa sensus odoris/& vt sic sunt septuaginta nouẽ: quoꝝ .lxiij. veniunt a nuca : &.xiiij. à cerebro vel.xvj. cõnumeratis secum caruncul[?]s mamillaribus: de quibus supra dictum est in anatomia neruoꝝ cerebri : qui postea ad infinitos ramos : & villos terminantur/quos nõ cõprehendit sensus: & sunt isti.s.

Nerui a cerebro venientes sunt paria septem/seu octo.

Nerui nuchæ colli sunt paria octo.

Nerui nuchæ dorsi seu costarum sunt paria duodecim.

Nerui nuchæ renum/seu Alchatim sunt paria quinq̧.

Nerui nuchæ Alhouius sunt paria tria.

Nerui nuchæ Alhosos cũ duobus neruis inter sphondylos Alhosos & Alhouius sunt paria tria: & vnus neruus impar a cauda exiens.

¶ In ista figura potes faciliter videre numerum ſphondylium/ & vides qualiter a ſubſtantia primi ſphondyli exeunt duo nerui: vnus ab vtroq; latere: & numerum neruorum potes notare in extremitate linearum in tali figura poſitarum.

¶ Nota tamen lector q̄ iſta figura non habet veram ſimilitudinem cum ſphondylis niſi in numero: ſed ſua vera figura videtur in veris ſphondylis exſiccatis in cimiterijs.

Vnus neruus ſolus.

De Anatomia manuū.

VIsis prædictis ad venas manuum flebotomari solitas primo deuenio/cum quibus etiam videbimus chartilagines/ ossa medullā/ & vngues / postpositis talium membrorum musculis:qui in cōmuni sectione non monstrantur. Musculorum tamē notitia est Chirurgicis maximum iuuamentum:teste Auer.primo colliget:& ideo/quia in præsenti non possunt monstrari/ponemus in fine operis certas imagines aliquos musculos/maxime exteriores demonstrantes. Ponemus etiā imagines ossa principalia indicantes.

¶ Primo igitur occurrunt duo membra lateraliter locata/quæ ab humeris vsq; ad extremitatē digitorum: Magnę manus a Gal. sunt vocatæ: hæc membra de pręsenti tres habent partes.

¶ Prima pars a superiori incipiendo cōmuniter dicitur adiutoriū:supra quod est spatula/quæ etiā ab aliquibus ponitur in magna manu.

¶ Sub prima parte adiutoriū dicta:est secunda dicta brachiū: & inter has est iunctura dicta cubitus: cōmuniter tamē brachiū a multis sumit pro prima/& secunda parte antedicta.

¶ Sub secūda est tertia pars:parua manus dicta:& ista est proprie manus/ab emanādo dicta/quia ab ista parte fere omnia artificia emanāt. Inter istā:& secundā: est vna iunctura ex pluribus ossibus composita/ dicta arabice Raseta:& Ascam:& gręce carpus.

¶ Istis notatis:excoriabis totam cutē magnæ manus cum diligentia a collo vsq; ad digitorum extremitates/& videbis primo venā Basilicam.i. Regiā/antiqui ante Arist.istam venā vocabat Iecorariā:& adhuc seruat illud nomen/quia cōmuniter dicitur vena hepatis:dicitur etiā Ascellaris/seu Axillaris/quia vt supra patuit in Anatomia venarum: hæc vena transit per Ascellam.

¶ Est.n. Ascella locus ille vtrinq; cōcauus/q est infra humeros:in parte laterali inter supremā partē pectoris:& supremū adiutorij/qui qa inrespirabilis est:in multis grauiter olet:minime.n. euentatur teste Arist. in proble.in his locis est notabilis pars carnis glandosæ:quę suscipit cordis aliqua excremēta:sicut & carnes quę sunt circa inguina:& in collo circa guidez nō multū distātes ab auribus/ quę suscipiunt supfluitates hepatis:& cerebri:& ista loca vocātur emulctoria cordis hepatis & cerebri. Istæ & carnes sunt stragulū magnis venis circa ipsas locatis.

¶ Hęc vena Ascellaris & basilica dicta: descēdit p iteri⁹ & īferi⁹ brachij cū arteria sibi sotia vsq; ad certā distātiā: deide vena notabilit sola:māifestat circa iūcturā cubiti ī pte intrinseca:& ibidē flebotomat:& cōfert principalit morbis pectoris/qa īmediate est vnita venis nutriētib⁹ suas ptes.

¶ A collo vero p exteri⁹ab humeris ad istã iuncturã:p adiutoriũ transit vna vena dicta spatularis/humeralis/& cephalica: quæ etiã circa iuncturã cubiti flebotomatur/quæ principaliter confert morbis capitis/& colli/quia imediate vnitur venis guidez.

¶ Inter istas est vna vena transuersaliter tendens ab vna ad aliam/a quibus suscipit indifferenter sanguinẽ: hæc vocat nigra/cõmunis:& media/quia euacuat a mẽbris capitis:& pectoris/& cõsequenter a tota suprema parte: qua mediante euacuat etiã ab inferioribus.

¶ Et cephalica vt plurimũ sola directe descẽdit: vsq ad paruã manũ/inter indicẽ & pollicẽ/& vocat ab Albucasi/& a Raxi:& etiã a me: vera funis brachij:& a Cauliaco/& a Canamusali: dicitur cephalica ocularis. Hæc incisa confert capitis morbis: propter colligantiã cũ cephalica prędicta:& etiam propter directionem.

¶ Basilica vero etiã sola descendendo fere vsq ad manũ p interius:& inferius/obliquatur versus exterius circa paruã manũ/quæ emittit a se ramos inter minimũ:& annularem digitũ/& hæc incisa euacuat a pectore: basilica prædicta mediante.

¶ Inter istas duas venas paruæ manus: sunt ut plurimũ rami aliqui inter indicem:& mediũ:& inter mediũ/& annularem/qui incisi stant loco venę cõis: sed ram⁹: q est inter indicẽ/& mediũ: plus participat cũ cephalica:& q est inter mediũ:& annularẽ: plus participat cũ basilica.

¶ A cephalica supra cubitũ p exteri⁹brachij: descẽdit vna vena a multis etiã funis brachij noiata/q̃ vt plurimũ terminat in venis p̃dictis a lateribus medij digiti existẽtib⁹:& hęc funis brachij nõ est i vsu flebotomãdi: posset tñ secari necessitatis cã:& educeret a capite/q̃a cephalicę ẽ cõtinua.

¶ Sępe ẽt a vena cõi/q̃ est i curuatura cubiti/erit vn⁹ram⁹: q sol⁹ absq ramo cephalicę p̃dictę descẽdit iter pollicẽ/& idicẽ:& iõ aliq dixere istũ ramũ icisum cõferre i morbis: in q̃b⁹cõfert vena cõis prædicta.

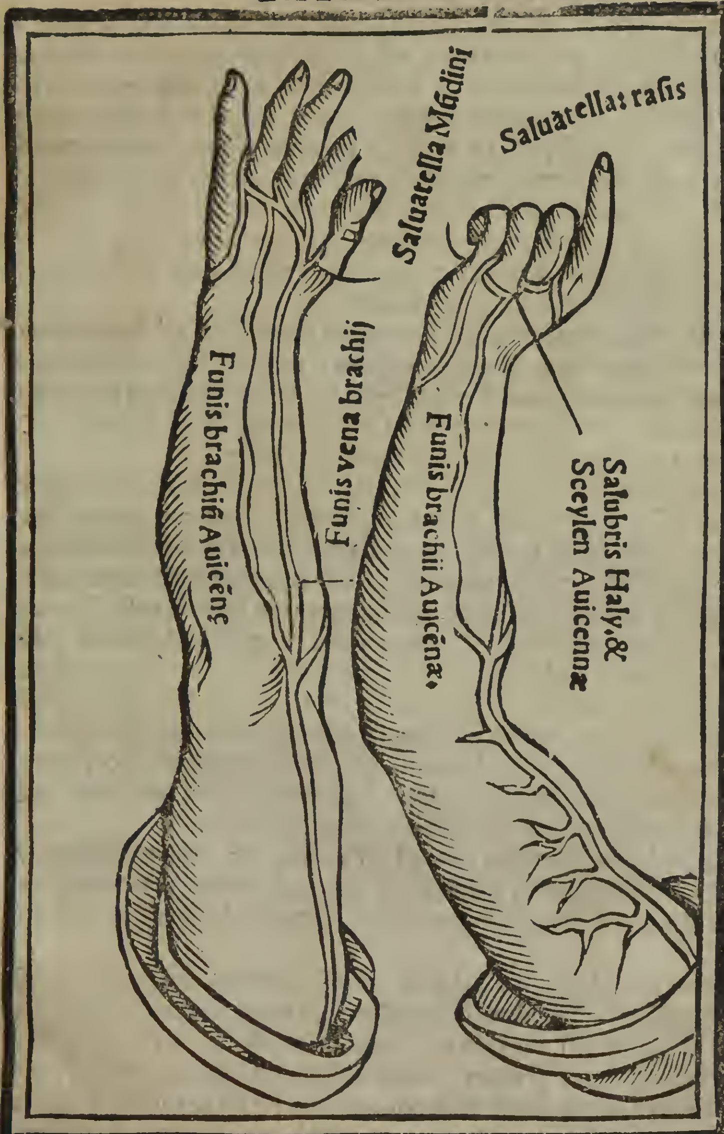
¶ Sæpe etiã ab ista vena cõi inter indicẽ & pollicẽ nõ descẽdit aliqua vena:& hoc ego pluries notaui/nõ solũ in ista/sed in multis alijs venis: vidi ipsas & etiã arterias variare situm: & in aliquo indiuiduo sui rami sunt defficientes:& in aliquo superfluentes.

¶ Sæpe etiã inter indicem & pollicẽ/est ramus cõpositus ex ramo cephalicę:& ramo venę cõis:& tunc euacuat a cõi:& a cephalica:& magis a cephalica q̃ a cõi: ꝑpter maiorẽ directionẽ. Directio.n.venaꝝ ad mẽbra multũ cõfert ad euacuationes: teste Gal.in lib.de flebotomia.

¶ Et hæc de pręsenti sufficiant de venis manuũ: ad quas bene inuestigãdas: cõsiderande sunt infraposite imagines: in quibus videntur situs & nomina aliqua venaꝝ principaliũ: sequuntur imagines.

Hic vides in vna figura uerã funẽ brachij ab humero tẽder dire cte vsq; ad indicẽ & policẽ q̃ vocat saluatella a Mũdino i mãu pua & a Dino & ab Vgone & a seq̃cib⁹ sceilẽ/q̃ ab Auic. hẽt p vno ramo venę cõis & vides i ambab⁹ figuris q̃ lit basilica ẽ i pte domestica brachij: & eã nutrit/& q̃ lit ab ea obliq̃t vn⁹ ram⁹ versus ptẽ siluestrẽ man⁹ ppe iũcturã: q vadit it minimũ & ãnularẽ: & vocat ascelaris a galie. & a seq̃cib⁹: q a ẽ ram⁹ ascelaris seu basilicæ: & istũ ramũ int minimũ & ãnularẽ videbis i subseq̃ti figura: vides ẽt in istis duab⁹ figuris/venã cõem: q est ramus inter cephalicã & basilicã/seu ascelarẽ: & vides q̃lit a cõi vena vn⁹ram⁹ igredit illũ ramũ venę cephalicę desc̃ẽdẽtis q̃ tmiat it idicẽ & policẽ q̃ ab Albucasi dr̃ fũis brachij & ẽ ab alijs vt. S. patuit

¶ In istis figuris vr̄ loc⁹ saluatellę mū dini/& locus saluatellę rasis: & locus sceylē Auic. & loc⁹ salubris Haly: & locus illi⁹ rami basilicę q terminatur i ter minimū: & annularē: quā venā rasis vocat saluatellā:& vr̄ qualiter illa vena quę dr̄ funis brachij ab Auic.terminatur circa digitū mediū in ramo venę quę dr̄ sceylem ab Auic. & salubris ab Haly in hac etiam figura videt qualiter vera funis brachij est ram⁹ cephalicæ q terminat īter idicē & policē:& i istis venis sūt picti:& ēt i alia figura aliq rami pui q dissemināt p musculos brachiorū & māuū & oīs vēa nr̄i corpis hēt illos/q tādē terminā ad capilares venas:& q̄uis q̄libet vēa i istis figuris picta nō hēat illos/hoc tñ nihil refert.

Visis venis saltem in vna manu/quia sufficit/ omnia sua ossa sunt denudanda/cum quibus etiam est videnda spatula:facta vt ma nus ab ipsa substentetur:& ne adiutorium alibi cum pectore sit continuũ/quia facilitas operationis manuũ vnius ad alterã destrueret: & fieret angustatio:& fuit separata a costis propter suum fortem motũ & quia sic locata melius tuetur membra pectoris versus posterius : & fuit lateralis:ne in motu obuiet sphondylis/versus quos est subtilis/& lata vt spata:ideo vocatur spatula/sua pars versus adiutoriũ est grossa/ in capite cuius est certa cauitas.pixis dicta/in qua reuoluitur extremitas superior rotunda adiutorij:dicta vertebrum.

¶Os spatulæ ibidem habet duo additamenta/unum est ad superiora: & posterius/quod ligatur cum furcula superiore pectoris:& vocatur rostrum corui/cuius iuuamentum est prohibere ne adiutorium ad superiora de suo moueatur loco:Aliud de dictis additamentis est interius & inferius:quod etiam dislocationem adiutorij prohibet.

¶Hoc os supra sui dorsum habet substantiã triangulatã:cuius basis est versus posterius:& sua eminentia est versus interius/ne dorsi superficies eleuet in acutum:& de facili lędatur:in cuius extremitate est chartilago.

¶Aduerte ꝙ chartilago est duplex/vna quæ omnino est durior ossæ quacunꝗ alia parte animalis:& hæc est in extremo latiori ossis spatulæ:& in pectore & in epyglotti: & etiam alibi in multis locis:est etiã una alia chartilago durior ista/quę tamen est mollior ossæ:& hæc est in extremitatibus ossium magnarum iuncturarum : qua ab Auicẽ. vocatur Alaguahic:hæc immediate hæret substantiæ ossium/alia vero chartilago in prædictis iuncturis hæret isti Alaguahic:& chartilagini molliori ante dicte postea ĩmediate hærent in iuncturis ligamenta/ossa inuicem ligãtia:& hæc optime videntur in ossibus vltimate decoctis.

¶Visa spatula vide os adiutorij / quod est maius de ossibus manus / cuius figura est omnibus nota: aliqualiter curua in cuius concauitate: sicut & in alijs multis ossibus est medulla / dicta medulla : quia est in medio ossium.

¶Medulla enim teste Arist.secundo de partibus animalium:est alimẽtum sanguineum:& est cõcoctum:cõtentiꝗ excrementũ: & Auicẽ. prima primi dicit ossa nutriri ab ipsa : & hinc cognoscitur artificiosa natura/quæ cum non habeat semper venas aptas pro ossibus/in suis poris: & concauitatibus ponit suum alimentum:& si est etiam superfluitas: in ipsis ponit etiam excrementum/cum non habeat alium locum prædictis accõmodatum.

¶Extremitas inferior ossis adiutorij duas habet eminẽtias/quibus cõiungitur duobus focilibus brachij / faciendo cum ligamentis fortibus

iuncturam cubiti:& in cauitate/quæ est inter prædictas eminentias/ingreditur extremitas focilis inferioris/quod est maius superiore quæ est curua/vt iunctura sit firmior/propter quasi continuos/& fortes motus huius iuncturę/quę propter hoc etiã raro dislocatur:& si dislocatur cum difficultate in pristinũ gradum reducitur.Focilia brachij sunt etiã cõcaua:quia omnia ossa vel sunt intra cõcaua vel porosa:vt sint leuia/ne grauent corpus.

¶Et extremitates istorꝝ fociliũ:& omniũ ossium: & iuncturarꝝ manus/& pedis/sunt grossiores q̃ in medio/quia in extremis debent esse magna ligamenta/propter iuncturarꝝ fortitudinẽ: & in medio sunt subtilia : vt cedant locũ corporibus musculorum / qui necessario propter multiformes motus/debent esse multi & magni.

¶Post ossa brachij sunt ossa rasertę/ siue carpi/ quæ sunt octo propter multitudinẽ motuũ:& etiam propter aliud.

¶Postea est parua manus/pars cuius interior sine digitis vola:& palma vocatur:pars vero ipsius exterior teste Arist.primo de histo.nomine caret:sua ossa sunt quattuor/excepto pollice/alijs digitis correspõdentia/ex quibus cõponitur pecten manus:& procarpũ/seu procarpiũ:& antecarpũ/& metacarpũ:sunt tamẽ aliqui qui volunt/ꝙ primum os digiti pollicis sit in Raseta:& ut sic pollex nõ habet nisi duo ossa : & aliqui dicunt/ꝙ primũ os pollicis est in pectine manus.

¶Post pecten sunt digiti:primo est pollex/qui habet duo ossa extra volã:postea est index sibi proximus/iuxta quẽ est medius longior alijs postea est digitus medicus:& annularis dictus:postea est minimus auricularis nominatus.Hi quattuor habent tres iuncturas : & tria ossa: & etiã pollex iudicio meo habet tres iuncturas:& tria ossa/ quia ego non pono primũ os ipsi seruiens/nec in Rasetta/nec in pectine.

¶In intrinseca parte digitorꝝ est notabilis caro/quæ est stragulũ ossibus/ne lędantur in continuis obuiationibus rerum durarꝝ/quas necessario tangunt in operationibus manuũ. A lateribus vero ipsorꝝ est minor caro:& minor in exteriori parte/quia istis partibus non obiuuant lędentia in suis operationibus sicut intra manum.

¶ Cordæ istorꝝ digitorũ maxime exteriores ingrediuntur iuncturam suã superius:& quilibet digitus habet cordã/de quibus in præsenti non fit sermo/quia nõ possunt videri sui musculi quorum aliqui sunt in alio in brachio locati:& cordę aliquę ad digitos veniunt a ceruice/vt latius diximus de digito annulari in cõmentarijs super Mundino.

¶In magna ergo manu sunt.xxxi.ossa/exceptis ossibus sisamijs:quę replent aliquas iuncturas:& primo est os spatulę/postea os adiutorij: postea duo focilia brachij/&.8.Rasetę/&.4.pectinis/&.15.digitorum.

¶ In fine ossium digitorũ sunt vngues/quarũ iuuamenta sunt ad deco rem manus & ad tutellã extremitatis digitorũ:& ad capienda minuta:& vngues generantur ex superfluitatibus:sicut & pili:ideo cõtinue crescũt: etiã mortuo homine:ex prædictis patet manuũ substantia/ situs/numerus/figura:& colligantia ac sua quantitas patent:sua complexio est qualis sunt suæ partes.Sua iuuamenta non possunt describi.Sunt.n.organorum organa:passiones omnium modorũ patiuntur.

¶ De Anaromia Pedum.

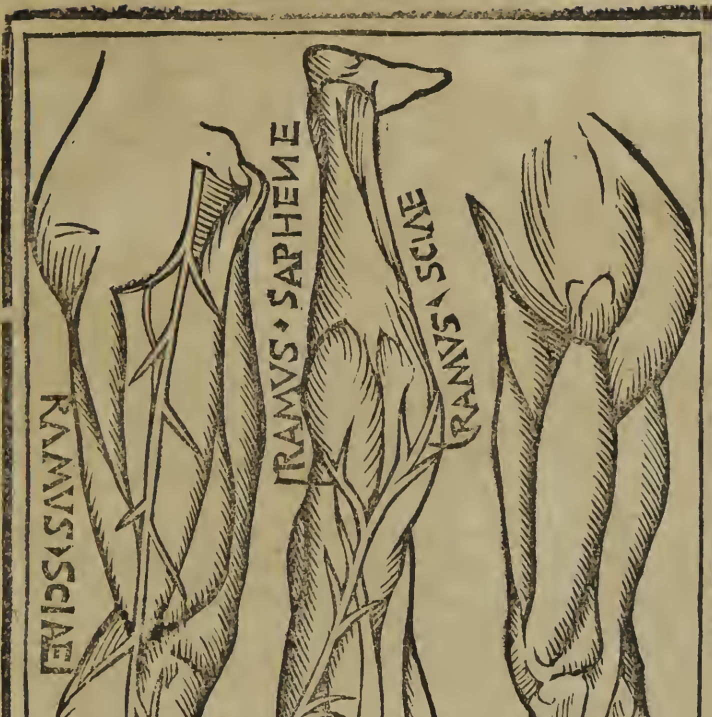
VIsis manibus vide & pedes/saltẽ vnum/qui sufficit,in ista sectione:sicut & vna manus:pes igitur diuiditur in magnũ & paruũ/ sicut & manus teste Haly & Gal.& pes teste Haly:hẽt quattu partes/prima pars dr̃ ancha/Secũda coxa/tertia crus/quarta pes paru⁹.

¶ Et primo est ipsius cutis excorianda vndiq3 a sumo ad imũ/In parte cuius intrinseca sub cute ab inguinę per coxã descendendo: est vnus notabilis ramus venę chilis:qui cũ est subpoplite/vt supra diximus:tripartitur:vnus directe descendit perinterius vsq3 ad cauillam domesticã pedis:& hic vocatur saphena/qui in diuersis secatur morbis.

¶ Vnus alter obliquatur versus exterius p̱ surã & descendit ad cauillã syluestrẽ:seu exteriorẽ:& hic vocatur siciatica seu scia/qui secatus cõfert dolori scie:& huius bifurcationẽ nõ cognouit Mundinus/nec sui sequaces: & forte quod hic ramus cõfert dolori sciatico quia aliqui sui rami vniuntur cum ramis venarum nutrientium musculos & partem exteriorem coxę versus iuncturam scie.

¶ Inter istos ramos in Raseta pedis sunt venę:vtrisq3 prædictis ramis cõmunes/quę interdũ secantur:maxime si alter istorũ duorũ antedictorũ nõ reperiatur/q̄ sæpe cõtingit/ quia vt supra patuit venę nõn seruant eundem situm/nec numerum:nec etiam quantitatem.

¶ Inter saphenam prędictã:& etiã sciaticã sub poplite vsq3 ad pedem paruũ:descendit vnus ramus notabilis/qui mediũ tenet inter has q̄ põt secari loco deffitientię alterum prædictorum in infrascriptis imaginibus videbis prędictas venas saltẽ saphenã/& sciaticam.

¶ In istis trib⁹ figuris habes oēs vēas phlebotomari solitas ī pedib⁹ / & ī illa figura quę est in medio vides qualiter vna vena satis magna veniēs a parte domestica coxæ obliquaŧ descēdēdo: & sub poplite bifurcatur cuius vn⁹ ramus vadit ꝑ domesticam partē pedis/ seu cruris: q vocaŧ saphena vsq; ad pedē paruum. Alter vero ramus vadit per partē silvestrē pedis qui vocatur scia: & isti rami tā interiores ꝗ exteriores videntur in figuris lateralibus: qui phlebotomātur circa cauillam vel circa digitos pedum.

Vlsis venis pedis: musculi sunt remouendi totaliter ab ossibus/sicut & in manuum sectione factum est propter eãdem causam: notãdo circa inguina illam carnem glandosam: quæ est emulctorium hepatis: iuxta quã transit ramus prædictus venę chilis descendentis a quo fiunt saphena: & sciatica vena: & in tali carne imbibuntur materiæ superfluentes hepati: vt alibi diximus.

¶ Remotis musculis remanent pedis ossa: quorum a superioribus primo occurrens: dicitur os anchæ: quod os vtrinque est vnum: hęc duo ossa in posteriori parte/vniuntur firmissime ossi sacro seu ossibus Alhouius. In pectine vero se inuicem iungunt: Et tam anteq̃ retro: hæc duo ossa nutu dei aperiuntur in partubus: & propter partum hæc ossa sunt magis curua: & ampliora in fœmina q̃ in mare: & hæc ossa quattuor habẽt nominã/ante vocantur ossa pectinis/pẽnis/pubis/& femoris: & ad partem posteriorem vocantur ossa anchæ: & ad superiorem/& anteriorem vocantur ossa illij: & Alharthapha/& ad inferiorem in loco in quo est cõcauitas pixis dicta/in qua ingreditur caput ossis coxæ/superius rotũdum vertebrum dictum/vocantur ossa sciæ & acceptabulum.

¶ Istis duobus ossibus ancharum in parte posteriori adiacent nates/anitendo dictę: & sessus a sedendo/in istis partibus caro est densior/q̃ in cęteris mẽbris/ne premente corporis molle ossibus prętmatur: & istæ partes secundũ aliquos habent colligantiã cũ toto: ideo dicunt ventosas/& sanguisugãs ibidem applicitas esse ibidem vicarias flebotomiæ/& sũt obtusi sensus quia parum neruceæ sunt: & præstant inter alia iuuamẽtã requirem corpori sedendo: tuentur etiam Anũ a frigore & sunt ad decorem abscondendo locum excrementorum.

¶ Post istud os seu ossa anchę sequitur os coxæ/longum/interius plicatum: & exterius cõuexum: & grossum maius omni alio corporis ossę/ vacuũ/ut sit leuæ/in quo est medulla/sicut & in alijs magnis ossib⁹/& iunctura inter istud os/& os anchę vocatur scia: istud os hẽt duo additamẽta superi⁹/& duo inferius: sed sup̃iora sunt maiora/quorum vnũ ingredit̃ prędictũ pixidẽ ossis anchę in cuius cẽtro p̃ter alia ligamẽta/cũ uno ligamẽto cordoso/rotũdo/& duro firmissime vnit̃: ne de facili dissloccetur.

¶ Et sua additamenta inferiora iunguntur duobus focilis cruris/in p̃te quorum anteriori/est os planũ rotundũ Rotula dictũ & hęc omnia ossa inuicẽ ligantur firmissime per ligamenta: & hæc iunctura vocatur Genu cuius pars posterior vocatur poples.

¶ A Genu ad paruum pedẽ est crus/cuius pars anterior crea dicitur & posterior sura/in ista parte sunt duo ossa prædicta/quæ vocãtur focilia arundines/colla/tibię/& cãnę. Ista duo focilia differunt quantitate:

nam os in Domestica parte locatum/est longius/grossius illo/quod lo⸗catur in syluestri/& minus nõ cõiũgitur cũ ossę coxe/sed infra genu in⸗hęret magno focili/ut ipsum fortificet/& rectum teneat.

¶ Ista duo focilia versus inferius terminantur ad vnum os pedis parui: quod est satis grossum ab Auicẽ.nominatũ os Cahab: ad latera cuius prędicta duo focilia faciunt illam eminentiã vtrinq; quæ cauillæ Dicunt: & ex his omnibus constituitur maior iuncturarum pedis parui.

¶ Pes etiam habet cõcauitatẽ inferius/& cõuexum superius / quod Di⸗citur mons/ & altũ pedis:& totus pes cõponitur ex multis ossibus/quo⸗rum primo occurrens est os cahab prędictum:sub quo est os calcanei/ quod stando est versus inferius Decliue/ante os cahab est vnũ os Dictũ nauiculare/Deinde sunt quattuor ossa rasetę/quibus versus exterius vni tur vnũ os sisaminũ/Deinde sunt.v.ossa pectinis pedis:postea sunt.xiiij. ossa Digitorum/in iunctura media pollicis videntur etiã duo ossa sisa⸗mia/seu sisamina sic Dicta:quia assimilantur granis sisami.

¶ Et cordæ extendentes Digitos incipiunt in crea/& ipsos cõtrahentes sunt in planta pedis/quę cordę cũ suis musculis nõ possunt bene videri nisi in corporibus in aqua eliquatis/vel in sole exsiccatis.

¶ In extremitate ossiũ Digitorũ sunt etiã vngues/quarũ iuuamẽta sunt ea/quę in manibus / hoc excepto.s.q non sunt pro capiendis minutis: Ex ante habitis via est pedũ substantia/ in quibus etiã sunt chartilagi⸗nes/Alhaguahic:& arteriæ/sicut in manibus.Suus situs:figura/quãtitas/ colligantia/& numerus patent.Sua complexio est qualis cõplexio mẽ⸗brorũ organicorũ.Sua iuuamenta sunt mutare locum: & portare supe⸗riora ad libitũ animę/pro ut possunt.Passiones omniũ modorũ patiunt. Sequuntur figuræ musculorum & ossium.

¶Hæc est figura quæ assimilaĩ homini excoriato a cuti in qua videtur figuræ musculorum exteriorum partis anterioris hominis/ per quã iuuantur medici in cognoscẽdis capitibus: & ẽt partibus medijs musculorum: vt inde meli⁹ possint prognosticari vulnera vlcera & apostemata: & ut etiam sciant facere sectiones vlcerum & vulnerum & alias chirurgicales operatiões absq lęsiõe cordarũ: quæ sunt in capitib⁹ pdictorũ musculorum.

¶ In hac figura vidētur musculi exteriores laterales: corporis humani/ a quibꝰ medici creduntur cauti in prognosticādis apostematibus: vlceribus & vulneribꝰ: & in sectiōibꝰ: & in alijs operatiōibꝰ chirurgicalibus.

¶ Hęc est figura: in qua a tergo vidētur oēs musculi sub cute īmediate locati: quæ pręstat iuuamenta prænarrata / medicis: & istæ figurę etiam iuuant pictores iu lineandis mēbris.

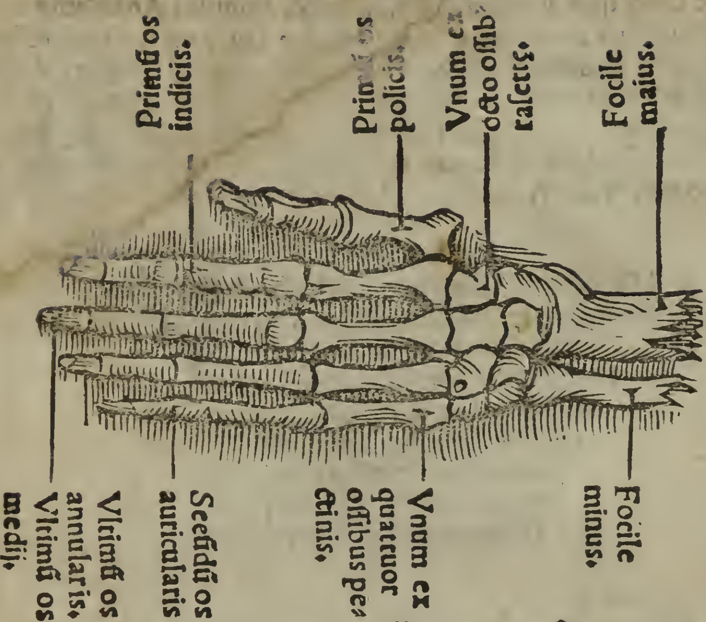

¶ In ista fi-
gura vidētur
formę: & sitꝰ
& etiā nume
rus verꝰ om-
nium ossium
corporis hu-
māi: exceptis
ossibus: capi-
tis & etiā ossi
bꝰ dorsi: quo
rum iuncturę
oēs non pos-
sūt videri nisi
in corporibꝰ
Decoctis vel
exsiccatis in
cimiterijs.

¶ In ista figura videtur ossa ptis posterioris hois videt et duæ calue: in qua rū dextra vr coronalis cō missura/q̄ est in pte supiori: vr & sagittalis: q̄ est in medio: vr et laude cōmissura: q̄ est in parte iferiori a laterib⁹ et videtur duæ cōmissure a me supra nominate i anatomia cranei q̄ sunt supra commissuras squamosas existētes ppe aures: s; iste sunt fere insensibiles: a sinistris ē alia calua: in qua videnť mādibule: & pars cōmissure coroalis: & duę cōmissure infra sagittalē ad vnū latus existentes: & vr vnū os de duob⁹ ossibus paris: qď est a regiōe oculi seu ab osse dictū pomū faciei tēdēs p latū capitis versus aurē.

Habes i hac figura numerum: formā: & sitū ossium manus & pedis. In manu sunt extremitates duorū focilium brachij: & octo ossa rasettæ: & quattuor pectinis: & quindecim digitorum.

℄ In pede habes os calcanei: & os cahab: & os nauiculare: & quattuor ossa rasettæ: & quinq; ossa pectinis: & ossa quattuordecim digitorum.

HAec ſunt/ quæ in præſen[illegible]um. pro communi Anatomia Diſci-
pulis noſtris donauimus/De cuius fine laudetur q trinus & vnus
eſt/quem humillime obſecro vt me ad maiora Dirigat: Amen.
Et qui non eſt contentus De his: recurrat ad noſtra vberrima ſup Mun-
dino cõmentaria. Valete in Dño/qui artis noſtrę flores Apũ more
colligitis. Nos. n. Rabidũ lectorem reicimus/ Cæteros ambimus/ ac ve-
neramur/iterum. Valete.

¶ Hic finiunt Vberrime ac Breues / Iſagogæ
Anatomices: Authore eximio Artium &
Medicinæ Doctore Dño. M. Iacobo
Berẽgario Carpẽſi Regij Lepidi
ac Bononię ciue: Chirurgiam
ordinariã i almo Bononiẽſi
Gymnaſio Docẽte. Anno.
virginei part⁹. M. D. xxij
ſub Die. 30. Decẽbris.

¶ Impreſſum Venetijs per Bernardinum De
Vitalibus Venetum. M. D. XXXV.

REGISRVM.

a b c d e f g h Tutti ſono quaderni.